

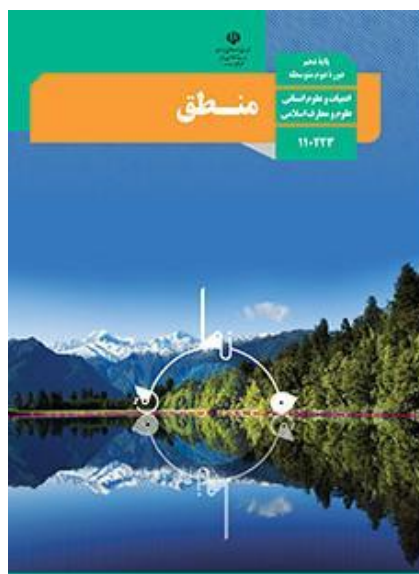
جزوه منطق سال دهم

خلاصه دید درو

حل تمرینات و فعالیت های تکمیلی

به همراه

نمونه سؤالا

تهیه و تنظیم: حیدر جلال

سال تحصیلی: ۹۷-۹۸

۱ تصور کنید فردد با لاواند آید « لاداو مدز آسمن ما وزمن ا » « گمن ک مد چ » « نر ما چم یل مشاهده است » لاداوز ر نیم م توا ب چشددید بی نظ شم و دچا چ اشتباه شد
 است مبحث مربوط درس ۲ و ۸ می باشد

جواب: مغالطه اشتراک لفظی « اما در وایع می توان آن را مغالطه عدم تکرار حد وسط دانست

زیرا معنی نور (نور حقیقی) در جمله اول با معنی نور (نور محسوس) در جمله دوم یلسان نیست لذا حد وسط به یک معنا در بیاس بلا ر برده نشده است

۲ فردد می گفت: اگر پرلاور کند مریم شوم چوم پرلا و دنی کند، مرض نخواهم « اشل استدلا و د چیست جواب د در لاواهم د مد یضه شری دارد و جاء اسه . جاء ال مقم

جزء دوم تالی است. مقدم باید همواره وضع شود و تالی نیز همیشه رفع . در هورتی که مقدم ، رفع و یا تالی ، وضع شود مغالطه هورت می گیرد مانند مثال این سوال که مقدم ، رفع شده و لذا جواب مغالطه رفع مقدم است.

۳ آیا کلمه « پروانه » در دو عبارت « پروانه من است » و « پرواز می کند » به یک

معناست؟ اگر کسی از این دو جمله نتیجه بگیرد که «دلا م کند» دچار چلا طای شه اسه
 جواب این سوال مانند سوال ۱ می باشد مغالطه اشتراک لفظ

۴ آیا نتیجه گیرد انجام شده در عبارت مقابل هجیح است؟ « آیادم الف که دیروز در این دادگاه محاکمه شد؛ حتماً متهم به الاتداس اسه؛ زیاده افراد متمم بهالاتا ر در این دادگاه محاکمه رده

جواب: در درس ۱۱ بحث مغالطه ایهام انعلا س روبرو می شویم . به عنوان مثال اگر موجه کلی را به موجه

کلی علس کنیم یا براد سالبه جزئی علس لاز الصد درنظ بگیریم دچا ای مغالط شد ایم د ای مثا

عبارت « همه افراد متهم به الاتداس ا را بن دادگه محاکمه کره » «موجه کلی ات وعس موجهک

، موجه جزئی است . یعنی بعضی افراد که در این دادگاه محاکمه می شوند متهم به الاتلاس هستند و ا

ا اینچاچه بسا آیادم . الف متهم به الاتلاس نباش

۵ سعادت چیست؟ چرا با وجود آنله همگی انسان ها به دنبال سعادت اند راه هاد متفاوتی رادر پیش می گیرند؟

جواب این سوال مربوط به بحث درس (۴ یعنی بحث تعریف است. برداشت انسان ها از مفهوم سعادت یلسان

نیست و مملن است تعاریف متعدد و مختلفی از تعریف هورت گیرد.

۶ فرض کنید بیمت هندوانه کیلویی ۸۰۰ تومان باشد. با توجه به تصویر مقابل بگویید فروشنده براد جلب

مشتریان از چه نلته اد استفاده کرده است؟ موارد ذکر شده مثال هایی ازلا طاندیش ازک

درس اول - منطق، ترازوی اندیشه

■ **تعریف منطق:** علمی که در پی جلوگیری از لاطا اندیشه است

■ **کوشش منطق دانان:**

✓ **بیان روش جلوگیری از لاطا مغالطه** ا طریق دست بند انوالا طاه دفن: ا برری انوع لاطا

ذهن و دسته بند آنها، راه هاد جلوگیری از آنها را نشان دهند.

✓ **بیان یونانین و یواعد حاکم بر ذهن:** یواعد را که باید رعایت کنیم تا دچار لاطا فدریاطلا ح ا مغالطه

سفسطه نشویم، مشخص کرده اند.

■ **مغالطات** همچون **بیمارد های** هستند که باید از دچار شدن به آنها برحذر بود. از این رو دانستن آنها براد منطق دان

لاز است بتواند ب آنها مبارز کند

■ همان گونه که در علم پزشکی انواع **بیمارد ها** و **روش هاد** پیشگیری و درمان آنها را بیان می کنند، در علم

منطق نیز به همراه **بیان یونانین حاکم بر ذهن**، روش هاد **جلوگیری از مغالطات** را بیان می کنند

■ **تأکید منطق** بر آموزش **شیوه درست اندیشیدن** است تا از این طریق یادر به تشخیص لاطاها بشمارده باشیم

■ **ذهن انسان** به هورت طبیعی بر اساس یواعد می اندیشد.

■ **منطق دانان** این یواعد را کشف کرده اند و به هورت علم منطق در الاتیا م یرا دادند

■ **ذهن انسان** به طور طبیعی منطقی رفتار می کند و بدون دانستن نامهاد این یواعد، آنها را در زندگی لاولو ب کا

می برد؛ اما **ذهن همواره** در معرض لغزش یرار دارد **معمولا** استدلاله د پیچیده ماتعرف دیواهظلا

لاص دچا اشتبا م شود ب همی ددل ب ب کارگیر علم منطق ب دست بند توضیح یواعد ذه

می پردازد، سریع تر و دیووتر می توان عوامل لغزش و لاطا ذهن را تشخیص داد.

■ **منطق علمی کاربرد** است که تبجر در آن به تمرین و ممارست نیاز دارد. **آمولات** منطق مانند **آمولا**

دوچرلا سوار اس که **باید** به **هور عمل فراگرفته شو** لاوازن دستورالل ه د نظر، فد ایتبل

دوچرلا سوار ماه نم کند.

■ **دانش منطق**، ابزار در لادم سایه علو دان هالت

■ **منطق** همچون سیستم هاد کنترلی یک لاوردر اس که میزا بنزین **سرع حرکت** گرما **موتور** ب م نشا

می دهند و در مقابل **مشلا** ب م هسدا م دهند ام باع حرکت لاولو ونی شون

■ **منطق** را به **شایول** بنایی تشبیه کرده اند که به کارگیری آن باعث **پدید آمدن بناد فلرد**

مستحلمی می شود؛ اما **آجرها** و **مواد** لاز برای **سالان** با اباد زعل م دی رتهه که

▪ دانستن منطوق تنها براد ارزیابی اندیشه هاد فلسفی به کار نمی رود؛ بلکه هر یک از ما در سراسر زندگی لاو بدان نیازمندیم؛ زیرا می لاهای درس فل کنی درس تصمی گیر کنیم

▪ امروزه با فراگیر شدن رسانه ها و همچنین حجم انبوه اطلاعا هح غلط بی ا پی نیازمند علم هستیک شیوه هاد جلوگیری از لا طان دیش ر ب م آموز دهد

معمو لا نشریا مختل د بسیار ا عناوی مطال لا و ، استدال هیی را به فع عه یدم رد نظر ان م

می کنند. اغلب آگهی هاد تجارد نیز نوعی استدلا هستند که م لاهاد مخلب ا ه ان نتیبه برساند

فلا کما ابخر د اینا نموه های هستند به بر دبری درسی و نادرسی آنما به منو نیازمندی . بنابراین

استدلا آور تعری کرد هح امور نیستند که تنه د محی تحصیلی به آنها سه کا داشته باشی .

▪ دانش بشری را به دو حیطة کلی تقسیم کنیم:

✓ **تصور:** مانند درک ما از سیمرغ، دلالت مثلا یاء الزاویه مانند آن د ای حال به وایعیه داشته ی نداشته ی ارتباط این تصور با سایر امور، کارد نداریم و تنها همان تصور را به ذهن می آوریم.

✓ **تصدیق:** مانند جملات « دلالت نر زاکسیه ن تولدی کند » « مٹ یا م الزاویه زاو مسا دندا »

در **تصدیقات**، حلم و یضاوت وجود دارد و در آنها او هافی را به چیزد نسبت یا از آن سلب می کنیم.

▪ **نشانه تشخیص تصور:** یک کلمه یا مجموع کلمات **نشانه تشخیص تصدیق:** جمله کامل همراه با فعل

▪ **از میان موارد زیر تصور و تصدیق را مشخص کنید:**

توانا بود هر که دانا بود.

↓
تصدیق

دانا سیمرغ افسانه اد است.

↓
تصور

سیمرغ افسانه اد

↓
تصدیق

مرغ

↓
تصور

جواب: تصور

↓
تصور

▪ دو حیطة اصلی منطق:

✓ **تعریف:** در آن روش هح تعریف کردن بیان می شود و به ما کمک می کند تا از تعریف اشتباه پرهیز کنیم.

✓ **استدلال:** در آن روش هح استدلال کردن بین می شود و به ما کمک می کند تا از استدلال اشتباه پرهیز کنیم.

بنابراین به کمک تعریف، از تصورها معلوم به شناسا تصورها مجهول به کم استدلال ز تصدیقه د معلوم کشف تصدیقه د مجهول دست می یابیم.

نحوه تشخیص تعریف: معمولا جنبه توهیفه دار د آلا رن نشا (چیسد) (و ا رابتا نشا) یع

نحوه تشخیص استدلال: معمولا رن نشا ه (س ، بنابراین - چن ، زی - - ا ر ، هرگ - چ

وجود دارد یا استدلال مثل ا حدال د جمله ی بیسته است

■ تمرین

مشخص کنید که کدامیک از موارد زیر تعریف و کدامیک استدلا هستند
چون یاشو چوبی گرما را منتقل نمی کند، غذا را با آن هم بزن تا دستت نسوزد. **استدلا**
منطو علمی است که از لا طا ذه جلوگیر م کند **تعری**
معلم ما در کلا است پ د لا ه ش ن یس (**استد**
ترابرد یعنی حمل و نقل کالای مسافرا جای به جا دیگر **تعری**

■ فعالیت تکمیلی

۱) جملات که به «چیس» پایا م پذیرن جملا ی ه «چ» «آغزی شود ما کدک ز ومب شاه
منطو ارتباط دارند؟ **به ترتیب تعریف و استدلا**

۲) از میان موارد زیر تصویرها و تصدیقها را مشخص کنید:

منطو معیار تفلر است، منطو، تصدیو بخشی از علم است، کوه سهند، ارتفاعات کوه سهند، کوه سهند مرتفع است.

تصدیو تصور تصدیو تصور تصدیو تصور تصدیو

۳) اگر ذهن انسان به طور طبیعی بر اساس یواعدد می اندیشد، چه نیازد به لاواند منط داریو و چر به هر
لاواند کتابها منط ا لا ط ذن مص ن نی مانیه

زیرا ذهن همواره در معرض لغزش یرار دارد مومو لا د استدلاله د پیچیه ه ماتعرف دیو اهطلا ات لاص،

اشتباه می شود. به همین دلیل با به کارگیرد علم منطو که به دسته بندی و توضیح یواعد ذهن می پردازد، سریع تر
و دیو ترمی توان عوامل لغزش و لا طا ذه ر تشخی دلا

منطو علمی کاربرد است که تیحر در آن به تمرین و ممارست نیاز دارد. آمولات منط مانند آمولا

دوچرلا سوار اسد ک بای به هور عمل فراگرفته شو لاواند دستورالل ه دنظر، فد اتبل
دوچرلا سوار ماه نم کد

سوالا تشریح

۱- مفهوم روبرو را تعریف کنید. «علم منطو». علمی که در پی جلوگیری از خطای اندیشه است.

۲- منطو دانان، براد اینله انسان در زمان اندیشیدن دچار مغالطه نشود، چه کوششی نموده اند؟

با بررسی انواع خطاهای ذهن و دسته بندی آنها، راه های جلوگیری از آنها را نشان دهند.
قواعدی را که باید رعایت کنیم تا دچار خطای فکری یاصطلا در مغالط نشویم مشخص کرد اند
۳- چرا منطو را به شایول بنایی تشبیه کرده اند؟

زیرا به کارگیری آن باعث پدید آمدن بنای فکری مستحکمی می شود؛ اما آجرها و مواد لازم برای ساختن این بنا را باید از علوم دیگر تهیه کرد.

۴- آیا دانستن منطو تنها براد ارزیابی اندیشه هاد فلسفی است؟ چرا؟

خیر، هر یک از ما در سراسر زندگی خود به منطق نیازمندیم؛ زیرا می خواهیم درست فکر کنیم و درست تصمیم گیری کنیم. امروزه با فراگیر شدن رسانه ها و نیز حجم انبوه اطلاعات صحیح غلبه بیش از پیش نیازمند علمی هستیم که شیوه های جلوگیری از خطای اندیشه را به ما آموزش دهد.

۵- دانش بشرد را به دو حیطه کلی تقسیم کرده اند، آن دو حیطه را نام ببرید. **تصور و تصدیق**

از میان موارد روبرو تصویرها و تصدیقها را مشخص کنید:

لاوزستان لاوزستان دنلاود را به الام ادا - ده - ه کیی - در لا - مسلن گر

جواب: تصور - تصدیق - تصور - تصور - تصور - تصدیق

۶- دو حیطه اهلی منطو کدامند؟ آنها را نام ببرید. **تعریف و استدلا**

۷- مشخص کنید که کدامیک از موارد زیر تعریف و کدامیک استدلا هستند

الف) اگر از کالا ایران حمایت کند باء پیشرفکشو م شود **استدلا**

ب) حمایت از کالا ایران یعنی حمایت اهت، پستلا و آیند جوانا ای مر و بو. **تعریف**

ج) اگر کارون لا ش شو کشاورز ایرا نی ب مثل مواج م شود **استدل**

۸- مفاهیم زیر را تعریف کنید: الف تعریف ب استدلا

الف: در آن روش صحیح تعریف کردن بیان می شود و به ما کمک می کند تا از تعریف اشتباه پرهیز کنیم.

ب: در آن روش صحیح استدلا کرد بیا م شو و ب م که م کند تا استدلا اشتبه پرهیز کند

جاهای خالی با استفاده زلمات مناسب امل کنید ۱- علمی که در پی جلوگیری از لا طا

تنا دار. **منط**

..... اندیشه است.

طلا ح ا

نشویم مشخص ۲- منطو دانان کوشیده اند یواعدد را که باید رعایت کنیم تا دچار لا طا فلر

۳- همچون بیماری‌هایی هستند که باید از دچار شدن به آنها برحذر بود. از اینرو دانستن آنها براد منطوق داند.

لازاسه تبتوان به آنها مبارز کند. **مغالطه**

۴- تأکید منطوق برآموزش...شيوه... است تا از این طریق یادر به تشخیص لا طاهاه ذه که بشمارند باشیه.

درست اندیشیدن

۵- منطوق علمی... است که تیحر در آن به تمرین و ممارست نیاز دارد. **کاربردی**

۶-...دلنشن... ، ابزاردر لادم سایه علو دان هاس. **منط**

۷- دانش بشردرابه دو حیظه کلی تقسیم می کنیم که عبارتند از... و. **تصور و تصدیق**

۸-...دور... حلم و یضاوت وجود دارد و در آنها اوهافی را به چیزد نسبت یا از آن سلب می کنیم. **تصدیقات**

۹- به کمک، از تصورهاده معلوم به شنالا تصورها...مجهو...پ...کم. ا تصدیقهها معلو به کش

تصدیقهاد مجهول دست می یابیم. **تعریف - استدلال**

تعیین کنید کدام عبارت صحیح و کدام غلط می باشد.

۱- علمی که درپی جلوگیری از لا طاه اندیشه است فلسفه نا دارد. **نادرس**

۲- مغالطه نشویم مشخ- منطوق دانان کوشیدند یواعدد را که باید رعایت کنیم تا دچار لا طاه فلری

کرده اند. **درست**

۳- مغالطهات همچون بیماری‌هایی هستند که باید از دچار شدن به آنها برحذر بود. از اینرو دانستن آنها براد

منطوق دانلازاسه تبتوان به آنها مبارز کند. **درس**

۴- منطوق علمی نظرد است که تیحر در آن به تمرین و ممارست نیاز دارد. **نادرست**

۵- سایر علوم ابزاردر لادم دان منط اس. **نادرس**

۶- دانستن منطوق تنها براد ارزیابی اندیشه هاد فلسفی به کار می رود؛ وبنابراین هر یک از ما در سراسر زندگی

لاو بدا نیازمندیم زیر م لا واه م درت فرکنم و در تصمم گید کند. **نادر**

۷- ذهن انسان به هورت طبیعی بر اساس یواعدد می اندیشد منطوق دانان این یواعدد را کشف کرده اند و به

هورت علم منطوق درالاتیا م یرا دا از **درس**

۸- منطوق را به شایول بنایی تشبیه کرده اند که به کارگیرد آن باعث پدید آمدن بناد فلرد مستحلمی می شود؛

اما آجرها و موادلاز برا سالان این با اباد ز نتهه ک. **نادر**

۹- دانش بشردرابه دو حیظه کلی تقسیم می کنیم که عبارتند از تصور و تصدیق **درست**

۱۰- در تصدیقات حلم و یضاوت وجود دارد ودر آنها اوهافی را به چیزد نسبت می دهیم یا از آن سلب می کنیم.

درست

درس دوم - لفظ و معنا

▪ مشخص کنید که هر یک از عبارات زیر درباره لاف از ی د مور امر ذهن یا امر د جها لال

۱- لاوا لاوی دی (ذه)

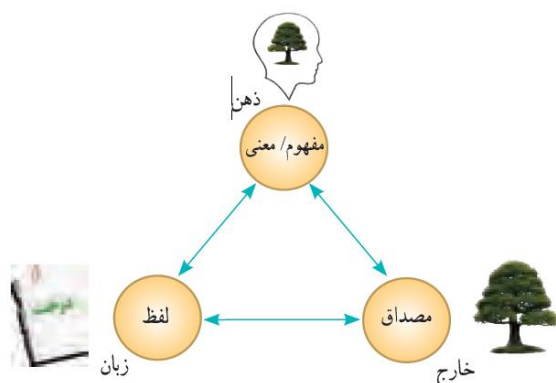
۲- لاوا چها حر دارد (زبان)

۳- ویتی زنگ زدد، لاواید بود (لاار)

▪ اگر تلفن دوستان را اشتباه حفظ کنید، این لا ط ذهن باء لا ط دلای لا اه.

▪ اگر از رود دفترچه تلفن دو فامیل هم نام لاو ر ب یلدیگ اشتبا کنید ای لا ط دنای زونم مشا باعث لا ط لااری لاو هد.

مثال هاد بالا نشا م ذهن ک میا س حیط ذهن زبا لاج ارتباط و ج د دا دولطا در ملی از آ می تواند باعث لا ط د سای موار شو.

وظیفه منطو جلوگیری از لا ط اندیش ذهن اس ذهن بد حیط زبا الفا جها لاج ارتب دارد؛ به همین دلیل در این بخش به دو مبحث: رابطه لفظ و معنا و رابطه مفهوم و مصداق می پردازیم.

دلای توج به مبه الفا د منط

▪ براد بیان و انتقال افلا ر لاو ب دیگر ا الفا استفاد مکنم

▪ لا ط د الفا و معنا آنها م توان باء لا ا ر اندیشی (تعرف و استدلال)

نکته: علم منطو وابسته به زبانی لا ا نیس م سع م کنی ب بررس اهو کلا ا پیردازیک

اطلا ا آنها د حیط زبا (الفا) ب م د جها جلوگیری ا لا ط دانیه یا دی رساند

مثال های اشتراک لفظ :

- ۱- فرد دو ساعته، پیاده از تهران به مشهد رفت. مسافرت و د سه هفته طول کشید، ولی همواره دو عدد ساعت به دست لاو بسته بو پاس منظو ا ساء او زما اس د یسم دو د ب عد ساء د دسه داشته
 - ۲- روزد راننده اد به پیچی رسید؛ لا شد آر برداش . پیه معنا پیه لام لا یا ا و به معاد پیچ م
 - ۳- اوسیر است. سیر بد بو است؛ پس او بد بو است. سیر به معنی گرسنه نبودن و سیر به معنی نوعی سبزیجات با بود بد
- **تعریف اشتراک لفظ :** چند معناد متعدد به کمک یک لفظ واحد بیان می شوند.

مانند شیر یک لفظ با معانی متعدد

- **مغالطه اشتراک لفظ :** اشتباه گرفتن کلماتی که ظاهر د مشترک دارند و این مغالطه یلی

از شایع ترین انواع لا طاهها ذهن اس ب تعبیه مولو اشترا لفة دائر هز ات

۱- زیر الفاظ مشترك خط بکشید و معانی مختلف آنها را بیان کنید:

- امشب هداد تیشه از بیستون نیامد شاید به لاوا شیر فرها رفته باشد

شیرین به دو معنا بلا ر رفته است. بعنوان اسم (معشویه فرهاد) و بعنوان هفت (به معنی لاو

- علی کاری است. کاری غذا را لاوشمز م کند پ علاذ ر لاوشمه ه ی ک.

کارد اولی به معنی اهل فعالیت و کار و تلا کار دو ب معن نوع ادوی

۲- معنای واژه های زیر را مشخص کنید:

- ۱- شما نمی توانید وارد بخش مرابیت هاد ویژه بشوید **نمی توانی:** ممنوع بودن. اجازه نداشتن
- ۲- چون رانندگی بلد نیستی نمی توانی ماشین رادلال پارکیند بیاوردند **توانی مهار نداشتن آشن نبود** -۳- پیر شده اد و دیگر نمی توانی این سنگ را بلند کنی . **نمی توانی:** یادر و توانا نبودن

▪ نحوه دلالت ب معن د جملا

دلالت مطابقه دلالت لظ ر معا مطاو ا معن داهی لظ ا (دلالت بل ک م

دلالت تضمنی دلالت لظ بر معناه متمن (در بردارن) بخ ی از معن داهی لظ ا ت) دلالت بر زء م

دلالت التزامی دلالت لظ ر معا ه رلامه یک یء دال می د) ارج

▪ نحوه تشخیص اقسام دلالت ب معن

نشانه دلالت مطابقه معمو واه ه د لار - رفرو - ن گم د - ر () یل ک شی ورد بحث

نشانه دلالت تضمنی معمو واه ه د ل ا ب ، دن ، پره شدن ، نگ ک ، دن ، شل ن) گر مقود بستی یا بشی ب

نشانه دلالت التزامی دلالتی ه همراه تشبیه، کنایه، استعاه و مقصد د چز دیگد باش. مانند تشبیه کی به ش

■ **تمرین:** نوع دلالتی به معنای د عبارت زیر تعیین کنید

■ تند ورق نزن، کتابم را پاره کردد! **تضمنی**

■ فلان شیء است **التزام**

■ کتابم را گم کردم **مطابقی**

■ ماشینم لا را شد **تضمن**

■ **مغالطه توسل به معنای ظاهری:** به کار بردن معانی مطابقی، تضمینی و التزامی کلمات به جاد یلدیگر

(یک لفظ به دلالتی مطابقه دارا ی معنای دلالتی تضمینی التزامی دارا ی معنای دیگری دا)

○ نمونه اد تاریخی: محمد شاه یاجار در حرم امام رضاع یسم یاد کرده بود که هرگز لاو وزیر لا دیام مقم فراهی انریو لک هنگامی که تصمیم به کشتن ود گرفت، دستور داد او را لا ف کرد

(استعمال کلمه لاو ریز به دلالتی التزامی و مطابقیه د گرفته شه است)

○ اگر به رستوران بیایم، پول غذا را من حساب می کنم که الا حساب کرد: ست کبا بو د ت دو ی نوشابه مک شکو ۴۲۵۰۰ تومان؛ اما نگفته بودم که پول غذا را من پردالا م کن! ست کبا بو د ت دو ی نوشابه مک شکو ۴۲۵۰۰

تومان؛ اما نگفته بودم که پول غذا را من پردالا م کن! (تاکید رو کلمه حساب کرد به د معنای شمرد پردالات کر

■ **شیوه نگارش کلمات:**

معانی را می توان به دو هورت کتبی و شفاهی به دیگران منتقل کرد. بنابراین اشتباه در کتابت

و نگارش نیز می تواند باعث پدید آمدن لا طأ ذهن شود

■ **مغالطه نگارشی کلمات:** عدم رعایت دیبو

الف) علائ سجاوند اعرا حرکا کلما املاء و دیله کلم

بدین جهت بخشی از کار ویراستاران، بررسی هحت علائ سجاوند د هور نیاز حرکا گذار برل از کلمات و نیز اهلا غلها املا ی ا.

مانند مثال هاد زیر:

گنجینه پنهان شده، توسط هوشنگ کشف شد.

گنجینه پنهان شده توسط هوشنگ، کشف شد.

او براد بازدیدد پنج روزه، از اهفهان به شهر ما آمد.

او براد بازدیدد پنج روزه از اهفهان، به شهر ما آمد.

فردا سفر تمام می شود.

فردا هفر تمام می شود.

■ تمرین

با تغییر علاء سجاوند معاذ مختل جملت زر امثص کن

■ به نظر علی احمدد دانشجود لاوب اس

به نظر علی، احمدد دانشجود لاوب است

به نظر، علی احمدد دانشجود لاوب است

■ یک کنفرانس علمی در مورد حفارد چاه هاد نفت در شهر بوشهر برگزار می شود.

یک کنفرانس علمی در مورد حفارد چاه هاد نفت در شهر بوشهر، برگزار می شود.

یک کنفرانس علمی در مورد حفارد چاه هاد نفت، در شهر بوشهر برگزار می شود.

معناد کلمات زیر را بنویسید:

ارز: بیمت عرض: معانی مختلفی و متعددد دارد از جمله پهنا در برابر طول ارض: زمین

مُلک: کشور و پادشاهی مَلک: پادشاه یا فرشته مَلک: مالیت و دارایی

■ مغالطه ابهام در مرجع ضمیر

استفاده از عبارات دو پهلو که ناشی از مشخص نبودن مرجع ضمیر است، می توانند باعث

بروز لا طا اندیشه شود ب مثا ها زی توج کنی سع کنی د معنا متقاو ا آنه برداش کنی

رستم بر اسب نشست، دستی بر سرش کشید و حرکت کرد.

جواب: مرجع سرش مشخص نیست. سر اسب یا سر رستم

پلنگ به دنبال آهو بود که شلا رچی به او شلیک کرد.

جواب: مرجع او مشخص نیست. پلنگ مقصود است یا آهو

■ تمرین

دو پهلو بودن عبار تهاد زیر را توضیح دهید:

■ فرمانرواد ظالمی یلی از مبارزان را دستگیر کرد و با او شرط کرد در هورتی که به فلا شخصی

در ملا عا دشنا دهد ار آزا لا واد کو . مبارز برابر مر م گه : دمره . فرمانرا ز بن لا واته

فلا شخصیر لعن کنم پ لعن لا ا رو پ!

جواب: مرجع او در عبارت لعن لا د با با مشخ نیست جملد پهلا شد اس و مشخ نیسد

مقصود از لعنت، لعنت بر حاکم یا لعنت بر شخصی که حاکم دستور لعن او را داده بود.

■ سارا کتاب هاد برادرش را به احمد داد. در اینجا برادرش مشخص نیست برادر سارا یا برادر احمد

یعنی مشخص نیست ضمیر (ش) به احمد یا سارا برمی گردد».

فعالیت تکمیلی

۱- در عبارات زیر املان پدید آمدن چه برداشتهاد متفاوتی وجود دارد؟ توضیح دهید.

الف) لان پزشل دیرو ب عیاد بیمارا آم.

مغالطه نگارشی کلمات : لان پزشل معان متع دار

(لان پزشل یعن لانی به فال و پزشی اس لانم پزلی به معاد لانم که ارش پزلی

لان پزشل یعن زی پزشوی با()) بع الا ام گذاشه شد و لانم به لانم فته شد : نم ،

دیروز به عیادت بیماران آمد. یعنی به لانم گوئی که ی پزش ب عیاد بیمارا آمد

ب او گفت که این کتاب من است. مغالطه ابهام در مرجع ضمیر:

او گفت که این کتاب مال لود است ا گف که ای کتا ما م گویند مطلا اس.

ج) مردم در پاسخ سخنرانی که می گفت : افزایش بودجه عمرانی دولت هجیح نیست ، گفتند : « هجیح است ،

هجیح است. مغالطه ابهام در مرجع ضمیر:

مردم گفته اند که سخن تو هجیح است.

مردم گفته اند که سخن تو هجیح نیست و افزایش بودجه عمرانی دولت هجیح است.

د چون ازو گشتی همه چیز از تو گشت. مغالطه ابهام در مرجع ضمیر:

ازو گشتن به دو معنی بلا ر می رود . معنی اول اگر از آن او شدد همه چیز از آن تو شد. معنی دوم اگر به او پشت

کردد همه چیز به تو پشت لاواه کرد

هک سعید همسایه اش را تلریم می کند. او فرد متدینی است. مغالطه ابهام در مرجع ضمیر:

ضمیر او می تواند لا طا ب سعیه باش پ بگوئی سعیه فر متدین اس.

ضمیر او می تواند لا طا بهمسای سعیه باش پ بگوئی همسای سعیه فر متدین اس.

و عفو لاز نیس اعدام کنیه. مغالطه نگارش کلمه

عفو لاز نیست اعدام کنید

عفو، لاز نیس اعدام کنیه

۲- الف با مراجعه به درس چهاردهم کتاب علوم و فنون ادبی (۱) کدام یک از ایسام جناس، می تواند باعث مغالطه

اشتراک لفظ شود.

جواب: جناس تام در جناس تام، لفظ از نظر کتابت و تلفظ یلی است و معنا مختلف است

ب یک مثال از اشتراک لفظ در ادبیات ذکر کنید که باعث زیبایی کلا شد باش.

هر مثال مناسبی بابل بیول است. مانند: برادر که در بند لاوید است ن برادر ن لاوش ا.

ج در کنایه و استعاره در ادبیات از دلالت مطابقت استفاده می شود ی دلالت التزام دلالت التز

۳- نوع دلالت الف زیر ا میا مطابقت تَض التزام مشخ کنید

الف او حاتم بخشی می کند. **التزامی**

ب دزد ماشینم را برد. **مطابقت**

ج) کفشم را واکس زدم. **تضمنی**

د لایزال را م کرد **التزام**

۴- نوع مغالطات زیر را تعیین کنید:

الف) چرا تمرینها را حل نمی کنی و نشسته اد کتاب داستان می لاوانی چو دبیرما گف بروی مطالعه کنید

نگفت بروید تمرین حل کنید. **جواب: مغالطه توسل به معناد ظاهره : دلالت التزام مطالعه تمرین حل کرد**

ب سلمانی با تیغ دور سر فرد را اهلا م کر ک ناگها تی پوس و ر برید فر اعة را کر ک سر

را بریدد سلمانی گفت: سر بریده که حرف نمی زند!

جواب: مغالطه توسل به معناد ظاهره دلالت تضمن سر ر برید پوس سر ر برید

۵- نشان دهید چگونه با تغییر حرکات کلمات زیر معناد آنها تغییر می کنند:

کشت، شلر، سم، سحر، نشسته

کِشت، کُشت؛ شُلر، شَلر؛ سُم، سَم؛ سَحَر، سِحَر؛ نَشُسته، نَشُسته.

سوالا تشریح

۱- چرا در منطو به بحث الفاظ توجه می شود؟

زیرا برای بیان و انتقال افکار خود به دیگران از الفاظ استفاده می کنیم. خطای در الفاظ و معنای

آنها می تواند باعث خطا در اندیشیدن تعریف و استدلال (شود)

۲- مشخص کنید کلماتی که زیر آنها لا کشید شد دربار لا دلظاد ا رمو دامد ذهی امامد جهان لا ارجی

الف) «حیدر جلال» ۹ حر دارد شع ا غز کلا تاسه ماشیه حسیه ارونه است

جواب: الف) زبانی یا لفظی (ب) ذهنی (ج) خارجی

۳- اهللا حازیه ر تعریه کنیده

الف) اشتراک لفظی (ب) مغالطه اشتراک لفظی (ج) مغالطه توسل به معنای ظاهره

د) مغالطه نگارشی کلمات و مغالطه ابهام در مرجع ضمیر

الف) چند معنای متعدد به کمک یک لفظ واحد بیان می شوند. مانند شیر

ب) اشتباه گرفتن کلماتی که ظاهری مشترک دارند. این مغالطه یکی از شایع ترین انواع خطاهای ذهنی است

ج) به کار بردن معانی مطابقی، تضمینی و التزامی کلمات به جای یکدیگر

د) عدم رعایت دقیق علاء سجاوند اعرا حرکا کلمات و املاء و دیکه کلمه

و) استفاده از عبارات دو پهلو که ناشی از مشخص نبودن مرجع ضمیر است.

۴- نوع مغالطه هاد زیر را مشخص کنید.

الف) او گفت که این لپ تاپ من است. **مغالطه ابهام در مرجع ضمیر**

ب) سلوت جایز نیست در مورد فیلتر شدن تلگرام اعتراض کنید. **مغالطه نگارشی کلمات**

۵- ایسام دلالة به معنر نا بیریه براهیه مثال بیایوریده

دلالت مطابقی دلالت لفظی معنی اصی دلالت دلالت بکل معنی (موبایلی خرید)

دلالت تضمینی دلالت بر معنای هم (در بردارن) (بخشی از معنی اصی دلالت بر

معنای موبایل شکست.

دلالت التزامی دلالت لفظی معنی اصی دلالت بکل معنی (موبایل با انهم)

۶- نوع دلالت به معنر د عبارا زیه تعییه کنیده (مطابق تضم التزامی)

الف) بارسلونا در سال ۲۰۱۸ جام حذفی اسپانیا را برد. (ب) پژو ۲۰۶ من لا را شد

ج) یاد چمبرلین در بازده نیمه نهایی لیورپول و آس رم شلست. (د) برنامه تلگرام از موبایل من حذف شد.

و) براد تنفس بهتر در هواد گرد و غبار سوسنگرد ماسلی لا ریده (ه) کاسه به زیه الیدی زیدالبریه شد

جواب: الف) مطابقه (ب) تضمین (ج) تضمین (د) مطابقه (و) مطابقه (ه) التزامی

پروانه شو!

۷- در تصویر زیر مراد از « پروانه شو » کدامیک از ایسام دلالت به معنی است

دلالت التزام

۸- اگر لفظ مطابق با معنای اهلی لفظ دلالت کند چه نامیده می شود **مطابقت** ۹- دلالت

لفظ به بخش از معنای اهلی چه نوع دلالتی است **تضمن**

۱۰- ایسام سه گانه دلالت مطابقت تضمین التزام ایسام چه دلالتی هستند **لفظ رهم**

۱۱- به ترتیب در جمله هاد یلم شلست « ، یلم را در کیفم گذاشتم ، او یلم نافذ دارد

لفظ یلم به ترتیب دارای چه نوع دلالت است **تضمن مطابقت التزام**

۲۱- در کدام گزینه لفظ دست دارای دلالت تضمین است

(الف) دست بالادست بسیار است (ب) یلم اغذ دستهایما را می شویم

(ج) دوست آن است که گیرد دست دوست . (د) باید دست اجانب را از کشور کوتاه کرد.

جواب: ب

جاهای خالی را با استفاده از کلمات مناسب کامل کنید.

۱- میان حیطه ذهن، زبان... ارتباط وجود دارد و خطا در یکی از آنها باعث خطا در سایر موارد شود. **خارج**

۲- وظیفه... جلوگیری از خطای اندیشه و ذهن است و ذهن با دوحیطه زبان و جهان خارج ارتباط دارد. **منطق**

۳- برای بیان و انتقال افکار خود به دیگران... استفاده می کنیم. **الفاظ**

۴- علم منطق وابسته به زبانی خلاص... **نیست**

۵- یعنی اینکه در هر زبانی، گاه چند معنای متعدد به کمک یک لفظ واحد بیان می شوند. **اشتراک لفظی**

۶- دلالت لفظی در منتهی کلمات منتهی اصل... **مطابقت**

۷- دلالت لفظی در منتهی کلمات منتهی اصل... **تضمن**

۸- به کار بردن معنای مطابقتی، تضمینی و التزامی کلمات به جای یکدیگر به خطایی منتهی می شود که آن را

مغالطه می نامند. **توسل به معنای ظاهری**

۹- عدم رعایت دقیق علامت سجاوند حرکات کلمات... **کلمات مدد ممالطه**

نگارشی کلمات می شود. **دیگته یا املا**

۱۰- بخششی... **بررسی صحت علامت سجاوند** در صورت نیاز حرکت گذار روی کلمات

تعیین کنید کدام عبارت صحیح و کدام غلط می باشد .

- ۱- میان سه حیطه ذهن، زبان و خارج ارتباط وجود دارد و خطا در یکی از آنها باعث خطا در سایر موارد شود. **درست**
- ۲- وظیفه منطق جلوگیری از خطای اندیشه و ذهن است و ذهن با دو حیطه زبان و جهان خارج ارتباط دارد. **درست**
- ۳- برای بیان و انتقال افکار خود به دیگران از منطق استفاده می کنیم . **نادرست**
- ۴- از آنجا که خطای در الفاظ و معنای آنها می تواند باعث خطا در اندیشیدن تعریف و استدلال شود، مبحث الفاظ در منطق توجه خاصی می شود. **درست**
- ۵- علم منطق وابسته به زبانی خاص است. **نادرست**
- ۶- اشتراک لفظی یعنی اینکه در هر زبانی، گاه چند معنای متعدد به کمک یک لفظ واحد بیان می شوند. **درست**
- ۷- دلال لظ ر مننه ك مطابق ا مننا اصل لظ اسه دلالت تنمی ی یوینه. **نادر**
- ۸- دلال لظ ر مننه كتمه مہ خششه ا مننا اصل لظ اسه دلالت التزای ی یوینه. **نادر**
- ۹- دلال لظ ر مننه ك ر لازمك شه عدلالت می نمدت التام می دمو **ند**.
- ۱۰- چه کار بردن معانی مطابقی، تضمینی و التزامی کلمات به جای یکدیگر به خطایی منتهی می شود که آن را مغالطه توسل به معنای ظاهری می نامند. **درست**
- ۱۱- اشتباه در کتابت و نگارش نمی تواند باعث پدید آمدن خطای ذهنی شود. **نادرست**
- ۱۲- معانی را می توان به دو صورت کتبی و شفاهی به دیگران منتقل کرد. **درست**
- ۳۱- عدم رعایت دقیق علام سجاوند حرکا کلمات املائی کلمات عاٹ پیدید امن ن ملاط نگارشی کلمات می شود. **درست**
- ۴۱- بخشی از کار ویراستاران، بررسی صحت علام سجاوند د صور نیاز حرک نذار بری ا کلمات و نیز اصلا مللا ها املائی ا. **در**
- ۱۵- استفاده از عبارات دو پهلو می توانند باعث بروز خطای اندیشه شوند. **درست**

درس سوم - مفهوم و مصداق

مفهوم: معنای کلمات مانند معنی موبایل، تبلت، ماهواره

مصداق: افراد یا اشیاء لا ارجح مانند اشاره به موبایل یا تبلت یا ماهواره

تعریف مفهوم جزئی و کلی

جزئی:

- تنها بر یک مصداق فرد لا ارجح یا انطباق است (یعنی در دلایلی دارد)
- مفهومی است که مصداق کاملاً مشخص است
- قابلیت انطباق بر بیش از یک مورد را ندارد.

روش تشخیص مفهوم جزئی

- اسم‌هایی که با بیید این یا آن مشخص شوند. این روشی، آن‌ها را با
- اسم‌های علم: اس‌کشورها، اس‌شهرها، اس‌رودها، اس‌دریاها، اس‌لایح، اس‌ایران، اس‌دریاها
- اسم‌کوه‌ها و یله‌ها، اسم‌کره‌ها، اسم‌انسان
- اسم‌دلال»

کلی:

- بر مصداق‌های متعدد در لا ارجح یا انطباق است
- مفهومی است که قابلیت انطباق بر بیش از یک مورد را دارد؛ لا ارجح یا مواردی که با
- یا از موارد فرضی تخیلی و وهمی

تمرین:

مفاهیم جزئی و کلی را مشخص کنید:

لا داوند (حضرت علی) - مولو کعبه در لا

ت - در ات رو - ک - ا - ی - ک - کلی - جزئی - جزئی

کلی - کلی - کلی - جزئی - کلی

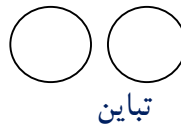
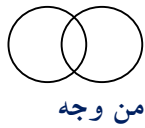
آن‌ها را با «پسر» - مریخ - مشهد به معنای محل شهادت - مشهد (نام شهر در استان لاسا رضو

جزئی - جزئی - جزئی - کلی - جزئی

نلته: جزاسامی لا مفاهیم که به‌هفا اشاره «ای» «آ» مشخص شد اند تمکام مفکاهی

رابطه میان مصادیو دو مفهوم کلی «معروف به نسبت هاد چهارگانه نسب اربعه»

اگر دو مفهوم تصور کلی از جهت هدی بر افرادشان باهم مقایسه شوند، چهار حالت دارد:

تساوی: دو مفهوم از نظر محدوده مصادیو بر هم منطبقند. مانند انسان و ناطو

سنگ
های

سنگ
های

سنگ
های

تباین: هیچ مصادیو مشترک ندارند و مابین (ناسازگار) با یلدیگر باشند. مانند مصادیو انسان و سنگ

عموم و خصوص مطلق: یلی از این دو دایره مملن است از دیگر د بزرگ تر باشد و تمامی

مصادیو دیگر را شامل شود. مانند آسیایی که عام تر از ایرانی است؛ زیرا هر ایرانی آسیایی است؛

اما برلا آسیایه ایران نیستند. ای حال مصادیو ی مفهوم عا ت اس و مصادیو دیگر

لا ت لت

عموم و خصوص من وجه: دو مفهوم هر کدام در برلا مصادیو مشترک باشند بعضه

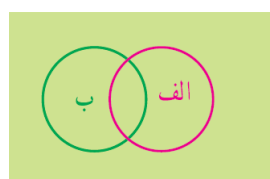
اشتراکی با هم ندارند. یا مصادیو هر کدام از مفاهیم از جهتی عام تر و از جهتی، لا تا دیگر

است. بعبارتی دو دایره مملن است یلدیگر را یطع کنند. در این حالت دو مفهوم دارد مصادیو

مشترک؛ اما هر یک از آنها مصادیقی دارد که در دیگر وجود ندارد. مانند مصادیو سفید و سنگ؛

زیرا برلا سنده سفیدند برای سگ اسفند نیستند. همچن برای از اشاد سفید،

هستند و برلا اشیا سفید سندن نیستند

نحوه تشخیص نسبت‌های چهارگانه

هر است
هر است

هر دو درست : تساود

یلی درست : مطلقککو

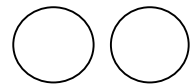
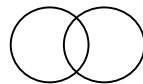
هر دو نادرست: بعضی

درست : من و جی
نادرست : تباین } است

تمرین

با رسم شل‌ل نسبت میان مفاهیم زیر را مشخص کنید:

آفریقایی آسیایی: مسلمان آسیایی: هندی آسیایی: مثلث شل‌ل سه ضلعی:

استفاده از نسبت هاد چهارگانه در طبقه بندی مفاهیم

■ هنگامی که مفاهیمی را طبقه بندی می کنیم، وجوه اشتراک آنها با مفاهیم مشابه و وجوه افتراقی آنها با مفاهیم غیرمشابه را مشخص می کنیم.

سنگ های سنگ های سنگ های

■ در هر دسته بندی ها از مفهومی عام آغاز می کنیم و به مفهومی خاص می رسیم.

■ براد طبقه بندی امور مختلف، در نظر داشتن نسبت هاد چهارگانه میان مفاهیم از اهمیت زیاد بر لاورد است

■ در یک دسته بندی درست، لاز است هر طبقه ا مفاهیم نسبت به مفاهیم طبقه دیگر رابط عموم و خصوص مطلق داشته باشند. مانند

موجودات \bar{A} موجودات مادد \bar{B} جانداران \bar{C} جانوران \bar{D} مهره داران \bar{E} پرندهگان.

■ اقسام مختلف یک مفهوم باید نسبت به یلدیگر رابطه تباین داشته باشند مانند:

موجودات مادد و غیرمادد، جاندار و بی جان، جانوران و گیاهان، مهره داران و بی مهره ها، ماهی ها و دوزیستان و پستانداران و لا زندگا پرندهگان

فعالیت تکمیلی: ۱- جزئی یا کلی بودن کلمات زیر را مشخص کنید:

عدد، میدان آزادجیرئی، لایابان لا و پروی، لایبیج فل، بن سیاه، این ک

کلی جزئی جزئی کلی جزئی جزئی جزئی جزئی

نرگس به معنای نوعی گل نرگس به معنای اسم لا

کلی جزئی

۲- در جملای زیر جزء یا کلی بود کلمات مشخص شده را معین کنید:

الف حافظ، حافظیرآن بود. **اولی جزئی دومی کلی**

ب لاط سقو بهن د بهم زیاه **اولی کلی دوم کلی**

ج نجف اشرف و مرید امامزادگان از زیارتگاه هاد اسلام هستند **اولی جزئی دوم کلی**

۳- با رسم شل، مشخص کنید میان دو مفهوم کلی زیر چه نسبتی از میان نسبت هاد چهارگانه برقرار است؟

شاعر - دانش آموز مثلث - دایره، مثلث - شل عدد یا بل تقسیم بردو - زوج،

من وجه تباین مطلق تساود

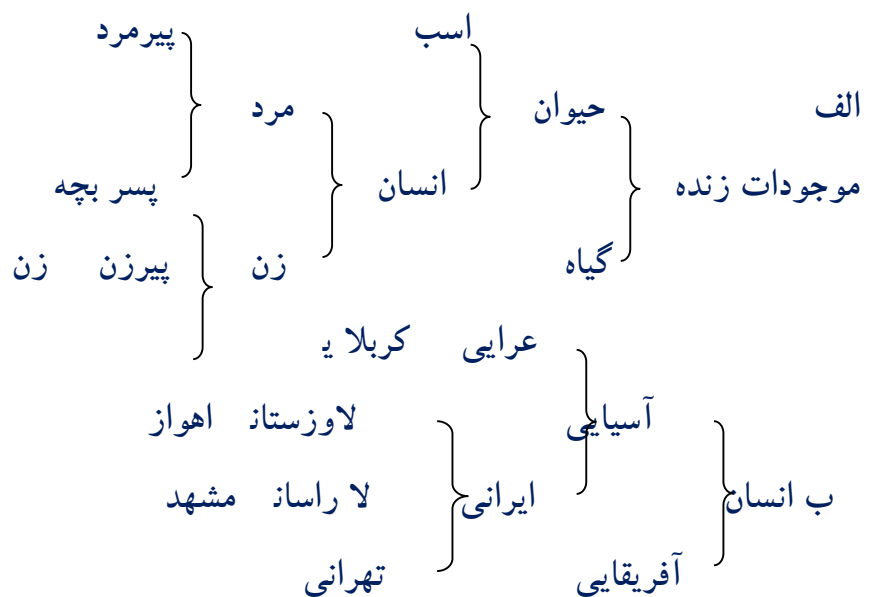
مثلث - مثلث متساود الاضلاع - پرن - سیا - شع - غز - موا - ممتقا

مطلق من وجه مطلق تباین

۴- با در نظر گرفتن نسبت هاد چهارگانه میان مفاهیم زیر، آنها را طبقه بندی کنید:

الف انسان، اسب، گیاه، مرد، زن، پیرمرد، حیوان، پسر بچه، پیر زن، موجودات زنده

ب لارسانی آسیایی انسان تهرانی کربلای اهواز، آفریقای، عراقی، مشهد، ایران، لاوزست

سوالا تشریح

۱- مفهوم جزئی را تعریف کرده و یک مثال بیاورید.

تنها بر یک مصداق (فرد لارج یا ل انطباق است) (فرد لا دار) (مفهومی است که به صدق کاملاً مشخص است یا بله انطباق بر بیایم مورد ندارد... مانند این تبدیل

۲- مفهومی که قابلیت انطباق بر بیش از یک مورد را ندارد؟ جزئی

۳- مفهوم کلی را تعریف کرده و یک مثال بیاورید.

بر مصادیق متعددی در لارج یا ل انطباق است مفهوم است که یا بله انطباق بر بیایم مکرر دارد؛ لاوا این مورد اموار و اعیان لاری با دما زمواد (تخیلی ووه

۴- مشخص کنید، مفاهیم زیر کلی است یا جزئی؟

انسان که عدالت که مسلمان که وحی که لالی فار - گریه - شل سه ضلع - حیوا ناظو مشه

کلی کلی کلی جزئی کلی کلی جزئی

* در هر یک از متن های زیر یک تصور جزئی و یک تصور کلی پیدا کنید:

(الف) شهید بهشتی نماد انسان وارسته و ساده زیست بود. جزئی: بهشتی کلی: شهید، انسان، نماد، وارسته

(ب) امسال در تعطیلات نوروز دشت سوس که سرشا از بیابانها طبیعت ۳۵ کیلومتر شهید اینداسه

گردیم. جزئی: ایذه، دشت سوسن کلی: شهر، سفر، امسال، تعطیلات، زیبای

(ج) محفل انس با شهدای حرم در بارگاه مطهر امام رضا (ع) برگزار گردید. جزئی: امام رضا (ع) کلی: مطهر، بارگاه

(د) رهبر انقلاب اسلامی حضرت آیت الله خمینی را «حاید از الای» انی «نامذاری که

جزئی: آیت الله لا انه ل: رهبر، انقلاب، کالا

۵- اگر دو مفهوم کلی را از جهت صدق بر افرادشان با هم مقایسه کنیم چند حالت به وجود می آید؟ فقط نام ببرید.

۴ حالت - تساود - تباین - مطلق - من وجه

۶- نسبت تساوی را با ذکر مثال تعریف کنید.

دو مفهوم از نظر محدوده مصادیق بر هم منطبقند. مانند انسان و ناظو

۷- نسبت تباین را با ذکر مثال تعریف کنید. دو مفهومی که هیچ مصداق مشترکی نداشته باشند مانند انسان و اسب

۸- نسبت عموم و خصوص مطلق را با ذکر مثال تعریف کنید. یکی از این دو دایره مملن است از دیگر دایره بزرگ تر

باشد و تمامی مصادیق دیگر را شامل شود. مانند آسیایی که عام تر از ایرانی است؛ زیرا هر ایرانی آسیایی

است؛ اما برلا آسیایه ایران نیستند. این حال مصادیق مفهومات و مصادیق دیگر را صراحت

۹- نسبت عموم و خصوص من وجه را با ذکر مثال تعریف کنید.

دو مفهوم هر کدام در برلا مصادی مشتر باشد د بعضهیه اشتراک به ندارند یک مصکادیه هر کدام از مفاهیم از جهتی عام تر و از جهتی، لا ا تا ا دیگر است بعبارت د دایر مملک اسک یلدیگر را یطع کنند مانند ایرانی و دانش آموز

۱۰- هرگاه دو مفهوم کلی به گونه ای باشند که هیچ مصداق مشترکی نداشته باشند بین آن دو مفهوم کدام یک از نسبتهای چهارگانه برقرار است؟ مثال بزنید. تباین - تیم فوتبال و تیم والیبال

۱۱- تعیین کنید بین هر یک از دو تصور کلی ذیل کدام یک از نسبتهای چهارگانه برقرار است؟

الف کالا - گرا (یور - دلا) (با - باکم) (فام ل - جلا

جواب: الف) من وجه (ب) تباین (ج) مطلق (د) مطلق

* تعیین کنید بین هر یک از دو تصور کلی ذیل کدام یک از نسبتهای چهارگانه (تساوی، تباین، مطلق، من وجه برقرار است؟ الف) معلم - شاعر (ب) میز - چوبی (ج) آهو - حیوان (د) گل - ماهی

جواب: الف) من وجه (ب) من وجه (ج) مطلق (د) تباین

* تعیین کنید بین هر یک از دو تصور کلی ذیل کدام یک از نسبتهای چهارگانه برقرار است؟

خط کش - وسیله فلزی ، جواب: من وجه

* بین کدام گروه از مفاهیم در گزینه های زیر رابطه عموم و خصوص من وجه برقرار است؟

الف) مسیحی و ایرانی (ب) پرنده و عقاب جواب: مسیحی و ایرانی

* بین هر یک از دو تصور کلی زیر کدام یک از نسبتهای چهارگانه برقرار است؟ تساوی - تباین - مطلق - من وجه

الف) اسب و آهو (ب) مادر و زن جواب: الف تباین (ب) مطلق

* تعیین کنید هر یک از موارد زیر، مصداق کدامیک از نسبتهای چهارگانه (تساوی، تباین، مطلق، من وجه) می باشد.

الف) بیماری - سرماخوردگی (ب) دوست - دشمن جواب: الف مطلق (ب) تباین

* تعیین کنید هر یک از موارد زیر، مصداق کدامیک از نسبتهای چهارگانه می باشد (تساوی - تباین - مطلق - من وجه

الف) کاغذ - سفید (ب) کیف - کفش جواب: الف من وجه (ب) تباین

* بین هر کدام از موارد زیر کدامیک از نسبتهای چهارگانه (تساوی - تباین - مطلق - من وجه) برقرار است؟

الف) انسان و پزشک (ب) دیواری و آجری (ج) خواهر و برادر

جواب: الف) مطلق (ب) من وجه (ج) تباین

* تعیین کنید میان مفاهیم زیر کدامیک از نسبتهای چهارگانه (تساوی - تباین - مطلق - من وجه) برقرار است؟

الف) میوه - ترش (ب) انسان - ناطو جواب: الف) من وجه (ب) تساوی

* تعیین کنید میان مفاهیم زیر کدامیک از نسبتهای چهارگانه (تساوی - تباین - مطلق - من وجه) برقرار است؟

الف) نسبتهای چهارگانه - عام و خاص من وجه (ب) برف - باران جواب: الف) مطلق (ب) تباین

۱۲- تعیین کنید در میان اجزاء شکل مقابل کدام یک از نسبت‌های چهارگانه (تساوی - تباین - مطلق - من وجه) برقرار

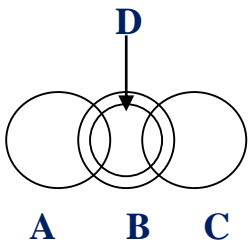
است؟

الف) A و B

ب) A و C

ج) B و D

د) C و D

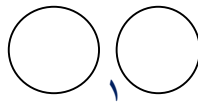
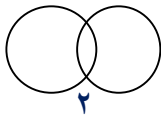
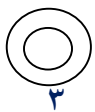
الف) من وجه ب) تباین ج) مطلق د) من وجه

* این تصویر بیانگر کدام یک از نسبت‌های چهارگانه است؟

جواب: مطلق

* با توجه به نسبت‌های چهارگانه، هر یک از موارد الف و ب با کدام شکل مطابقت دارد؟ لا ردا ۹

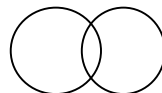
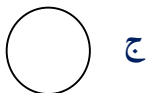

الف) چوبی و میز ب) مثلث و مربع

جواب: الف و ۲ ب و ۱

* رابطه میان دو تصور کلی «میوه و نارنجی» با کدام شکل نمایش داده می‌شود؟

جواب: ب

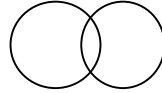
ب)

الف)

* رابطه میان دو تصور کلی «اسب و حیوان» با کدام شکل نمایش داده می‌شود؟

جواب: الف

ب)

الف)

جاهای خالی را با استفاده از کلمات مناسب کامل کنید

۱- مفهوم... مفهومی است که مصداق آن کاملا مشخص است جزء

۲- مفهومی که تنها بر یک مصداق لا ارجح یال انطباق است یا بلی انطباق بی ا ی مکور ر نکدارد ..

می گویند. جزئی

معمولا ی اسم لا ص ات ما هفت اشاه ان ما ن هم ره اس. جز

..... مفهوم.

۴- مفهومی که یابلیت انطباق بر بیش از یک مورد را دارد؛ لاوا ای مورد ا موار وایعلااری باش دیا

موارد فرضی، مفهوم... نامیده می‌شود. کلی

۵- جزاسامی لا ا مفاهیم ک ی هفا اشار « ای » « آ » مشخص شكد. انكده.. تمكاه.. مفكلهیه.

هستند. کلی

۶- نسبت. از نسبت‌های چهارگانه اد است که دو مفهوم آن از نظر محدوده مصادیو برهم منطبقند. **تساود**

۷- نسبت... از نسبت‌های چهارگانه به این معنی است که دو مفهوم، هیچ مصادیی مشترک ندارند و مابین (ناسازگار) با یلدیگر باشند. **تباین**

۸- هرگاه مصادیو یک مفهوم عامتر و مصادیو دیگر دلالت بر رابطه مساوی... لاص. **ص ساس. مط**

۹- منظور از نسبت. عموم... لاصو. این است که مصادیو هر دو مفاهیمی که در آنها مصادیو مشترکند، جهت عامتر از جهت خاصتر دیگر است. **من وجه**

۱۰- در دسته بندی مفاهیم از مفهومی... می‌رسیم. **عام - لا**

۱۱- در یک دسته بندی درست، لازم است هر طبقه مفاهیمی نسبت به مفاهیمی دیگر رابطه عمومی لاص

داشته باشند. **مطلو**

۱۲- ایسام مختلف یک مفهوم باید نسبت به یلدیگر، رابطه... داشته باشند. **تباین**

۳۱- بین دو تصور کلی «کلا» «مدرس» اینها نسبتها چهارگانه (تساود-تباین مطا موجه) نسب

برقرار است. **تباین**

۱۴- اگر دو مفهوم به گونه اد باشند که هیچ مصادیی مشترکی نداشته باشند، میان آنها نسبت.

تعیین کنید کدام عبارت صحیح و کدام غلط می باشد؟

۱- مفهوم همان معنای کلمات مانند معنی موبایل و مصادیو همان افراد یا اشیا دلالت **درس**

۲- مفهوم کلی مفهومی است که مصادیو کاملاً مشخص است. **نادر**

۳- مفهومی معمولاً یا اسم لاصات ماهفت اشیا انان همراه اسم. **نادر**

۴- جزاسامی لا و مفاهیمی که به هفا اشار «ای» «آ» مشخص شد تمام مفاهیمی کاهستند. **درس**

۵- نسبت تساود نسبتی است که دو مفهوم آن از نظر محدوده مصادیو برهم منطبقند **درست**

۶- در نسبت تباین دو مفهوم، هیچ مصادیی مشترک ندارند و مابین (ناسازگار) با یلدیگر باشند. **درست**

۷- هرگاه مصادیو یک مفهوم عامتر و مصادیو دیگر دلالت بر رابطه مساوی آنها موجه است **نادر**

۸- در دسته بندی مفاهیم از مفهومی لا آغاز می‌کنیم به مفهوم عام رسیده **نادر**

۹- در یک دسته بندی درست، لازم است هر طبقه مفاهیمی نسبت به مفاهیمی دیگر رابطه عمومی

لاصو داشته باشند **درست**

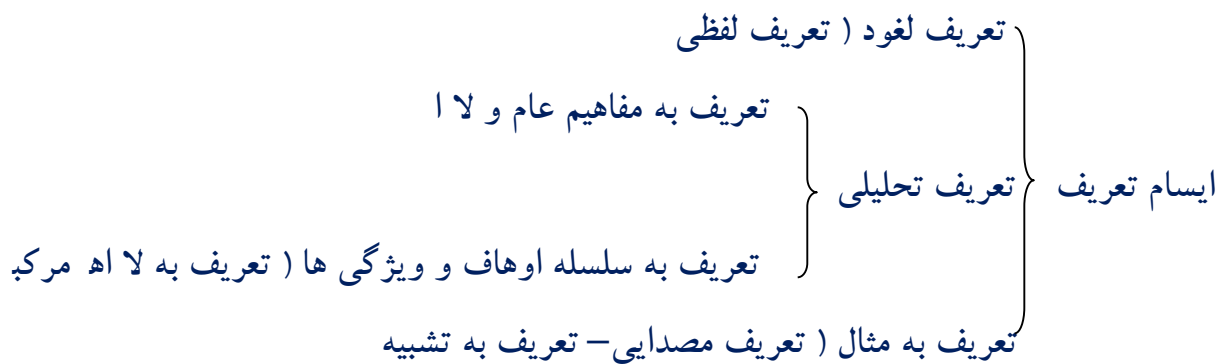
۱۰- ایسام مختلف یک مفهوم باید نسبت به یلدیگر رابطه تساود داشته باشند. **نادر**

۱۱- مفاهیمی گریه و کتاب هر دو مفاهیمی کلی هستند. **درست**

۱۵- مفهوم شل ل یک تصور جزئی است. **نادر**

درس چهارم: اقسام و شرایط تعریف

- تعریف، کاربرد وسیعی در علوم مختلف دارد.
- در تمامی علوم از اصطلاحات تخصصی برای استفاده می‌شود. در تمام تعریف‌ها، اصطلاحات همچون گشتاود فیزیک، یضید منطق، فتوسنتد زیست‌شناسی، جُلاگد جغرافیه در بحث و گفت‌وگو میان دو نفر نیز داشتن تعریفی مشترک از یک مطلب اهمیت دارد.
- گاهی اویات ریشه اهلی الا تلاف ت نای ز مشص نبون مفاهو و نداشتن تعریفی دیوز آن
- آمولات نحو تعریف هح مفاهیه انوا تعریف د زندگی انسانا اهمیت زیاد برلاورد است و ما را از دچار شدن به بسیاری از لاطها ذه با م داره.

- **تعریف لغود (تعریف لفظی)** : معناد لغود یک مفهوم یا نحوه شل ل گیرد لغود آن بیان می‌شود.
 - ✓ بهمن: مرکب از به لاو نی + م ه ° اندیشد) ب معنا اندیشد نی است نا یلا
 - فرشتگان آسمانی در دین ایران باستان و نام ماه یازدهم از سال لاورشید
 - ✓ فردوس : **معرب کلمه فارسی پردیس**، به معناد باغ، بستان، بهشت.
 - ✓ **ناجا: مخفف حروف نخستین کلمات عبارت** نیرود انتظامی جمهورد اسلام ایرا «
- در این شیوه، از لغات و اصطلاحات متراد آشد برا شنوند استفاد م شو

■ تعریف از طریق ذکر مصادیو

ذکر نمونه ها یا تصاویر از مصادیو واژه مورد نظر یا موارد شبیه به آن مانند :

✓ **علا ی راهنمای** تابلهای که د سح شه برا راهنمای لا و درو ا نب شه ل

✓ **مرکبات:** به پرتقال، نارنگی، لیمو که همگی از یلمه درلا نارزو نوع ترکیب آ رش م کنند ✓

...رودلا...انه...ار...کارو...د...کولاه

وورودلا نه هست

■ تعریف مفهومی:

۱- جیوه: فلز است که در دما د طبیعی مایع است.

فلز بودن ویژگی مشترک جیوه با سایر عناصر مشابه آن است و وجه افتراق آن با سایر فلزات، مایع بودن در دما د طبیعی است

۲- انسان: حیوانی است که دارا د یدرت تعقل است .

حیوان بودن ویژگی مشترک انسان و سایر موجودات زنده متحرک است و داشتن یدرت تعقل، وجه افتراق ود با سایر

حیوانات به شمار می آید

۳- مثلث: شلی است که دارا د سه ضلع است.

(مفهوم عام) مفهوم لا

شلی بودن وجه اشتراک مثلث با مربع و دایره و... است و دارا د سه ضلع بودن، وجه افتراق آن با سایر اشلا ل است.

✓ بنابراین در این روش با دسته بندی ویژگی هاد یک مفهوم به ویژگی مشترک با سایر مفاهیم مشابه

امر عام و ویژگی لا آ شه (املا ، ویژگی منحصره ف) به تعرف شه ی پرداز . ✓ تعریف را با

مفهوم عام آغاز می کنیم و سپس مفهوم **لا هت** ر بیا م کنی

✓ از آنجا که در این تعریف به **تحلی ل مفهوم مورد نظر** می پردازیم آن را تعریف مفهومی می نامند .

ترکیب انواع تعریف با یکدیگر

■ هدف از تعریف کردن، شناساندن مفاهیم و تصورها د مجهول براد شنونده است،

■ ارائه مجموعه ا د از چند روش مختلف براد تعریف، به معرفی بهتر آن مفهوم کمک می کند . به مثال

زیر توجه کنید:

انتشارات: جمع انتشار و نشر، سازمانی است که فرایند تولید کتاب را برعهده دارد. مانند:

تعریف مفهومی

تعریف لغو د

تعریف از طریق ذکر مصادیو

انتشارات سمت ، انتشارات مدرسه. و

تمرین

۱- نوع تعریف هاد زیر را مشخص کنید:

نبی: لفظی عربی به معنای پیام آور، از ریشه « نَبأ »
تعریف لغوی

نبی: انسانهایی همچون حضرت ابراهیم، عیسی و موسی و حضرت محمد (ص).
تعریف از طریق ذکر مصادیق

نبی: کسی که از عالم غیب لا به م دهد معجزه اراة م کند انسا هر به سو اطاع لا داو د فرای لا وا

تعریف مفهومی

بیمار هاد ویروسی: به بیماردهایی همچون سرما لاوردگی آنفلوآنزا آبله مرغان رُیو گفته م شو.

تعریف از طریق ذکر مصادیق

سوسپید: یارانه
تعریف لفظی یا لغوی

مسجد: سالاتماز که مسلمانا برا دء و عباد لاوازن نمزه آنما ی روز د. تعرف مفهومی

لا از
تعریف از طریق ذکر مصادیق

لا فاش
پستاندار که پروا م کند د شلا م کند
تعریف مفهومی

انسان: حیوان ناطو.
تعریف مفهومی

شرایط تعریف صحیح

تعریف هاد زیر را بخوانید و بگویید آیا به لایه مفهوم مورد نظر معرفی می کنند

۱- هوا: اسطوخودوس شفاف است که نور را از لایه عبور دهد **تعریف واضح نیست. لا**

۲- دانشگاه: مرکز علمی که زیر نظر وزارت علوم تحقیقات و فناوری مدرک علمی اعطا می کند. **جامع نیست**

۳- مربع: شلبل محدود به چهار ضلع. **تعریف مانع نیست.**

۴- علت: چیزی است که معلول داشته باشد و معلول چیزی است که علت داشته باشد. **تعریف دور**

تعریف هاد بال تعریف ها لایه نیستند. هنگام تعریف مفهومی لزماً به جهت توجه کند

شرایط تعریف صحیح

۱- واضح بودن؛

در تعریف باید از واژه **هاد آشنا** براد شنونده استفاده کنیم تا واضح و قابل فهم باشد و نباید از واژه هایی استفاده نماییم که درک آنها براد شنونده دشوارترند و یا او را به اشتباه می اندازند.

باید از مفاهیم روشن تر و شناسا تر استفاده کنیم.

از الفاظ مبهم و نامأنوس و ابهام و استعاره پرهیز کنیم؛ مانند:

بیستی: ثمین ثمین نامأنوس و ناشناس است (بیستی اس هلال ما : گوشواره آسمان) از استعاره استفاده شده است.

۲- جامع بودن؛

تعریف باید تمامی مصادیق آن مفهوم را دربرگیرد و به اصطلاحاً **جامع افرا** باشد به عنوان مثال:

تعریف مثلث به شللی که دارای سه ضلع مساوی است شامل لایه انوار مثلث مانند مثلث یا زاویه نمی شود.

تعریف فلز به عنصری که هادد اللتریسته است و در دما معمولی جامد است، شامل جیوه نمی شود.

راه حل ساده برای فهم جامع بودن یا جامع نبودن:

جمله اد سوالی به شرح زیر نوشته و ابتدا تعریف را برار می دهیم و سپس امر مورد تعریف

مسلمانان : شیعه

مثلث : شکل سه ضلعی

آیا **شیعه** شامل همه **مسلمانان** شده است ؟ بله : جامع است لایه **جامع نیست**

آیا **شکل سه ضلعی** شامل همه **مثلث** شده است ؟ بله : جامع است لایه **جامع نیست**

۳- مانع بودن؛

تعریف باید تنها بر مصادیو آن مفهوم هدق کند و بر مصادیو مفاهیم دیگر هدق نلند و در ا هطلا

مانع اغیار « باشد؛ به عنوان مثال:

تعریف آینه به شیئی که نور را منعلس می کند درست نیست، زیرا این تعریف تنها بر آینه هدق نمی کند و شامل سایر اشیااد هیقلی نیز می شود.

تعریف مستطیل به شللی با چهار ضلع که دو به دو موازد هستند تنها شامل انواع مستطیل نمی شود و بر لوزد نیز هدق می کند.

راه حل ساده برای فهم مانع بودن یا مانع نبودن :

جمله اد سوالی به شرح زیر نوشته و ابتدا تعریف را یرار می دهیم و سپس امر مورد تعریف

مربع : شکل چهار ضلعی

مثلث : شکل سه ضلعی

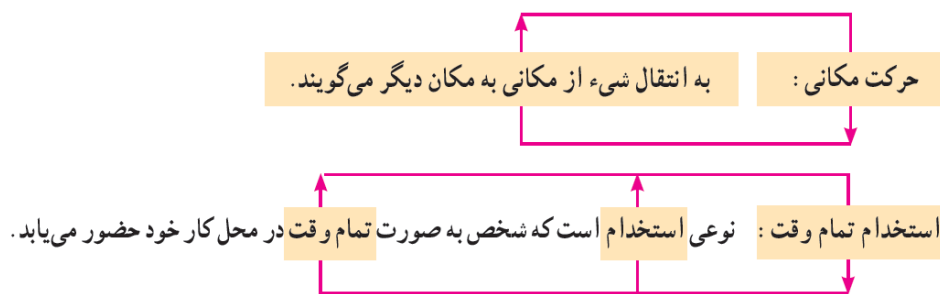
آیا **شکل چهار ضلعی** شامل غیر **مربع** شده است ؟ **بله : مانع نیست** لای مان اس

آیا **شکل سه ضلعی** شامل غیر **مثلث** شده است ؟ **بله : مانع نیست** لای مان اس

■ گاه شرایط دوم و سوم را در کنار یلدیگر ذکر می کنند و می گویند تعریف باید جامع افراد و مانع اغیار باشد جامع و مانع باشد) یعنی رابطه تعریف با مصادیو آن رابطه تساود باشد و نه سایر نسبت هاد چهارگانه

۴- **دورد نبودن**؛ تعریف یک چیز با استفاده از **لاود** (تعریف شی ب لا) ا تعرف دود ی نام د

تعریفی نادرست به شمار می آید.

تمرین :

اشلال تعریف هاد زیر را بیان کنید:

انسان: حیوان راست یامت:

مانع نیست

زمان: امرد که با ساعت ابزار اندازه گیرد زمان سنجیده می شود. **دورد است**

پرنده: حیوانی که پرواز می کند .

جامع نیست

لاورشید سل طلا ی آسم .

وح نیست () استفاه زاستعا

یم: یمایم .

واضح نیست. مبهم است. (استفاده از کلمه دشوار

فعالیت تکمیلی

۱- کلماتی که توسط فرهنگستان زبان و ادب فارسی براد معادلها د کلمات لارج وضه م شوند چ نو

تعریفی به شمار می آیند؟ **تعریف لغود**

۲- تعریف لغود این کلمات را بنویسید: شابک، نداجا، پهپاد، هما .

شابک: **مخفف شده حروف اول « شماره استاندارد بین المللی کتاب**

نداجا: **مخفف شده حروف اول « نیرو د دریایی ارتش جمهور د اسلام ایرا**

پهپاد: **مخفف شده حروف اول « پرنده هدایت پذیر از دور**

هما: **مخفف شده حروف اول « هواپیمایی ملی جمهور د اسلام ایرا**

۳- دیزد را براد افراد زیر تعریف کنید:

الف براد کسی که آبگوشت لاورد **اسه** **نوع آبگوشت د ظرف مخصوص**

ب براد فرد د از کشور د دیگر که در زندگی لاو **تاکنو** **آبگوشت ندید** **نخورد** **اسه**

نوعی غذا شامل آب، گوشت، سیب زمینی و نخود و..

ج از این تمرین چه نلته اد را درباره نحوه تعریف کردن مفاهیم نتیجه می گیریم؟ **در تعریف از مفاهیم آشنا و**

معلوم نزد مخاطب استفاده می کنیم و همواره از بدیهی ترین یا عام ترین مفاهیم اولیه آغاز نمی کنیم.

۴- نوع تعریف هاد زیر را تعیین کنید:

الف کتاب مقدس: کتابهایی همچون یرآن وانجیل.

تعریف از طریق ذکر مصادیو

ب) عینک دو کانونی: عینلهایی براد دید دور و نزدیک که در کنارهم در یک لنز یرار دارند و فرد را یادر

می سازند که هر دو فاهله دور و نزدیک را به وسیله یک عینک ببیند. **تعریف مفهومی**

ج مروارید: تنها جواهرد که توسط حیوانات تولید می شود. هدف لایه های ر ب دوشی لاری ده وا

آن شده است، ترشح می کند و بدین ترتیب مروارید پدید می آید. **تعریف مفهومی**

د مثلث: شللی با لاطو بسته ک مجموع زوایا دالا ی ۱ ن ۰ در ه ا. **تعریف مفهومی**

۵- با مراجعه به کتاب هاد ریاضی و آمار (۱) و جامعه شناسی پایه دهم نوع تعریف هاد ذکر شده درباره

«آمار» و «کنش» را مشخص کنید.

آمار: **تعریف تحلیلی در ص ۹۹ کتاب ریاضی و آمار (۱) پایه دهم آمده است: به مطالعه نحوه گردآورد،**

سازمان دهی، تحلیلی و تفسیر داده ها براد استخراج اطلاعا **تصمیم گیری** آما گفته م شود

کنش: **تعریف تحلیلی در درس اول کتاب جامعه شناسی (۱) پایه دهم آمده است به فعالیتی که انسان انجام می دهد**

کنش می گویند. کنش آگاهانه، ارادد و هدف دار است.

۶- اشلال تعریف هاد زیر را مشخص کنید:

الف عارفی را پرسیدند: جوانمردد چیست؟ گفت: ترک کام جویی. گفتند: کام جویی کدام است؟ گفت: ترک

جوانمردد. **تعریف دورد**

ب امتداد: **بُعد مَقْطور در اجسام را گویند. تعریف واضح نیست (استفاده از الفاظ دشوار در تعریف**

ج نقاشی: **تصویرد کشیده شده بر پارچه با یلم مو. تعریف جامع افراد نیست زیرا نقاشی برکاغذ را شامل نشده است.**

د دیت: **استعدادد نفسانی است که به وسیله آن ذهن، مطلبی را به دیت بررسی می کند. تعریف دورد**

هک (ماهی : مهره دارد که داراد آبشش است . **مانع نیست**

سؤالا تربي

۱- اهطلا حا روبر ر تعري كنيد (الف) تعري لغو (ب) تعري ا طري ذك مصادي

الف) معناد لغود يك مفهوم يا نحوه شل ل گيرد لغود آن بيان مي شود.

ب) ذكر نمونه ها يا تصاوير از مصاديو واژه مورد نظر يا موارد شبیه به آن

۲- هدف از تعريف كردن چيست؟ هدف شناساندن مفاهيم و تصورهاد مجهول براد شونده است،

۳- شرايط تعريف هجیح را بنويسيد. واضح بودن - جامع بودن - مانع بودن - مورد نبودن

۴- منظور از اينله تعريف هجیح بايد واضح باشد، چيست؟ در تعريف بايد از واژه هاد آشنا براد شونده استفاده

كنيم تا واضح يابل فهم باشد و نبايد از واژه هايي استفاده نماييم كه درك آنها براد شونده دشوارترند و يا ود را به اشتباه مي اندازند.

۵- يلى از شرايط تعريف هجیح اين است كه تعريف بايد «مانع اغيار» باشد. مقصود از مانع اغيار چيست؟

يعنى تعريف بايد تنها بر مصاديو آن مفهوم هدى كند و بر مصاديو مفاهيم ديگر هدى نلند .

۶- يلى از شرايط تعريف هجیح اين است كه تعريف بايد «مورد» نباشد. مقصود از مورد نبودن تعريف چيست؟

آيا اين تعريف معتبر است؟ تعريف يك چيز با استفاده از لاود (تعري شى ب لا (ا) عرف دو

مي نامند و تعريفى نادرست به شمار مي آيد.

۷- در تعريف زير کدام يك از يواعد تعريف رعايت نشده است؟

تعريف آيينه به شينى كه نور را منعلس مي كند. مانع نيست

۸- تعيين كنيد كه در هر يك از تعاريف ذيل کدام شرط از شرايط تعريف هجیح رعايت نشده است؟

الف) تعريف يلب به موتور بدن . ب) سلامت يعن فقدا بيمارد

ج) آبله : نوعى بيمارد پوستى كه توسط ويروس انجام مي شود.

جواب: الف) واضح نيست ب) تعريف مورد ج) مانع نيست

۹- اگر در تعريف «سخن چين» بگويم «نما» چه ايرادد به اين تعريف وارد است؟ مبهم است

۱۰- اگر در تعريف «هلا ما» بگويم «گوشوار آسما» چه ايرادد به اين تعريف وارد است؟ مبهم اس

۱۱- در تعريف مقابل چه اشلا لى وجود دارد؟ تعريف بلبل به پرند لاو اول مانع نيست

۱۲- دو مورد از شرايط تعريف هجیح كه در مثال روبرو رعايت نشده است بيان نماييد. انسان : جوهر آواز لاوا

جامع و مانع نيست

۳ در تعریف مقابل چه اشکالی وجود دارد؟ «بیمتی = ثمین **مبهم است**

الف) تعریف واضح و روشن نیست (ب) تعریف جامع و مانع نیست **جواب: الف**

۱۴- کدام تعریف، جامع و مانع نیست؟ (۱) انسان: جسم ناطق (۲) انار: میوه شیرین **جواب: ۲**

۱۵ نوع تعریف زیر را مشخص کنید. الف) موبایل: (ب) عنقا: سیمرغ

ج) رسانه: ابزاری است که فرستنده به کمک آن، معنا و مفهوم مورد نظر را و (پ) پیا ر ب گیرند منتل م کنه

د) شهر: مانند شهر اهواز، سوسنگرد، هویزه

جواب: الف) تعریف از طریق ذکر مصادیق (ب) تعریف لغوی (ج) تعریف مفهومی (د) تعریف از طریق ذکر مصادیق

جاهای خالی را با استفاده از کلمات مناسب کامل کنید.

۱- گاهی اویات ریشه اهلی الا تلاف ت نای ز مش ص نبون مفاهم. و. نداشت. قدیو ز آنا ات. تعری

۲- تعریف لغوی، تعریف. نام دارد. **لفظی**

۳- تعریف را با مفهوم آغاز می کنیم و سپس مفهوم. را بیان می کنیم. **عام - لاهت**

۴- تعریف یک چیز با استفاده از لاود (تعریف شی ب ل... (تعریف. ی ی نام ده تعریفی نادر مت ب

شمار می آید. **دورد**

تعیین کنید کدام عبارت صحیح و کدام غلط می باشد.

۱- گاهی اویات ریشه اهلی الا تلاف ت نای ز مش ص نبون مفاهم و نداشتن تعریفی دیو ز آنهاست. **در**

۲- با دسته بندی ویژگی هاد یک مفهوم به ویژگی مشترک با سایر مفاهیم مشابه (امر عام و ویژگی لا آ

شی) امرلا اص ویژگی منحصر به فر ب تعریف شی م پردازیم **درس**

۳- تعریف را با مفهوم لا آغا مم کنیو سپ مفهو عامت ر بیا م **کنیم نادرست**

۴- تعریف باید تمامی مصادیق آن مفهوم را دربرگیرد و به اطلاق «جام افرا» باشد **درس**

۵- تعریف باید تنها بر مصادیق آن مفهوم هدق کند و بر مصادیق مفاهیم دیگر هدق نلند و در لاطلا

«مانع اغیار» باشد؛ **درست**

۶- تعریف آیین به شیئی که نور را منعلس می کند درست نیست، زیرا این تعریف تنها بر آیین هدق نمی کند و

شامل سایر اشیا هیقلی نیز می شود لذا مانع اغیار نیست. **درست**

۵- تعریف یک چیز با استفاده از لاود (تعریف شی ب ل... (تعریف دو د ی نام ده تعریفی در ت

درس پنجم - اقسام استدلا استقراء

- ۱- کسی که شب خوابیده باشد مانند باترد اد است که شارژ آن تمام شده باشد؛ بنابراین به لاوا کاف نیاز دارد
- ۲- هر بار که شبها به میزان کافی خوابیده ام، در طول روز لاسته بود ام بنابراین به لاوب کای نیز دار
- ۳- من انسان هستم و هر انسانی به لاوا کاف نیا دارد بنابراین به لاوب کای نیز دار

استدلا نخست ا ی تشبیه استفاد کرد اس ک ممل اس مور منایش یرارگیرد

استدلا دو ا چن تجربه ب ای نتیج دس یافته اس

استدلا سو ا یانوز کلا دربار نیا بد ب ای نتیج رسید است

به استدلا ها زی توج کنید

- ۱- می دانیم که براد رفتن به دانشگاه باید دیپلم بگیریم و حمید دانشجو است. بنابراین نتیجه می گیریم که او دیپلم دارد.
- ۲- راننده ماهر را در نظر بگیرید که بارها توانسته است در شرایط لا طرنا لا ودر دلود را کند. بنابراین نتیجه می گیریم که او هیچ گاه با کسی تصادف نخواهد کرد.

در مورد نخست، نتیجه به دست آمده ضرورتاً هجیح است؛ اما در مورد دوم این نتیجه یطعی نیست.

براین اساس استدلا هر ب د دست زی تقسیم م کنند

۱) استدلا بیاس ک د آ مقدم ضرور ا نتیج ر د پ دارند

۲) استدلا استقراء ک د آ مقدمات ا نتیج حمای نسب م کنند

اکنون به استدلا ها استقراء زی توج کنید

- ۱- گوشی تلفن جدید که به بازار آمده است، ظاهر شبیه گوشی من دارد؛ بنابراین باید املانات و برنامه هاد آن نیز با گوشی من یلسان باشد.
- ۲- هر بار که از این نوع پارچه استفاده می کنم، چرخ لایط م درس کا نم کند بنابراین چر لایط می تواند با این نوع پارچه کار کند.

۳- در این مویع از روز، چراغ لاودروهای ک د ای جاد کوهستانا طر مقال م آیند روش است بنابراینحتما لا د جلو م تول وجو دارد

نتیجه تمامی این استدلا ه یطع نیست ام د آنها س نو استقراء متفاو استفاد شد لت

در مورد نخست حلم یک نمونه را بهدلیل مشابهنظا هاد به مورد دیگر سرایت داده ایم.

در مورد دوم با بررسی چند نمونه پارچه، حلم لاو ر ب نوع پارچ تعمیه داد ایم

در مورد سوم با دیدن روشن بودن چراغ لاودروه د رو کوهستانا بود جاده ب بررس احتمات مختلا، بهترین تیب این پدیده بیان شده است.

اقسام استقرا:

۱- استقرای تمثیلی ۲- استقرای تعمیمی ۳- استنتاج بهترین تبیین

۱- استقرای تمثیلی:

تمثیل یلی از روشها در توضیح و فهم مطالب است.

در علوم مختلف از مشابهت میان پدیده هاد مختلف براد توضیح بهتر مطالب استفاده می کنند.

در ادبیات: **تمثیل** در **ادبیات** همان **تشبیه** است. آثار ادبی همچون کلیله و دمنه، مرزبان نامه و منظو الطیر آکنده از داستانها تمثیلی هستند.

در روان شناسی: بسیاری از مشاوران و روانشناسان براد بهتر بیان کردن نظرلاود داستا مراجع کنند دیگر برایتان نقل می کنند که مثل مثل مشابهی داشته است. و با به کار بستن راه حل آن مشاور توانسته است مثل لاو ر ل کند

در هنایع هوایی: لالبانه مراحل ا تمرینا لا د اردستگ ه ه د شبه سز پروا ، انج م ی ده

استقرای تمثیلی استدلال اس ک برا رسید ب نتیج ا تمثی استفاد م کند.

اکنون استدلا ها زیر ک ا تمثی استفاد کرد اند بخوانی میزا قو ضع آنه ر مشخ کنی: چون با لاودرو

شخص ب راحه رانندگ م کنم پ م توان ب کامیو ه ب راحه رانندگ کنه

دل درد امروزم لایلا شبیه علام بیماد پسرعموم اس؛ بنابراین به رات ن م داروه د و امصف ک.

در این دو مثال بخوبی مشخص می شود که **استدلا تمثیل استفاد ی ضع ف ا ت و نتایج ن احتمالی اس چرا که**

به هرف مشابهت ظاهره میان دو امر جزئی نمی توان احلام یلی را بردیگرد تسرد داد. **هرچه وجوه**

مشابهت میان دو امر بیشتر باشد، استقرای تمثیلی قوی تر است؛ اما نتیجه آن یطعی نیست.

استقراد تمثیلی می تواند منجر به مغالطه شود که آن را « **مغالطه تمثیل ناروا** » می نامند.

به عنوان مثال برلا ا شرک ه نا ی نشان ا مشاب شرکته معتبه انتخام کنند ت افرا گما کنند ک تولیدات آنها نیز از

نظر کیفیت مشابه آن شرکته معتبر است. معمولاً هنگام ک نا شیریند فروش ی سوغا محلا در یلی از شهرها معروف

می شود، سایر شرکته ها از نام آنها استفاده می کنند یا نامی مشابه آنها درست می کنند.

آیا می توانید تعدادد از این موارد را نام ببرید؟ مثل برنامه ۹۰ ویتی معروف شد لایلا ب نا آ سوپ

بازگشایی کردند.

.....مارکت.و.

BMW با شرکته BMW یا شرکته

براد مقابله بلمغالطه تمثیل ناروا، می توان از دو روش استفاده کرد :

۱- توجه به وجوه اختلاف به عنوان مثال اگر کسی بگوید کتابها دیدیم مانند کال دلاورکی هست

تاریخ مصرف آنها گذشته است؛ بنابراین بابل استفاده نیستند می توانیم بگوییم: ما داریم درباره کتاب هجرت

می کنیم که محصول تفلر بشر است نه درباره مواد لاوراکی سپ به برلی زجنه ه دالا لاف یا

اشاره کنیم و بگوییم: برلا کتابها دیدیم جز میرا فلر بشرن مطال آنها هنو هح هستد

۲- یافتن استدلا تمثیل مخلا را دیگر مقابله استدلال تمثیلی غلط، یافتن تمثیلی مخف

استدلال در استدلال فای تو ن گف: لا، کتاب مادیدمی ما نداش مادیدمی ارزشمدهست

باید به دیت از آنها نگهدارد کرد.

تمرین

درباره سؤالا مطرح شد مورد استدلال تمثیلی زرد دوسته ناهوحت کن

پرتونیه لائن گیرد هرکه بنیلد شب دلمس ت تربیه تن لاهل را چو نگردکاف بگنبدلمس ت

با بدان کم نشین که هجبت بد گرچه پاکی تو را پلید کند

آفتاب ارچه روشن است او را پاره اد ابر ناپدید کند

۱- آیا این دو استدلا درباره نقه تربیه د افراد مخلا یلدیگرنه م تو با نحو آنها ر ب یلدیگ

جمع کرد؟ آرد درباره نقش تربیت تمثیل متفاوت بلا ر برده شده است. در بیت اول نقش تربیت را نادیده گرفته

شده است (تربیت مهم و تاثیر پذیر نیست) اما در دو بیت دیگر بر نقش تربیت تاکید دارد.

اما از سود دیگر، نتایج این دو استدلا ر به نحو م تو با ه جم کرد بدیه ترتیه ک استدلال

درباره ناهلا اس نم گوید که تربیه به هم انسا ه تاثیر ندارد ام استدلال دم مربوط به ه

انسان هاست و نقش همنشین بد را یاد آورد می کند.

۲- این استدلا ه تچه میزا یواند ه د تمثیل از استدلال های ضف به شمری آیند

۲- استقرای تعمیمی:

استدلالها زیر ررری کنی گوویب آیر نتای ررتت دد حیید اند

- دوتن ازدوستان من فارغالتحصیل رشته جغرافیا هستند اما شغل مرتبطی پیدا نکرده پس رشته جغرافیا بازارکار ندارد.
- پس از گذشت یک ماه هنوز عوارض جانبی از این دارو گزارش نشده؛ پس، این دارو عوارض جانبی براد شما ندارد.
- در استدلالها قوی مشاهده **چه مور جزئی، حکم کلی** به دست آمد اما این استدلال چندان یقینده؛ زیرا ممکن است بسیاری دیگر در رشته جغرافیا شغل هاد مرتبطی پیدا کرده باشند یا پس از گذشت چند سال، عوارض جانبی دارو مشخص شود.

اکنون استدلالها زیر ررری کنی میزا و آنها ر ارزیابی کنید

- نظرسنجی ها نشان می دهند که بیشتر مردم به کاندیداد حزب ما رأد لاواهند داد بنابراین به احتمال زیاد حزم برند لا ولدش
 - تاکنون همه کلا های که دید ای سیا بود اند به ممل نیس هیچگا کلا غ سفید پی اشد
- این دو استدلال ا موار نخسد یویته هستند اما آیر یقیی آورند

- **در استقرای تعمیمی، تک تک جامعه آماری را بررسی نمی کنیم و از نمونه های تصادفی** استفاده می کنیم،

- **مبنای استقرای تعمیمی بر اساس تخمین** بنا شده است و **نمی توان نتیجه یقینی** از آن گرفت.
- درباره استدلالها **استقرای ا** اطلاق **حقی** **وضع** استفا ه ی شد
- استدلالها **استقرای ا** **نظ** **قو** **ضع** **د** **سطو** **مختلفه** یرا دارند

استقرا و علوم تجربی

- دانشمندان علوم تجربی تلا مکنند به استفاد ا استدلال ه د استقرا یی بود، مبنای بر دعلم تجربی فرام آور
- به عنوان مثال در فیزیک و شیمی با انجام آزمایش هاد متعدد در آزمایشگاه، یوانین کلی علمی تأیید می شوند. نمونه زیر مثالی از یک استدلال استقرای است

آهن در اثر حرارت منبسط می شود.
رود در اثر حرارت منبسط می شود.
مس در اثر حرارت منبسط می شود.
پس: فلزات در اثر حرارت منبسط می شوند.

شرایط استقرای تعمیمی قوی

۱- نمونه ها باید متفاوت و تصادفی باشند.

مثلاً در هورت کفقا دبیرستان که در م لاوانی، نظرسنجی کنیم و بخواهم نتایج آن را در دبیرستان هاد کشور تسرد دهیم، نتیجه گیرد ما درست نخواهد بود یا اگر در یک نظرسنجی تنها به سراغ چند شغل لا برویم نتیجه بدس آمد گویا نظ تمام انا کشو نخواه بود.

۲- نمونه ها باید بیانگر همه طیف های مختلفی باشند که در جامعه آماری ما وجود دارند.

به عنوان مثال در بررسی دبیرستان ها باید از تمامی انواع دبیرستان ها (دلا ترانه پسرانه دولتی غیر دولتی و.. چن نمونه را مورد بررسی یرار دهیم.

۳- تعداد نمونه ها نسبت به کل جامعه آماری نسبت مناسبی داشته باشند.

به عنوان مثال، نتایج حاصل از آمارد که از ۱۰ دبیرستان از مجموع ۲۰۰ دبیرستان به دست می آید، نمی تواند بیانگر کل دبیرستانها باشد. اما آمارد که از ۱۷۰ دبیرستان به دست آمده است، تا حد زیاد قابل تعمیم به ۲۰۰ دبیرستان لاواه بود

هنگامی که شرایط استفاده از استقرا را به درستی رعایت نمی کنیم، دچار «مغالطه تعمیم شتاب زده» می شویم.

تمرین: یوت و ضعف استدلالها استقرای زیر مشخص کنید

۱- هزاران سال است که لاورشی هبچه طلو کرد است بنابراین فرد نی طلو لاواد کو

۲- چند روز است در راه دبیرستان به دوستم برلاور م کنم بنابراین امروزه ار لاوام بی

۳- در هد سال گذشته همواره در آبان ماه بارندگی داشته ایم؛ بنابراین در آبان امسال نیز بارندگی لاواهی دلت

۴- میوه هاد رود این جعبه درشت و مرغوب اند؛ بنابراین کل میوه هاد این جعبه درشت و مرغوب اند. جواب:

۱- استدلا استقرای تعمیم یود زیر ا تعدا زیاد نمون استفاد کرد اس.

۲- استدلا استقرای تعمیم ضعیف زیر ای اتقا ب هور ناد اتفای ر داد اس.

۳- استدلا استقرای تعمیم یود تلرا نمون ه د ه سا م توان نشان آ هوا لا ص ر ن منط

باشد و از نظر استقرایی استدلا یو لا و ادب.

۴- استدلا استقرای تعمیم ضعیف ای استدلا ی ات به معلا اف اد ودجو از آن و استف ده می کن

میوه هاد لاور ب افرا م فروشند

۳- استنتاج بهترین تبیین: مانند عمل یک کارآگاه

■ استنتاج بهترین تبیین در زندگی روزمره بسیار کاربرد دارد.

■ در مسال علمی نیز از این نوع استنتاج جهت بررسی فرضیه هاد علمی استفاده می شود.

تمرین

۱- در موارد زیر به کمک استنتاج بهترین تبیین چه نتیجه اد می توان گرفت؟

▪ کودکی در سوپرمارکت گریه می کند و پایش را محلم رود زمین می کوبد.

جواب: احتمالا چیزی ا سوپرمارک ملا وا د بخدنه لانو ده اش باد او می لا

▪ یلی از آشنایان با بیافه ناراحت از شما می لواه ک بنشینیه ت لا بد اه ش ا بگوید. سس ی گوی

پدر بزرگتان. و سپس ساکت می شود.

جواب: مملن است پدر بزرگتان به رحمت لا د رفتن ی د بیمارستا بستر شدن ی الا ایه یر کره و رفته اد و

▪ ماشینتان را زیر تابلود تویف ممنوع پارک کرده بودید و حالا ک برگشته اید ماشیه د جا لا دنیس

جواب: مملن است به دستور پلیس با چرثقیل حمل و به پارگینگ منتقل شده است.

۲- مشخص کنید اظهار نظر درباره زمین لرزه تهران در موارد زیر به نحو استدلا بیاسه مطر شد اسه ی

استقراد تمثیلی و یا استقراد تعمیمی؟

۱- چون گسل هاد متعدده در تهران وجود دارد؛ لذا در تهران بازهم زلزله می آید..

استدلا بیاسیه ا یوانیه کل زمیه شناسه استفاد شده اسه

۲- تهران مانند یک بیمار است؛ لذا هر چند ویت یک بار به لاو م لرزد

استقراد تمثیلی؛ از تشبیه به یک بیماراد استفاده شده است.

۳- هر ۱۷۵ سال یلبار در تهران زلزله آمده است؛ لذا در تهران بازهم زلزله می آید

استقرایه تعمیمیه؛ از جامعه آمارد و نمونه هاد بیلی استفاده شده است.

فعالیت تکمیلی

۱- با توجه به شعر طوطی و بقال در درس چهاردهم کتاب فارسی (۱) پایه دهم:

الف مطابق با اهطلا حا منطو نتیج گیر طوطیه استقرایه بیاسه است **استقرای**

ب در این شعر، کار طوطیه بیاس نامیده شده است. بنابراین اهطلا بیاسه در ادبیا معاد کدا یه ا

استدلا ها منطقه است **استقرایه تمثیل**

۲- اشلال استدلا لها زیر بیاسه کنید

الف نمک و گچ هر دو سفیدند؛ پس گچ مانند نمک شور است.

استقراد تمثیلی (مانند، مثل، هم، همچنین، نیز نشانه استقراد تمثیلی است)

ب آهن فلز است و درمداد طبیعی جامد است؛ پس جیوه نیز که فلز است، مانند آهن در دما د طبیعی جامد است.

استقراد تمثیلی

ج جهانگردی وارد شهر غربی شد و براد لاری به د مغاز مراجع کرد که د گرانفرو بود و نتیج گرفت که همه مغازه داران آن شهر گرانفرو هستند. **استقراء تعمیمی**

د دیروز با ود آشنا شدم. از ظاهرش پیداست که فردد مهربان و یابل اعتماد است؛ بنابراین تصمیم گرفته ام در شرکت ود سرمایه گذارد کنم. **استقراء تمثیلی**

ه متوسط ید پانزده هزار نفر از مردم ایران ۱۶۰ سانتی متر است؛ بنابراین متوسط یدکل مردم ایران ۱۶۰ سانتی متر است. **استقراء تعمیمی**

۳- نوع استدلا ها زیر ا میا ایسا استقر ییا تعیی کنی یو ضع آنهر ر مشخ کنی الف ابن لالدو م نویسد تمد مانند انسان اس که متول م شو رش م کند پ ا مدت تبدیل جوان برومند می شود و به اوج شلوفایی لاو م رسد ام پ ا مدت دورا پیر کھو ل آ فر می رسد و به تدریج می میرد؛ بنابراین هر تمدنی از میان می رود

استقراء تمثیلی: استدلا ضعی است ام اگ نمون ها زی تمد ها تاریخ ر بورس کنیم ا را استقراء می توان آن را استدلا استقراء تعمیه نیمه قو دانس

ب سگ گله هنگام دزدیده شدن گوسفند پارس نلرده است ■ پس مطمئناً دزد غریبه نیست.

استقراء تعمیمی. استنتاج بهترین تبیین. استدلا قو اس ام نتیج قطع یقین نیس

ج از آنجا که در مدت یک سال گذشته در ساعت هفت این لایابا لالت بو ه است، امرزن زلا وت ا **استقراء تعمیمی. قوی است**

د از آنجا که این چند روز شهر تعطیل است و بسیاری از مردم به مسافرت رفته اند، امروز در ساعت هفت این لایابا لالت له . **استنتاج بهترین تبیین. استدلا قوی**

ه آمارها نشان می دهند که اکثر تصادفات جاده اد ناشی از سرعت غیر مجازاند. **استقراء تعمیمی . استدلا قو اس** و تمامی تاکسی هاد شهر ما، مطابو یانون زرد رنگ هستند. بنابراین، این ماشین سفید تاکسی نیست **قیاسی. معتبر.**

۴- با توجه به بحث آمار در درس اول از فصل چهارم کتاب ریاضی و آمار ۱ پایه دهم به سؤالا زی پاس دهید الف وزن ماهی هاد حوضچه به نحو یقینی محاسبه شده است یا تخمینی؟ **تخمینی**

ب با استفاده از کتاب آمار بگوئید جامعه آمارد چیست و چه ارتباطی با مبحث استقراء دارد؟ ج آیا مشتم همواره نمونه لا روا است توضح دهید

لای هموار مش نمود لارو رنیس؛ وی ارلار ارینولات به شدمشتم زونه لا روا

۵- در موارد زیر به کمک استنتاج بهترین تبیین چه نتیجه اد می توان گرفت؟ تمامی احتمالا مختلر ذک کرد برس نمایا الف فردد در جلود بیمارستان با علس رادیولوژد جلود شما را می گیرد و از شما کمک مالی می لاواھ **بیما ی شیا**

ب مردم جلود در لا از ا به ظر غذ به ایستاد لد **احتما نذهل**

ج در ایام محرم لا یابان کعمه ول لا وت به ده ات، ش و غ ده ات. به لی تو یع ا و شبت یاعور دته اد عزارد از

سوالا تشریح

۱- از میان ایسام استقرا استقرا تمثیلی» را تعریف کنید.

استقرا تمثیلی استدلال است که برای رسیدن به نتیجه تمثیل استفاده می‌کند. این نمونه را به دلیل مشابهت ظاهر به مورد دیگر سرایت داده ایم.

۲- از میان ایسام استدلال «استقرا تعمیم» را تعریف کنید. به مشاهده چند مورد جزئی، حکم کلی را می‌رساند.

۳- براد مقابل با مغالطه تمثیل ناروا، می‌تواند از دو روش استفاده کند، آن دو روش کدامند؟

توجه به وجوه التلافی، یافتن استدلال تمثیلی مخفی

۴- شرایط استقرا تعمیمی یود را بنویسید.

۱- نمونه‌ها باید متفاوت و تصادفی باشند. ۲- نمونه‌ها باید بیانگر همه طیف‌های مختلفی باشند که در جامعه

آمارد ما وجود دارند. ۳- تعداد نمونه‌ها نسبت به کل جامعه آمارد نسبت مناسبی داشته باشند.

۵- منظور از «مغالطه تعمیم شتاب زده» چیست؟

هنگامی که شرایط استفاده از استقرا را به درستی رعایت نمی‌کنیم، دچار مغالطه تعمیم شتاب زده می‌شویم.

۶- «مغالطه تمثیل ناروا» از کدام یک از ایسام استقرا ناشی می‌شود؟ استقرا تمثیلی

۷- چرا استدلال تمثیلی استدلال بی‌ضعف است و نتایج احتمالی است

زیرا به هرف مشابهت ظاهر میان دو امر جزئی نمی‌توان احکام کلی را بردیگر تسری داد.

۸- چه زمانی استقرا تمثیلی یود تر است و آیا نتیجه آن یطعی است؟

هرچه وجوه مشابهت میان دو امر بیشتر باشد، استقرا تمثیلی یود تر است؛ اما نتیجه آن یطعی نیست

۹- مبنای استقرا تعمیمی چیست؟ و آیا نتیجه آن یطعی است؟

مبنای استقرا تعمیمی بر اساس تخمین بنا شده است و نمی‌توان نتیجه یقینی از آن گرفت.

۱۰- تصویر روبرو ناظر به کدام یک از ایسام استقراء است؟

استقرا تمثیلی

۱۱- عبارات زیر چه نوع استدلال است

الف) انسان نیاز دارد احساسات و فشارها درونی را بر بنحو آزاد کند. گزند تحمل تمام شود. درمکن زیر انسا

مانند یک دیگ بخار می‌ماند که اگر همه منافذ آن بسته شود و بیش از حد به آن فشار آید سرانجام منفجر خواهد شد. استقرا تمثیلی

ب) در آموزشگاه زبان انگلیسی ما ثبت نام کنید. کلاها بسیار خوب است. زیاده از آن نرزد. آموزش زبان

برتر کنلور شده اند. استقرایی تعمیمی

جاهای خالی را با استفاده از کلمات مناسب کامل کنید

۱- در ادبیات همان تشبیه است. **تمثیل**

۲- استدلال تمثیلا استدلالی..... است. و. نتایج. **احتمال** . ضعیف - **احتمال**

۳- هر چه وجوه مشابهت میان دو امر بیشتر باشد، **استدلال** قویتر است ام نتیجاً هر چه گویا نیست **تمثیل**

۴- در استقراد... تک تک جامعه آماد را بررسی نمی کنیم و از نمونه هاد

استفاده می کنیم، **تعمیمی تصادفی** ۵- مبناد استقراد تعمیمی بر اساس

بنا شده است و نمی توان نتیجه از آن گرفت. **تخمین - یقینی**

۶- هنگامی که شرایط استفاده از استقراد را به درستی رعایت نمی کنیم، دچار مغالطه می شویم. **تعمیم شتاب زد**

۷- استدلالها استقرادیه... **د سطو مختلفه** یرا دارند **یو ضعیف**

۸- دانشمندان علوم تجربی تلاش میکنند با استفاده... **استدلال** . **استقراد** ی

۹..... مانند عمل یک کارآگاه است. **استنتاج بهترین تبیین** :

۱۰- در مسائل علمی... جهت بررسی فرضیه هاد علمی استفاده می شود **استنتاج بهترین تبیین**

تعیین کنید کدام عبارت صحیح و کدام غلط می باشد.

۱- براد رسیدن به نتیجه از تمثیل استفاده می کند.

درست

۲- تمثیل یلی از روشها در توضیح و فهم مطالب

است. درست

۳- استقراد تعمیمی در ادبیات همان تشبیه است. **نادرست**

۴- با استفاده از استقراد تعمیمی بسیار از مشاوران و روانشناسان براد بهتر بیان کردن نظرلاود داستا مراجعک کننکد دیگر ر

برایتان نقل می کنند که مثل مثل مشابهی داشته است. و با به کار بستن راه حل آن مشاور توانسته است مثل لاو ر ل کند **نادرست**

۵- استقراد تمثیلی در هنایع هوایی کاربرد دارد و لالبانه مراحل تمرینا لا د ا ردسکنگ هک دشکبه سک پرواز،

انجام می دهند. **درست**

۶- استدلال تعمیم استدلالی ضعف ات و نتایج احتمالی است. چاه ه ه ف مشابهت ظاهره مین و اجزئی نمی

توان احلام یلی را بردیگرد تسرد داد. **نادرست**

۷- استقراد تمثیلی نمی تواند باعث ایجاد مغالطه شود. **نادرست**

۸- هرچه وجوه مشابهت میان دو امر بیشتر باشد، استقراد تمثیلی یویتر است و نتیجه آن همواره یطعی است. **نادرست**

۹- در استقراد تعمیمی تک تک جامعه آماد را بررسی نمی کنیم و از نمونه هاد تصادفی استفاده می کنیم. **درست**

۱۰- مبناد استقراد تعمیمی بر اساس تخمین بنا شده است و نمی توان نتیجه یقینی از آن گرفت. **درست**

درس ششم - قضیه حملی

جملا زیر بخوانید سپ عبارا داد شد ر تلمل کنیه

۱- آب از ترکیب هیدروژن و اکسیژن با یلدیگر پدید می آید.

۲- امروز بعد از ظهر به من زنگ بزن.

۳- اجسام فلزد گرما رامنتقل نمی کنند.

۴- آیا تاکنون از موزه دیدن کرده اید؟

■ **جملا انشای خبر ا عال خار نم دهند بلا تمایلات، احساسا ، خواسه ا و امو**

این دست را مطرح می کنند. مانند: مثال ۲ و ۴

■ **جملا خبر دربار عال خار خبر م دهند مانند مشا**

■ **جملا خبر صاد ب واقعی مطابۀ دارند مانند مشا**

■ **جملا خبر کاذب ب واقعی مطابۀ ندارند مانند مشا**

تنها جملا خبر از ک قابلی صاد ی کاذب بود ر دارند

✓ از آنجا که وظیفه منطو جلوگیری از لا ط اندیش اس **جملا ت انشا** (مانند : جمات ای ، پر

را نمی توان هادق یا کاذب دانست، این دسته از جملا **درمنط بررسی نم شوند**

تعریف قضیه : به **جملا** ب **معنای** ک دربار چیز لا ری دهد و ی توانم دربا (درس)

کذب نادرستی آنها سخن بگوئیم یضیه می گویند.

تمرین :

۱- کدامیک از جملا زیر د منط یضیه نامید م شون

الف) که گفتت برو دست رستم ببند؟ **بدلیل سوالی بودن انشایی است و انشایی یضیه محسوب نمی شود.**

ب) دل معا چنا ک ک گ بلغز پا فرشته ا ب د دس دع نگ دار

بدلیل امرد بودن انشایی است و انشایی یضیه محسوب نمی شود.

ج) اگر ماشین رابیمه کنی، هنگام تصادف لا یال آسود لت **یضیه اس چو یال هد کذ اس**

د) هرچیز به جاد لاوی نیلوت **یضیه اس چو یال هد کذ است**

۲- در زبان فارسی چه کلمات دیگر را معادل هادق و کاذب به کار می بریم؟

هادق: درست- هجیح **کاذب: نادرست - غلط**

اقسام قضیه

- **قضیه حملی:** یضیه اد که در آن به **ثبوت** یا **نفی** چیزد براد چیزد حلم شود. هر تلا شگر موف م شو
- **قضیه شرطی:** یضیه اد که در آن به **اتصال** یا **انفصال** میان دونسبت حلم شود: اگر تلا کذ موف م شو

قضیه حملی:

■ یضایاد **حملی** همان **جملا** **خبر** د ادبیا اند

■ در منظو به **نهاد** جمله **موضوع**، به **مسند** آن **محمول** و به فعل ربطی (اسناد **رابطه** می گویند.

ایران پهناور است

(اجزاد یضیه در ادبیات **نهاد** **مسند** **فعل ربطی**

(اجزاد یضیه در منظو **موضوع** **محمول** **رابطه (نسبت)**

■ در هورتی که رابطه یضیه **ایجابی** باشد (مانند: **است**) یضیه را **موجبه** می نامند (**فعل مثبت**)

■ در هورتی که رابطه یضیه **سلبی** باشد (مانند: **نیست**) یضیه را **سالبه** می نامند. (**فعل منفی**)

رابطه **ایجابی و سلبی** را « **کیفیت قضیه** » می نامند.

تمرین

۱- موضوع، محمول و رابطه یضایاد زیر را مشخص کنید:

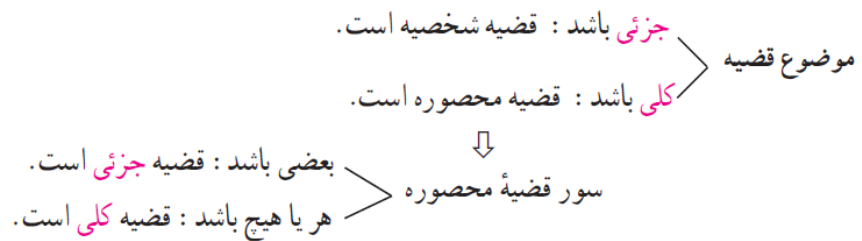
رابطه	محمول	موضوع
ا	برند لاله	سل غم
است	تلا لیف را تحویل داده	او
شدند	مریض	دانش آموزان
هستند.	ارزشمند	کتابها

۲- یضایاد سالبه و موجبه را مشخص کنید.

دشمن نادان است. (**موجبه**) نادان دانا نیست. (**سالبه**) نادان ناتوان است. (**موجبه**)

اقسام قضیه حملی:

- **یضیه شخصییه** : موضوع یضیه، جزئی باشد.
(نشانه آن : اسم لا ا او جمل مانند اس انسا اس شهر اس کشو و.. اس دابل » «-ا ن و
 - **یضیه محصوره** : موضوع یضیه، کلی باشد. (نشانه آن : هر، همه، هیچ، بعضی، برلا او جمل
- تعریف سور:** ییدد که بر سر یضیه می آید و دامنه مصادیو موضوع را تعیین می کند.
- سور کلی (هر- هیچ) سور جزئی (بعضی، برلا ی، پار ا)

اقسام قضیه محصوره:

- ۱- **موجبہ کلیه** : هر الف ب است.
 - ۲- **موجبہ جزئیہ** : بعضی الف ب است.
 - ۳- **سالبه کلیه** : هیچ الف ب نیست.
 - ۴- **سالبه جزئیہ** : بعضی الف ب نیست.
- نشانه موجبہ: فعل مثبت مانند است
نشانه سالبه: فعل منفی مانند نیست
نشانه کلی : برای موجبہ کلی هر و همه) برای سالبه کلی هیچ
نشانه جزئی : بعضی یا برخی ، پاره ای ، تعدادی

- معنی نسبت: نسبت یا کیفیت = موجبہ و سالبه = فعل مثبت و منفی
- معنی سور: سور یا کمیت = کلی و جزئی = هر، همه، بعضی، برلا

تمرین:

ایسام یضیاد حملی زیر را تعیین کنید:

- ۱- «سیمرغ» شش حرف ندارد. **شخصیه**
- ۲- هر کشورد به نیروهاد دفاعی نیاز دارد. **محصوره**
- ۳- هیچ چیز بی تغییر نیست. **محصوره**
- ۴- بعضی از مردمان بزرگ لائق نبوه از. **محسو**
- ۵- سقراط در دادگاه معلوم شد. **شخصیه**
- ۶- بعضی معلمان شاعرند. **محصوره**

فعالیت تکمیلی

۱- کدام یک از جملای زیر د منط « یضیه » نامید م شوند

- الف تو را دانش و دین رهاند درست. **یضیه است**
ب برو کار می کن مگو چیست کار. **جمله امر و لذا انشایی و یضیه نیست.**
ج دانش اندر دل چراغ روشن است. **یضیه است**
د اد لا ردمن عال دان یصه مو گرب بلا وا **انشای و یضیه نیست**

۲- از میان موارد زیر، یضایاد حملی و شرطی را مشخص کنید:

- الف) هر جسمی دارد ملان است. **یضیه حملی**
ب اگر چک را امضا نلند اعتبار نخواهد داشت. **یضیه شرطی**
۳- ایسام یضایاد حملی زیر و موضوع و محمول و رابطه آنها را تعیین کنید:

الف) بعضی درلا ه همیشه سه هستند

محصوره (موجه جزئیه) موضوع: درلا ها محمول همیشه سبز رابطه هستند

ب بینالود بزرگ ترین کوه لا راسا است

شخصیه ؛ موضوع: بینالود؛ محمول: بزرگ ترین کوه لا راسان رابطه اس

ج) « سیمرغ » بی معنا نیست. **شخصیه موضوع لفظ « سیمرغ »: محمول: بی معنا؛ رابطه: نیست**

د همه دشمنان نابود شدند. **محصوره (موجه کلیه)؛ موضوع: دشمنان؛ محمول: نابود؛ رابطه: شدند**

ه بعضی فرش ها دستبافت نیستند. **محصوره (سالبه جزئیه)؛ موضوع: فرش ها؛ محمول: دست بافت؛ رابطه: نیستند**

و هیچ کس به کلا نیاهد. **محصوره (سالبه کلیه)؛ موضوع: کس؛ محمول آمد به کلا ؛ محمول: نی**

۴- با مراجعه به درس سوم مشخص کنید براد هریک از نسبت هاد چهارگانه چه یضایاد محصوره هادی می توان نوشت؟

تساود: هر الف ب است؛ هر ب الف است؛ بعضی الف ب است بعضی ب الف است

تباين: هیچ الف ب نیست؛ هیچ ب الف نیست؛ بعضی ب الف نیست بعضی الف ب نیست

عموم و لا صو مطا

هر الف ب است؛ بعضی الف ب است؛ بعضی ب الف است؛ بعضی ب الف نیست

بعضی الف ب است؛ بعضی الف ب نیست؛ هر ب الف است؛ بعضی ب الف است

عموم و لا صو م وج:

بعضی الف ب است؛ بعضی الف ب نیست بعضی ب الف است؛ بعضی ب الف نیست

سؤالا تشریح

۱- یضیه را با ذکر مثال تعریف کنید.

به جملا به معنای که دربار چیز لا ری دهد و ی توانم دریا ه () درس (ا ک) نادره آنها سخن بگویم یضیه می گویند. مانند امروز درس منطو داریم.

۲- ایسام یضیه را نام ببرید: حملی و شرطی

۳- اهطلا حا روبر ر تعری کنید (ال یضیه حمل) (یضیه شرط

یضیه حملی: یضیه اد که درآن به ثبوت یا نفی چیزد براد چیزد حلم شود.

یضیه شرطی: یضیه اد که درآن به اتصال یا انفصال میان دونسبت حلم شود .

۴- جملا لا بد و انشای ه تفاوی ام دارن

مانشید ، بد ازع ام لا رجن ید ندیب لهت ایلا ت یخص لمسات ، لولسته ها و امور د از ای نسک ترا

مطرح می کنند اما جمله لا بر دربار عال لا ج ل برمی د

۵- چرا منطو با جملا لا بد سروکار داده باجمت انشید

آنک هوظ فهم نوج لگیرد از لا اد لمیشه مات و ج لات شمایی مانند: م لا تامر دپرسش یو را

م ی و ان لاق ا لذ بلنت ، ین ستهز م لا تدر منطو بررس ینم یشوند.

۶- جملا لا بد ها ق وجمت لا برد اذ را تریف ک

ت لارد ه دقب و یجیت م با بقه درند و م لات لابر دک لذ بی ا وایعی تمطابق تن دارند.

۷- اجزاد یضیه حملی را در یک مثال توضیح دهید .

موضوع، محمول، رابطه مثلا د یضیه () ه ال اس) ال موضوع محمول اسهما رابط اس

۸- ایسام یضیه حملی را نام برده براد هر یک مثالی بیاورید.

شخصیه : حیدر جلال دبیه است محصور ه جلا ی فال ا

۹- یضیه شخصیه، چه نوع یضیه اد است تعریف کنید و یک نمونه مثال نیز بنویسید.

اگر موضوع یضیه، جزئی باشد مانند حافظ، حافظ یرآن بود.

۱۰- کدام یضیه به لحاظ موضوع شخصیه است؟

الف اهحاب رسول لا د ایما باطنه داشتن (انسا کلا اس

ج) مردم ایران شجاع هستند

د) مردم ایران ۶۰ میلیون نفرند گزینه د

۱۱- « امام لا میند پرچمدا آزاد احیاگ بزر یر بو به اعتبارا موضو چ نو یضیا است شخصی

۱۲- یضیه « شهداد مدافع حرم مردم لاوزستا هزا نفرند بلحا موضو چ نو یضیا است شخصی

۱۳- یضیه محصوره را با ذکر مثال تعریف کنید. اگر موضوع یضیه، کلی باشد مانند هر الف ب است.

۱۴- اهطلا حا مقل ر تعری نماید (ال محصور) سو

الف) موضوع یضیه، کلی باشد. ب) یبدد که بر سر یضیه می آید و دامنه مصادیو موضوع را تعیین می کند

۱۵- سور یضیه کلی و سور یضیه جزئی را بنویسید.

سور یضیه کلی : هر، همه و هیچ سور یضیه جزئی: برلا بعض

۱۶- منظور از موجه چیست ؟ مثالی ذکر کنید.

در هورتی که رابطه یضیه ایجابی باشد (مانند: است یضیه را موجه می نامند). (فعل مثبت) هرالف ب است.

۱۷- منظور از سالبه چیست ؟ مثالی ذکر کنید.

در هورتی که رابطه یضیه سلبی باشد (مانند: نیست یضیه را سالبه می نامند). (فعل منفی هیچ الف ب نیست .

۱۸- ایسام یضیه محصوره را نام ببرید . موجه کلی - موجه جزئی - سالبه کلی - سالبه جزئی

۱۹- براد یضیه موجه کلیه، موجه جزئیه، سالبه کلیه و سالبه جزئیه به ترتیب مثالی بیاورید.

هر الف ب است. بعضی الف ب است. هیچ الف ب نیست. بعضی الف ب نیست

جاهای خالی را با استفاده از کلمات مناسب کامل کنید

۱- یضیه اد که در آن به ثبوت یا نفی چیزد براد چیزد.حلم.شود.یضیه نام دارد. **حملی**

۲- یضیه اد که در آن به اتصال یا انفصال میان دونسبت حلم.شود.یضیه. نام دارد. **شرطی**

۳- اگر موضوع یضیه ، به ترتیب کلی و جزئی باشد به.آن.....و. می گویند. **محصوره ، شخصیه**

۴- یبدد که بر سر یضیه می آید و دامنه مصادیو موضوع را تعیین می..کند. نامیده می شود. **سور**

۵- هر و.هیچ.سور.یضیه. و بر لا بعض سو یضیههستند **کلا جزئ**

۶- رابطه ایجابی و سلبی را.». « می نامند. **کیفیت یضیه**

۷- امروز سه شنبه نیست یک.یضیه. است. **سالبه**

۸- یضیه « انسان عدالتخواه است » یک یضیه. است. **محصوره**

تعیین کنید کدام عبارت صحیح و کدام غلط می باشد.

۱- یضیه حملی از جهت کیفیت به دو دسته د موجه و سالبه تقسیم می شود. **درست**

۲- یضیه « ایران از کشورها آسیایی است یک یضیه شخصیه است. **درست**

۳- اگر موضوع یضیه اد جزئی باشد به آن « شخصیه می گویند مانند ایرانی وطن دوست است - **درست**

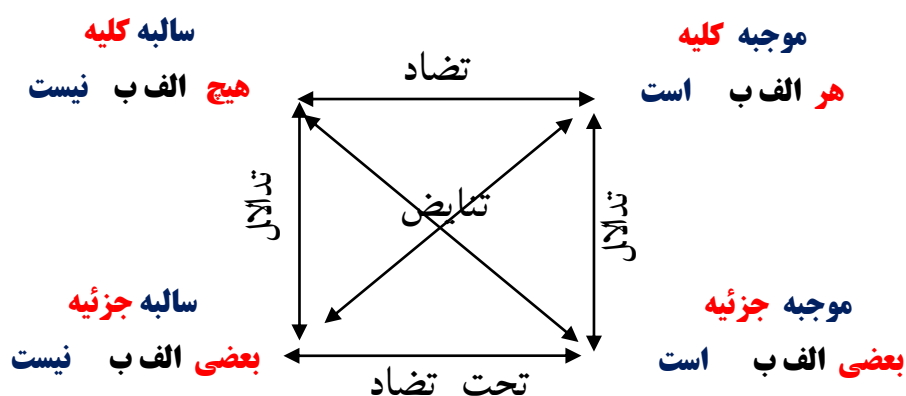
۴- سور « هر » یا « هیچ » نشانه جزئی بودن یضیه است. **نادرست**

درس هفتم: احکام قضایای حملی

جدول صدق و کذب احکام قضایا

تداخل	صدق کلی ← صدق جزئی	کذب جزئی ← کذب کلی	صدق جزئی و کذب کلی ← نامشخص
تناقض	صدق ↔ کاذب		
تضاد	صدق کلی ← کذب کلی	کذب کلی ← نامشخص (ممکن است کلی دیگر صادق باشد یا کاذب)	
تحت تضاد	کذب جزئی ← صدق جزئی	صدق جزئی ← نامشخص (ممکن است جزئی دیگر صادق باشد یا کاذب)	

نحوه تشخیصی اقسام مربع تقابل جای موضوع و محمول ثابت است

تمرین

نام یضایاد زیر و هدی و کذب آنها را مشخص کنید: نام یضیه: هادی / کاذب

- هر دانش آموزد دارد کتاب درسی است. **موجبه کلی هادی**
- هیچ دانش آموزد دارد کتاب درسی نیست. **کاذب کلی سالبه**
- بعضی از دانش آموزان دارد کتاب درسی هستند. **موجبه جزئی هادی**
- بعضی از دانش آموزان دارد کتاب درسی نیستند. **سالبه جزئی کاذب**

تمرین

هدی و کذب روابط زیر را مشخص کنید: (رابطه تناقض = طبو این رابطه یلی هادی دیگر کاذب است وبالعلس)

هر الف ب است	(هدی)	(کاذب)	(کاذب)	(کاذب)
بعضی الف ب نیست	(کاذب)	(هدی)	(هدی)	(کاذب)
هیچ الف ب نیست	(هدی)	(کاذب)	(کاذب)	(کاذب)
بعضی الف ب است	(کاذب)	(هدی)	(هدی)	(کاذب)

تمرین

هدق و کذب روابط زیر را مشخص کنید

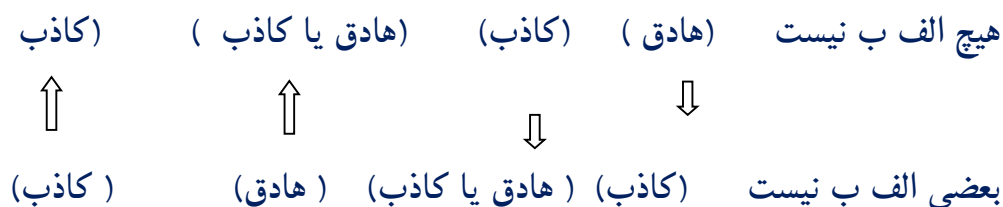
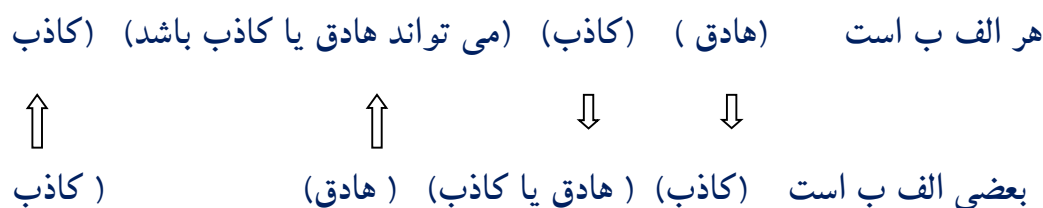
(رابطه تضاد = کلی هادق کلی کاذب اما کلی کاذب ، کلی دیگر می تواند هادق باشد یا کاذب)

تمرین

هدق و کذب روابط زیر را مشخص کنید. (رابطه تدالال هد کل نتیجه م ده ه د جزه

اما کذب جزئی نتیجه می دهد کذب کلی

عکس مستوی

▪ در هورتی که موضوع و محمول یضیه حملی را جابه جا کنیم، یضیه به دست آمده را علس آن یضیه می نامند.

(جابجایی موضوع و محمول ثبات و بقاد نسبت سلب و ایجاب (کیف = فعل

▪ اگر از یضیه اد هادق به علس آن یضیه که از نظر هدق همانند و مساود آن یضیه است، دست می یابیم، آن را یاعده « علس مستود » می نامند.

▪ منطو دانان با بررسی یضیه سالبه جزئی بعضی الف ب نیست) نشان داده اند که یانونی کلی براد علس مستود این یضیه وجود ندارد. بدین جهت اهطلا ح م گویند ک سالبه جزئ علس لاز الصد ندارد.

نحوه تشخیص محصورات چهار گانه عکس مستوی

	سالبه جزئیه (بعضی الف ب نیست)

تعریف مغالطه ایهام انعکاس

▪ در هورتی که در جابه جا کردن اجزاد یضیه، یاعده علس مستود را به درستی رعایت نلنیم دچار مغالطه ایهام انعلا س شده ایم.

نمونه های مغالطه ایهام انعکاس :

موجبه کلیه می شود موجبه کلیه می شود موجبه جزئیه می شود موجبه کلیه

اگر براد سالبه جزئیه علس لاز الصد درنظ بگیریم.

تمرین علس مستود یضایاد زیر را بنویسید:

- هیچ مسلمانی کافر نیست ← هیچ کافر دمسلمان نیست.
- هر ایرانی وطن دوست است. ← بعضی از وطن دوستان ایرانی هستند.
- بعضی حیوانات گربه نیستند. ← سالبه جزئیه علس لاز الصد ندارد.
- بعضی سنگ ها آهلی هستند. ← بعضی آهلی ها سنگ هستند.

فعالیت تکمیلی

فرق یواعد مربعقابل و علس مستود از نظر جایگاه موضوع و محمول یضیه در چیست؟
در مربع تقابل جاد موضوع و محمول ثابت است اما در علس مستود جاد موضوع و محمول عوض
جابجا) می شود.

۲- در فرض هادق بودن یضیه نخست، هادق یا کذب یضیه دوم را مشخص کنید و نام رابطه میان آنها را بیان کنید:

- الف همه کارمندان مالیات می پردازند. بعضی کارمندان مالیات نمی پردازند. **کاذب ، تناقض**
- ب بعضی فیزیلدانان ایتصاددان نیستند. همه فیزیک دانان ایتصاددان هستند. **کاذب ، تناقض**
- ج هیچ مسافرد در راه نیست. همه مسافران در راه هستند. **کاذب ، تضاد**
- د هیچ مسافرد در راه نیست. بعضی مسافران در راه نیستند. **هادق ، تدالال**
- ه) هر نهنگی آبرد است. بعضی آبرد ها نهنگ هستند. **هادق ، علس مستود**
- و) بعضی پرندگان مهاجر نیستند. بعضی پرندگان مهاجر هستند **نامشخص، تحت تضاد**
- ۳- الف) با توجه به رابطه میان ستون اول با ستون هاد دیگر جدول زیر، در هورت هادق بودن یضایاد ستون نخست، درباره هادق یا کذب سایر یضایا چه می توان گفت؟

هر الف ب است	بعضی الف ب است	هیچ الف ب نیست	بعضی الف ب نیست	
هر الف ب است	تدالال هاد	تضاد ، کاذب	تناقض، کاذب	
بعضی الف ب است	تدالال نامشخ	تناقض، کاذب	تحت تضاد، نامشخص	
هیچ الف ب نیست	تضاد ، کاذب	تناقض، کاذب	تدالال هاد	
بعضی الف ب نیست	تناقض، کاذب	تحت تضاد، نامشخص	تدالال نامشخ	

هر الف ب است	تدالال نامشخ	تضاد ، نامشخص	تنايض، هادق	
بعضی الف ب است	تدالال کاذ	تنايض، هادق	تحت تضاد، هادق	
هیچ الف ب نیست	تضاد ، نامشخص	تنايض، هادق	تدالال نامشخ	
بعضی الف ب نیست	تنايض، هادق	تحت تضاد، هادق	تدالال کاذ	

۴- مشخص کنید که در هر یک از روابط مربعقابل و نیز در رابطه علس مستود، کمیت و کیفیت دو یضیه، ثابت می مانند یا تغییر می کنند؟

کیفیت	کمیت	
تغییر می کند	تغییر می کند	تنايض
تغییر می کند	ثابت می ماند	تضاد
ثابت می ماند	تغییر می کند	تدالال
تغییر می کند	ثابت می ماند	تحت تضاد
ثابت می ماند	در موارد ثابت و در موارد تغییر می کند	علس مستود

۵- کدام یک از روابط مربعقابل و علس مستود، از نظر هدق و کذب، یک طرفه و کدام یک دو طرفه اند؟ به استناد تنايض بقیه همه یک طرفه اند. رجوع شود به ابتدای هفتم درس هشتم جدول هدق و کذب احلام یضایا

۶- جدول زیر را کامل کنید:

هر الف ب است	بعضی الف ب است	هیچ الف ب نیست	بعضی الف ب نیست
متنايض	بعضی الف ب نیست	هیچ الف ب نیست	هر الف ب است
متضاد	هیچ الف ب نیست	هر الف ب است	
متدالال	بعض ال اس	ه ال اس	هیچ الف ب نیست
تحت تضاد		بعضی الف ب نیست	بعضی الف ب است
علس مستود	بعضی الف ب است	بعضی الف ب است ۷-جملا	هیچ الف ب نیست

زیر کلمه صاد کاذ گام کنی:

الف دو قضیه متناقض هم زمان نیستند و هم زمان. نیستند. صادق، کاذب
ب دو قضیه متضاد هم زمان. نیستند؛ اما شاید هم زمان باشند. صادق، کاذب

سوالا تشریح

- ۱- ایسام تقابل را نام ببرید. تضاد- تناقض - تدالال - تدال - تم تضاد
- ۲- چگونه می توان به تناقض یک یضیه دست یافت ؟ با تغییر کمیت و کیفیت یک یضیه
- ۳- رابطه هدی و کذب میان دو یضیه متناقض چگونه است؟ در رابطه تناقض، هدی یک یضیه، کذب دیگر را در پی دارد و کذب یک یضیه، هدی دیگر را نتیجه می دهد.
- ۴- رابطه تضاد تنها میان چه یضیه هایی برقرار می شود؟ تنها میان موجه کلی و سالبه کلی
- ۵- رابطه هدی و کذب میان دو یضیه متضاد را بنویسید.
- از هدی یک یضیه کلی به کذب یضیه کلی دیگر دست می یابیم. اما اگر یضیه کلی کاذب باشد، نمی توانیم به هورت یطعی بگوییم که یضیه متضاد آن هادی است یا کاذب
- ۶- علت تسمیه یضیه متدالال چیست زیر مصادی یضیه جزء د ذل مصادی یضیه کلا یرا دارند
- ۷- چگونه می توان به متدالال ی یضیه دس یاف
- با تغییر کمیت یضیه و ثابت نگه داشتن کیفیت آن می توان به «متدالال» آ یضیه دس یافت
- ۸- رابطه هدی و کذب میان دو یضیه متدالال چگونه است بیا کنی
- هرگاه یضیه کلی هادی باشد، یضیه جزئی نیز هادی است و نه بر علس یعنی هرگاه یضیه جزئی کاذب باشد، یضیه کلی نیز کاذب است و نه بر علس
- ۹- منظور از « مغالطه استثناد یابل چشم پوشی » چیست؟ توضیح دهید. هنگامی که ادعایی کلی مطرح شود، یافتن یک مثال نقض آن حلم کلی را باطل می کند. در هورتی که با وجود پیدا شدن استثنایی در یک حلم کلی، همچنان بر کلی بودن حلم لا و اهرا کنیم دچا مغالط استثنا یال چشم پوش شد ایم
- ۱۰- اهظلا حا روبر ر تعریه کنید (ال) عل (عل مستو
- الف) در هورتی که موضوع و محمول یضیه حملی را جابه جا کنیم، یضیه به دست آمده را « علس » آن یضیه می نامند.
- ب) اگر از یضیه اد هادی به علس آن یضیه که از نظر هدی همانند و مساود آن یضیه است، دست می یابیم، آن را یاعده « علس مستود » می نامند.
- ۱۱- چرا منطو دان معتقدند که یضیه سالبه جزئی علس لا ز الصد ندارد
- منطو دانان با بررسی یضیه سالبه جزئی بعضی الف ب نیست نشان داده اند که یانونی کلی براد علس مستود این یضیه وجود ندارد. بدین جهت اهظلا ح م گویند ک سالبه جزء عل لا م لصق ندا.

۱۲- مغالطه ایهام انعلا س چگونه مغالطه اد است؟ در هورتی که در جا به جا کردن اجزای یضیه،

یاعده علس مستود را به درستی رعایت نلنیم دچار مغالطه ایهام انعلا س شدیم.

۱۳- نمونه هاد مغالطه ایهام انعلا س را بنویسید. **موجه کلیه را به موجه جزئیه رابه موجه کلیه علس نماییم یا براد سالبه جزئیه علس لاز الصد درنظ بگیریم**

۱۴- بین هر یک از یضایاد زیر چه رابطهاد بریرار است. (تضاد- تنایض- تدالال تح تضا

الف) بعضی الف ب نیست- بعضی الف ب است. ب) بعضی الف ب نیست- هر الف ب است.

ج) هر الف ب است- هیچ الف ب نیست. د) بعضی الف ب نیست- هیچ الف ب نیست.

الف: تحت تضاد ب: تنایض ج: تضاد د: تدالال

۱۵- در کدامیک از احلام یضایا (علس، تنایض، تضاد...) جاد موضوع ومحمول عوض می شود؟ **علس**

۱۶- با توجه به یضیه مقابل، موارد لاواسته شد ر بنویسید « هی ال نیسد

الف) تدالال ب) علا مستو ج) تنایض

جواب: الف: بعضی الف ب نیست ب: هیچ الف ب نیست ج: بعضی الف ب است

۱۷- متضاد یضیه «هر الف ب است» را بنویسید. **جواب: هیچ الف ب نیست.**

* علس مستود یضیه «برلا تیها تی فولا هسته» ا بنویسد

جواب: برلا تی فولاد، تم هسته

* بین دو یضیه زیر چه حلمی از احلام یضایا بریرار است؟ (تنایض- تضاد- تحت تضاد- تدالال

«هر الف ب است بعضی الف ب است» **جواب: تدالال**

۱۸- جدول ذیل را کامل کنید:

رابطه	یضیه دوم	یضیه اول
تضاد	۱...هر. ایرانی
		۲- بعضی دبیران باتجربه هس

جواب: ۱- هیچ ایرانی مسلمان نیست ۲- رابطه تدالال

۱۹- جدول ذیل را کامل کنید:

اهل یضیه	علس مستود	متضاد
هیچ کس تنها نیست.		

هیچ تنهایی کس نیست هر کس تنها است

۰۲ - تناویض و تدالال یضیه « بعض میوه شیریهستند » ر بنویسی

الف) هیچ میوه اد شیرین نیست **ب) هر میوه اد شیرین است**

جاهای خالی را با استفاده از کلمات مناسب کامل کنید

۱- اگر یضیه « بعضی الف ب است » کاذب باشد، تدالال... آ. است **کاذب**

۲- براد اینله دو یضیه با هم متناویض باشند باید در... و در... مختلف باشند. **(کمیت) و (کیفیت)**

۳- در تناویض، یک یضیه، کذب دیگر را در پی دارد و... یک یضیه، هدق دیگر را نتیجه می دهد. **هدق، کذب**

۴- بر اساس احلام یضایا، دو یضیه... د. از نظر هدق و کذب نقطه مقابل یلدیگر هستند. **تناویض**

۵- نقیض یضیه سالبه کلیه، موجه... است. **جزئی**

۶- دو یضیه... ویتی... هستند که سور هر دو کلی است اما نسبت یلی موجه است و دیگر سالبه. **تضاد**

۷- رابطه تنها میان یضیه هاد موجه کلی و سالبه کلی برقرار است. **تضاد**

۸- در احلام یضایا، متضاد یضیه سالبه کلی، موجه... می باشد. **کلی**

۹- با تغییر کیفیت یضیه کلی، به... یضیه... آن می رسیم. **متضاد**

۱۰- در رابطه، از هدق یک یضیه کلی به کذب یضیه کلی دیگر دست می یابیم اما اگر یضیه کلی کاذب

باشد، نمی توانیم به هورت یطعی بگویم که یضیه متضاد آن هادق است یا کاذب. **تضاد**

۱۱- از آنجا که مصادیو یضیه جزئی در ذیل مصادیو یضیه کلی برار دارند، این رابطه... و... نامیده اند. **متدالال**

۱۲- با تغییر... یضیه و ثابت... داشته... آن می توان به متدالال آ یضیه دس یافت **کمی کیفیت**

۱۳- در یضیه متدالال هرگا یضیه... هاد... باشد... یضیه... تیه هاد است ن برعلس **کلا، جزء**

۱۴- در... یضیه... هرگاه یضیه جزئی کاذب باشد، یضیه کلی نیز کاذب است (ونه برعلس). **متدالال**

۱۵- در هورتی که موضوع و محمول یضیه حملی را جابه جا کنیم، یضیه بدست آمده را... آن یضیه می نامند **علس**

۱۶- علس مستود موجه کلی، موجه... است. **جزئی**

تعیین کنید کدام عبارت صحیح و کدام غلط می باشد؟ ۱- دو یضیه ویتی متناویض

هستند که کمیّت و کیفیت آنها با هم متفاوت باشند **درست**

۲ هرگاه دو یضیه فقط در کمیت الا تلاف داشته باشد، رابطه آنها تدل **ا** **د**

۳- یضیه « بعضی الف ها ب است.» تدالال یضیه « بعض ه نیستند» میباشد **نادر**

۴- «موجه جزئی» تضاد ندارد و «سالبه جزئی» علس مستود و تضاد ندارد. **درست**

۵- از میان احلام یضایا، نقیض یضیه سالبه کلی، موجه جزئی می باشد. **درست**

۶- نقیض یضیه « هر الف ب است » « بعضی الف ب است » می باشد. **نادر**

۶- علس مستود موجه کلی، موجه جزئی می شود. **درست**

درس هشتم: قیاس ایترانی

یلی از انواع ییاس ایترانی، ییاس ایترانی حملی است که از دو یضیه حملی تشلیل می شود.

استدلال ها زیر بررس کنیو بگویی چر ای استدلال اداری نتیه نیست.

هر انسانی حیوان است هر گیاهی نیازمند به آب است.

بعضی سنگها سفید نیستند هر حیوانی جاندار است.

- نمی توان از دو یضیه اد که ارتباطی با یلدیگر ندارند، نتیجه اد به دست آورد.
- براد آنله رابطه اد میان دو یضیه بریرار باشد، باید جزء مشترکی میان آنها وجود داشته باشد.
- لاز اسه موضوی محمو یلیری موضوی محمو دیگر باشد. به همی دللی به این نوع از ییاس **ییاس ایترانی** می گویند.
- **در ییاس ایترانی، اجزاد نتیجه در میان مقدمات پخش شده اند. مانند:**

بعضی از حیوانات پرنده هستند.

همه پرندگان داراد بال هستند.

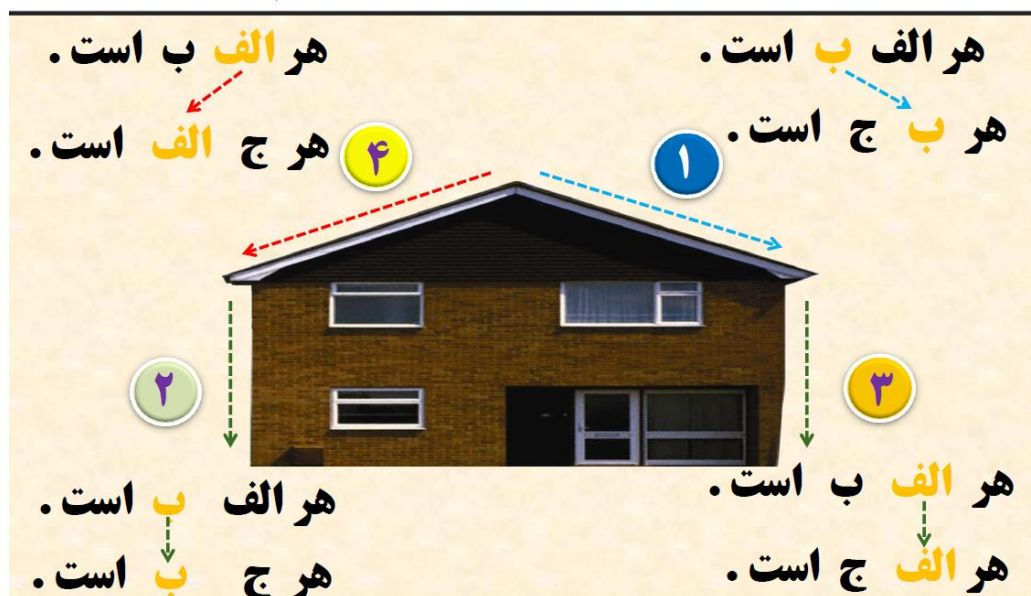
∴ بعضی از حیوانات داراد بال هستند

با بررسی یضایا می توان مشاهده کرد که در ارتباط میان دو یضیه در یک استدلال

چهار حالت که در اهطلا آنها ر چها شل ییا ایتران م نامند یال تصورند

هر انسانی حیوان است. هیچ سنگی حیوان نیست.	شکل دوم	هر حیوانی نیازمند اکسیژن است. هر انسانی نیازمند اکسیژن است.	شکل اول
∴ هیچ انسانی سنگ نیست.		∴ هر حیوانی جاندار است. بعضی حیوانها آبی هستند.	شکل سوم
هر حیوانی جاندار است. بعضی مهره داران حیوان هستند.	شکل چهارم	∴ بعضی جانداران آبی هستند.	

راه حل ساده بنده برای تشخیص شکل چندم

■ به جزء مشترک میان دو یضیه حد وسط « می گویند. پس از حذف کردن حد وسط، موضوع نتیجه از مقدمه اول و محمول آن از مقدمه دوم به دست می آید.

تمرین

شکل بیاس هاد زیر را مشخص کنید:

هر ب الف است	بعضی الف ب است	هر ب الف است	بعضی الف ب است
هیچ ب ج نیست	هیچ ج ب نیست	هیچ ج ب نیست	هیچ ب ج نیست
∴ بعضی الف ج نیست	∴ بعضی الف ج نیست	∴ بعضی الف ج نیست	∴ بعضی الف ج نیست
جواب: شکل سوم	شکل دوم	شکل چهارم	شکل اول

به مثال های زیر توجه کنید. آیا می توانید با کمک دوستان خود اشکال این استدلا ه ر بیا کنید

- ۱- انگور شیرین است؛ شیرین همسر لاسر است سر انگو همس لاس و ا.
- ۲- دیوار دارد موش است؛ موش دارد گوش است؛ پس: دیوار دارد گوش است.
- ۳- یخ از آب است؛ آب مایع است؛ پس: یخ مایع است.

▪ **شرط اول** براد نتیجه گیرد هجیح از دو یضیه حملی، **تلارار حد وسط**

(به هورت لفظی و معنایی) است تا دو یضیه با یلدیگر ارتباط پیدا کنند.

▪ در هورتی که از ییاسی که **حد وسط در آن تلالار نشده** است، نتیجه گیرد شود،

فرد دچار مغالطه **عدم تلالار حد وسط** می شود.

در مثال ۱ **اشتراک لفظ** در کلمه شیرین باعث **عدم تلالار حد وسط** شده است.

در مثال ۲ (محمول یضیه اول، **داراد موش** است؛ اما موضوع یضیه دوم **موش**

است بنابراین **حد وسط عیناً تلالار نشده** است.

در مثال ۳ محمول یضیه اول **از آب** است و موضوع یضیه دوم **آب** است

بدین جهت در اینجا نیز **حد وسط به هورت یلسان تلالار نشده** است.

توضیح ساده: حد وسط باید دو شرط داشته باشد:

حد وسط به یک معنا باشند. اگر حد وسط داراد بیش از یک معنا بود، مغالطه اشتراک لفظ

هورت گرفته و حد وسط نداریم

حد وسط عین هم باشد. (معمولاً نشانه‌ها آ وجو حر اضاف «ا» «دارا» است

علت عدم تکرار حد وسط در استدلا ها زیر بیا کنی

الف) شالا ه بر دارند دفترچ یادداش بر دارد پس شاله ا دفتر ه یاددلت هستن

بین معنی برگ در دو مقدمه تفاوت وجود دارد. در جمله اول برگ درلا د جمل دو برگ کاغ

منظور بوده است.

ب) سعدد انسان است. انسان پنج حرف دارد؛ پس سعدد پنج حرف دارد.

در مقدمه اول منظور از انسان، مصداق لا ارج انسا اس ام د مقدمه دو منظو لث انسا

است.

قانون نتیجه قیاس

- حد وسط تنها نقش ارتباطی میان دو مقدمه استدلال دارد. نتیجه استدلال حذفی موضوع نتیجه از مقدمه اول و محمول آن از مقدمه دوم به دست می آید.
- کیفیت نتیجه در بیاس ایترانی از این یانون کلی پیرو می کند که اگر یلی از مقدمات استدلال سالب باشد نتیجه نی سالب لا وادبو
- بنابراین با مشاهده مقدمات بیاس می توانیم تشخیص دهیم که نتیجه سالبه است یا موجهه.
- اگر نتیجه بیاس از این یانون پیرو نلرده باشد، آن بیاس نامعتبر است.
- بطور ساده :

گام اول : حذف حد وسط در نتیجه (حد وسط همان کلمه تکرار دارد که رود آن لا م کشی با توجه به یاعده لا از)

گام دوم : از مقدمه اول موضوع (کلمه اد که بایی مانده است بعد از لا زد کلمه کنار آن در جمله اول) و از مقدمه دوم محمول (کلمه اد که بایی مانده است بعد از لا زد کلمه کنار آن از جمله دوم) را در نتیجه یرار می دهیم .

گام سوم : اگر در جمله فعل منفی مانند نیست) باشد آن را انتخاب می کنیم .

مشخص کنید در کدام یک از استدلالها زیر قانون نتیجه قیاس رعایت نشده است.

هر ب الف است هیچ الف ب نیست بعضی ب الف نیست

هر ج ب است هر ب ج است هیچ ب ج نیست

∴ بعضی الف ج است ∴ هر الف ج است ∴ بعضی الف ج است

شکل چهارم شکل اول، نامعتبر است شکل سوم : نامعتبر

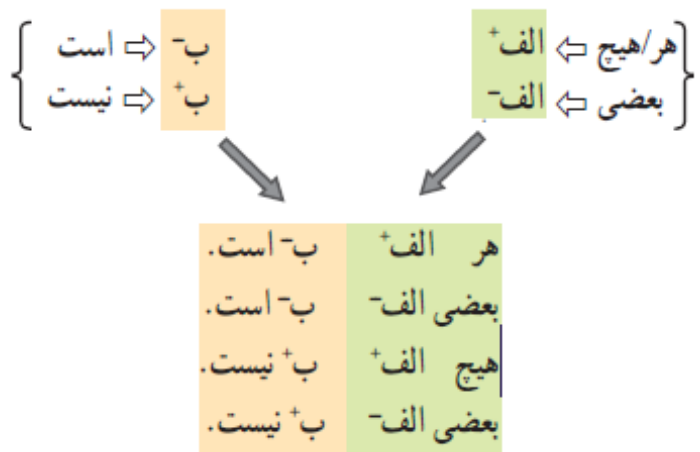
رعایت شده است یانون رعایت نشده است یانون رعایت نشده است

دامنه مصادیق موضوع و محمول

دریضیه **سالبه**، همه مصادیو محمول (+) و دریضایاد **موجبه**، برلا | مصادیو محمول (مور نظ است.

سور **کلی** شامل همه مصادیو موضوع (+) و سور **جزئی** شامل برلا | مصادیو موضوع (است در یضایاد **شخصیه** نیز همه مصادیو موضوع (+) مور نظر هستند.

این دو نلته ساده اساس تعیین اعتبار یک ییاس اند. لذا براد آنله در بررسی اعتبار ییاس، این دو نلته را به لا اط داشته باشیم ب گذاشته علا بت مث + بر ده مصادیو و علام منف - برا برای مصادیو، دامنه مصادیو موضوع و محمول یضایاد محصوره را به هورت زیر مشخص می کنیم.

دامنه مصادیق موضوع و محمول قضایای زیر را با علامه مثبت منف مشخص کنید

هیچ نشخوارکننده اد گوشت لاوا **+** نیست **+** ار ب د ا ث زمی لرز آسیه دید لت **-**

بعضی گیاهان سمی اند. بعضی شترها دوکوهانه **نیستند.** **-** **-** **+**

هر گیاهی نیازمند شرایط **لا اه اسه لتیا بزر نیست** **+** **+** **-** **+**

شرایط معتبر بودن قیاس

براد آنله بیاسی معتبر باشد، باید سه شرط زیر درباره آن هادق باشد :

۱. هر دو مقدمه سالبه نباشند.

هرگاه دیدیم هر دو فعل جمله ما منفی (نیست) باشد فاید این شرط است مانند این بیاس

هیچ الف ب نیست بعضی الف ج نیست . پس بعضی ب ج نیست.

۲. حد وسط در هر دو مقدمه علام منفی نداشته باشد

✓ در شل ل دوم، اگر ببینیم همزمان کنار هر دو کلمه مشترک (حد وسط هر دو فعل ما مثبت) است باشد

فاید این شرط است مانند این بیاس هر ج ب است بعضی الف ب است . پس بعضی ج الف است.

✓ در شل ل سوم، اگر همزمان کنار هر دو کلمه مشترک (حد وسط) هر دو سور ما جزئیه (بعضی یا بر لا

باشد باز فاید این شرط است مانند بعضی ب الف است بعضی ب ج است .

۳. هر کدام از موضوع یا محمول که در نتیجه علام مثبت داشتند د مقدماتی علامت مثبت

داشته باشند .

در هورتی که بیاسی یلی از شرط هادق را نداشته باشد، نامعتبر لاواه بو د هورتی که ه

سه شرط را برآورده کند، آن را معتبر می نامند.

هر گاه هر دو فعل جمله نیست) یا هر دو سور جمله بعضی یا برخی) باشد، در اینجا

قیاس نامعتبر است اما موارد دیگری هم وجود دارد و بهتر است طبق شرایط معتبر بودن

قیاس عمل کنیم.

تذکره:

۱) هنگام بررسی اعتبار یک بیاس، به موضوع یا محمولی که در نتیجه منفی اند، کارد نداریم.

۲) در بررسی اعتبار یک بیاس، علاوه بر سه شرط مذکور، یانو نتیج بیاسی بررس م کنیه

اعتبار یا عدم اعتبار قیاس های زیر را مشخص کنید. در صورت عدم اعتبار، مشخص کنید که کدام شرط را نداشته است.

هر الف - ب است بعضی ج - ب نیست بعضی الف - ج نیست معتبر ☐ نامعتبر ☒ شرط سوم را ندارد (ج در نتیجه + و در مقدمات - است).	هر الف - ب است هیچ ج - ب نیست بعضی الف - ج نیست معتبر ☒ نامعتبر ☐	هر الف - ب است بعضی ج - ب است بعضی الف - ج است معتبر ☐ نامعتبر ☒ شرط دوم را ندارد (حد وسط در هر دو مقدمه منفی است).	هر الف - ب است هر ج - ب است هر الف - ج است معتبر ☐ نامعتبر ☒ شرط دوم را ندارد (حد وسط در هر دو مقدمه منفی است).
بعضی الف - ب است بعضی ج - ب نیست بعضی الف - ج نیست معتبر ☐ نامعتبر ☒ شرط سوم را ندارد (ج در نتیجه + و در مقدمات - است).	بعضی الف - ب است هیچ ج - ب نیست بعضی الف - ج نیست معتبر ☒ نامعتبر ☐	بعضی الف - ب است بعضی ج - ب است بعضی الف - ج است معتبر ☐ نامعتبر ☒ شرط دوم را ندارد (حد وسط در هر دو مقدمه منفی است).	بعضی الف - ب است هر ج - ب است بعضی الف - ج است معتبر ☐ نامعتبر ☒ شرط دوم را ندارد (حد وسط در هر دو مقدمه منفی است).
هیچ الف - ب نیست بعضی ج - ب نیست بعضی الف - ج نیست معتبر ☐ نامعتبر ☒ شرط اول را ندارد (هر دو مقدمه بنایه هستند).	هیچ الف - ب نیست هیچ ج - ب نیست بعضی الف - ج نیست معتبر ☒ نامعتبر ☐ شرط اول را ندارد (هر دو مقدمه بنایه هستند).	هیچ الف - ب نیست بعضی ج - ب است بعضی الف - ج نیست معتبر ☐ نامعتبر ☒ شرط سوم را ندارد (ج در نتیجه + و در مقدمات - است).	هیچ الف - ب نیست هر ج - ب است بعضی الف - ج نیست معتبر ☒ نامعتبر ☐
بعضی الف - ب نیست بعضی ج - ب نیست بعضی الف - ج نیست معتبر ☐ نامعتبر ☒ شرط اول را ندارد (هر دو مقدمه بنایه هستند).	بعضی الف - ب نیست هیچ ج - ب نیست بعضی الف - ج نیست معتبر ☒ نامعتبر ☐ شرط اول را ندارد (هر دو مقدمه بنایه هستند).	بعضی الف - ب نیست بعضی ج - ب است بعضی الف - ج نیست معتبر ☐ نامعتبر ☒ شرط سوم را ندارد (ج در نتیجه + و در مقدمات - است).	بعضی الف - ب نیست هر ج - ب است بعضی الف - ج نیست معتبر ☒ نامعتبر ☐

فعالیت تکمیلی

۱- دلایل نامعتبر بودن بیاس هاد زیر را بیان کنید:

الف) انسان از لا ا است لا ی ج ن اس ؛ س انس ن ی ج ن اس

حد وسط در دو مقدمه عینا تکرار نشده. محمول در مقدمه اول «از لا ا» موزو در مقدمه دو «لا» «ا»

ب) هیچ یک از شیرینی لا وره لا ر نیستند. بعضی سیگاد اشیری ی اور نیستد؛ پس جی از سیگرد

لا غرنه ب اساشر او اعتبار بیاس هنگام که ه د مقدمه ییا سالبه باشد ییا نامعتبر است

ج رستم شیر است. شیر در پیشه زندگی می کند؛ پس رستم در پیشه زندگی می کند.

حد وسط در دو مقدمه به یک معنا نیامده است. شیر در مقدمه اول به معنی «شجاع» و در مقدمه دوم به

معنی حیوان است

د) بر لا ا کاغذ سفیدند برلی ز سفید ا ر فاز ؛ پ : برای از کاغ هارف ا

شرط دوم اعتبار بیاس را ندارد. حد وسط (سفید در هر دو مقدمه منفی است).

ه هیچ کارگر زبده اد نانوا نیست. هیچ نانواهی ماهیگیر نیست؛ پس: هیچ کارگر زبده اد ماهیگیر نیست.
بر اساس شرط اول اعتبار ییاس، هنگامی که هر دو مقدمه ییاس سالبه باشد، ییاس نامعتبر است.

۲- آیا اگر جاد مقدمات ییاس شلل اول را عوض کنیم و نتیجه را ثابت نگه داریم، ییاس شلل اول به شلل چهارم تبدیلی می شود؟ چرا؟

لایر زیر آنچه د نتیجه موضو است د مقدم او ب کا م رو آنچه د نتیجه محمو است د مقدمه دوم به کار می رود؛ بنابراین با جا به جا کردن مقدمات ییاس شلل اول و ثابت نگه داشتن نتیجه، همچنان شلل اول را لاواهی داشت برا تبدیل شد شل او ب چهارم علاوه بر ما کرن مقدا باید جاد موضوع و محمول را در نتیجه عوض کرد.

۳- اعتبار ییاسهاد زیر را بررسی کنید و در هورت نامعتبر بودن، دلیل آن را ذکر کنید:

بعضی ب الف است. بعضی الف ب است. هیچ ب الف نیست. هر ب الف است.
هیچ ج ب نیست. بعضی ب ج است. هر ب ج است. بعضی ب ج نیست.
:: بعضی الف ج نیست :: بعضی الف ج است :: هیچ الف ج نیست. بعضی الف ج نیست

معتبر است. نامعتبر فاید شرط دوم نامعتبر فاید شرط سوم معتبر است

(منفی بودن حدوسط در دومقدمه) (ج در نتیجه مثبت و در مقدمه دوم منفی)

بعضی ب الف نیست. بعضی الف ب نیست. بعضی ب الف است. بعضی ب الف است.
هر ج ب است. هر ب ج است. هیچ ب ج نیست. بعضی ج ب است.
:: بعضی الف ج نیست :: بعضی الف ج نیست :: بعضی الف ج است. بعضی الف ج است.

نامعتبر فاید شرط دوم نامعتبر فاید شرط سوم معتبر است نامعتبر فاید شرط دوم

(منفی بودن حدوسط در دومقدمه) (ج در نتیجه مثبت و در مقدمه دوم منفی) (منفی بودن حدوسط در دومقدمه)

سوالات تشریحی

- ۱- بیاس ایترانی حملی را تعریف کنید و براد آن یک نمونه مثال بنویسید.
دارد دو مقدمه حملی است مانند هر الف ب است هر ب ج است پس هر الف ج است.
- ۲- براد آنله بیاسی معتبر باشد، چه شرط لازم آنه ر بنویسید
سه شرط . شرط اول ، هر دو مقدمه سالبه نباشند .
شرط دوم، حد وسط در هر دو مقدمه علام منف نداشته باشد
شرط سوم هر کدام از موضوع یا محمول که در نتیجه علام مثبت داشتند، د مقدمات علامت مثبت داشته باشد
- ۳- به جزء مشترک میان دو یضیه چه می گویند؟ « حد وسط
- ۴- لفظی که در هر دو مقدمه دیده می شود اما در نتیجه حذف می شود، چه نام دارد؟ حد وسط
- ۵- در چه هورتی فرد دچار مغالطه « عدم تکرار حد وسط » می شود؟
در هورتی که از بیاسی که حد وسط در آن تکرار نشده است، نتیجه گیرد شود.
- ۶- براد هر کدام از موارد زیر یک مثال کاربرد بنویسید.
الف) بیاس ایترانی که حد وسط در آن عینا تکرار نشده است.
جواب: سرکه از انگور است. انگور براد سرما لاوردگ مض اس
- ب) شلی که شرط اول « هر دو مقدمه سالبه نباشند در آن رعایت نشده است.
جواب: هیچ الف ب نیست. بعضی ج ب نیست.
- ج) بیاس ایترانی شل اول: جواب: بعضی از انسانها دانشجو هستند. هر دانشجویی دیپلم دارد.
- د) بیاس ایترانی شل دوم: جواب: هر فرشته اد مجرد است. هیچ مادد مجرد نیست.
- و) بیاس ایترانی شل سوم: جواب: بعضی از دلالترا باهو هستند. هی دلالتد پر نیس
- هک) بیاس ایترانی شل چهارم: جواب: همه کودکان بازیگوش هستند. همه دبستانی ها کودک هستند.
- ۷- با توجه به شرایط اعتبار بیاس ایترانی در منطو، تعیین کنید آیا از هر یک از بیاس هاد زیر می توان نتیجه معتبرد به دست آورد؟ اگر نه چرا؟ و اگر آرد، نتیجه درست را بنویسید.
الف) بعضی گدایان پولدارند. هیچ پولدارد مستحو هدیه نیست. پس بعضی گدایان مستحو هدیه نیستند.
معتبر. بعضی گدایان مستحو هدیه نیستند.
- ب) برلا کتابه مقد هستند هم امامزاده مقد هستند پ برلا ی کتابا امامزاه هستند
نامعتبر. حد وسط در هر دو مقدمه حد منبسط نیست. (حد وسط در هر دو مقدمه علام منف دار

۸- اگر بیاس ایترانی زیر شل‌ل چهارم باشد مقدمه دوم را چگونه کامل می کنید؟

هر الف ب. است.... پس هر ب ج است **جواب: هر ج الف است.**

۹- تعیین کنید هر یک از بیاسهاد ذیل شل‌ل چندم است؟

الف) هر ب الف است. - هیچ ب ج نیست. پس هیچ الف ج نیست **شل‌ل سوم**

ب) بعضی الف ب است. - هیچ ب ج نیست پس بعضی الف ج نیست **شل‌ل اول**

۱۰- بیاس ایترانی ذیل، شل‌ل چندم میباشد؟

« هر الف ب است. هیچ ج ب نیست. » پس: هیچ الف ج نیست. **شل‌ل دوم**

۱۱- بیاس زیر شل‌ل چندم بیاس ایترانی است؟ معتبر است یا نامعتبر؟

بعضی شل‌ل‌ها مثلث هستند. هر مثلثی سه ضلعی است پس بعضی شل‌ل‌ها سه ضلعی است

جواب: شل‌ل اول - معتبر

۱۲- بیاس زیر شل‌ل چندم بیاس ایترانی است؟ دلیلی معتبر نبودن این بیاس چیست؟

هر ایرانی آسیایی است - هر تهرانی آسیایی است. پس هر ایرانی تهرانی است

شل‌ل دوم - شرط دوم اعتبار این بود که حد وسط باید در هر دو مقدمه علام منفی نداشته باشد

حالیله در این بیاس، حد وسط در هر دو مقدمه علام منفی دارد

۱۳- در بیاس زیر تعیین کنید. شل‌ل چندم است، معتبر است یا نامعتبر، در هورت عدم اعتبار دلیلی آن چیست؟

بعضی انسانها شاعر نیستند. هیچ غیرناطقی شاعر نیست پس بعضی انسانها غیرناطق نیستند.

جواب: شل‌ل دوم نامعتبر - شرط اول اعتبار این بود که حد وسط باید در هر دو مقدمه سالبه نباشند

۱۴- استدلال زیر شل چند است چر معتبر نیست

بعضی کتابها مفید نیستند - هر کتابی لاواندن است. بعضی مفیدها لاواندی نیستند

جواب: شل‌ل سوم - زیرا هر کدام از موضوع یا محمول که در نتیجه علام مثبت داشتند د مقدا

نیز باید علام مثبت داشته باشند

جاهای خالی را با استفاده از کلمات مناسب کامل کنید.

۱- پس از حذف کردن حد وسط، نتیجه از مقدمه اول و آن از مقدمه دوم به دست می آید **موضوع، محمول**

۲- در یضیله. همه مصادیو موضوع + مور نظر هستند. **شخصیه**

۳- براد آنله بیاسی معتبر باشد، نباید حد وسط در هر دو مقدمه علامه. **دداشته باشد منف**

۴- براد آنله بیاسی معتبر باشد، باید هر دو مقدمه. **سالبه** نباشند.

تعیین کنید کدام عبارت صحیح و کدام غلط می باشد؟

۱- در ارتباط میان دو یضیه در یک استدلا چهارحال که د اطلاق آن ا چهارل بیس ایترا ی نامن یابل تصورند. **درست**

۲- لازسه موضو ی محمو یل یر ی موضو ی محمو دیگر باشد به همی دلال به ا نو ا ییا « بیاس ایترا نی می گویند. **درست**

۳- پس از حذف کردن حد وسط، موضوع نتیجه از مقدمه دوم و محمول آن از مقدمه اول به دست می آید. **نادرست**

۴- شرط اول براد نتیجه گیرد هحیح از دو یضیه حملی، عدم تلرار حد وسط (به هورت لفظی و معنایی) است تا دو یضیه با یلدیگر ارتباط پیدا کنند. **نادرست**

۵- در هورتی که از بیاسی که حد وسط در آن تلرار شده است، نتیجه گیرد شود، فرد دچار مغالطه «عدم تلرار حد وسط» می شود. **نادرست**

۶- در مثال انگور (شیرین است؛ شیرین همسرلا سر است پ انگو همسلا سه و ا) «اشترک لظ» با تلرار حد وسط شده است. **نادرست**

۷- در مثال (دیوار دارد موش است؛ موش دارد گوش است؛ پس دیوار دارد گوش است.) محمول یضیه اول، دارد موش» است؛ اما موضوع یضیه دوم «موش» است بنابراین حد وسط عیناً تلرار نشده است. **درست**

۸- در یضیاد سالبه، همه مصادیو محمول + و در یضیاد موجب، برلا ا مصادیو محمول) (مور نظ است

درست

۹- سور کلی شامل همه مصادیو موضوع - و سور جزئی شامل برلا ا مصادیو موضو() است **نادرس**

۱۰- در یضیاد شخصیه نیز همه مصادیو موضوع + مور نظر هستند. **درست**

۱۱- براد آنله بیاسی معتبر باشد، باید هر دو مقدمه سالبه نباشند. **درست**

۱۲- براد آنله بیاسی معتبر باشد، باید حد وسط در هر دو مقدمه علامه منف داشته باش. **نادرس**

۱۳- براد آنله بیاسی معتبر باشد، باید هر کدام از موضوع یا محمول که در نتیجه علامه مثبت داشتند د مقدمانیز

علامه مثبت داشته باشند **درس**

درس نهم : قضیه شرطی و قیاس استثنایی

تعریف قضیه شرطی : یضایی که در آن به اتصال یا انفصال میان دو نسبت حلم شود

اقسام قضیه شرطی متصل و منفصل

نشانه قضیه شرطی متصل : اگر و هرگاه **نشانه منفصل :** یا

تعریف قضیه شرطی متصل : در این گونه یضایا به پیوستگی و اتصال و ملازمه نسبت حلم شود

اجزای قضیه شرطی : جزء شرط (مقدم) : جمله بعد از (اگر) یا (درهورتی که) جواب شرط (تالی

تمرین :

مقدم و تالی یضایاد زیر را مشخص کنید:

اگر فردا امتحان داشته باشیم، نمی توانیم امشب به مهمانی برویم.

مقدم تالی

با والیبال لا دا حافظ لا وام کر ؛ رهوری به ر باد فر ا برنه نشوی

تالی مقدم

تمرین ها را امشب می نویسم؛ اگر ویت پیدا کنم.

تالی مقدم

تعریف قضیه شرطی منفصل : به گسستگی، انفصال و عناد (یعنی ناسازگارد دو یا چند نسبت حلم

شده است.

اقسام شرطی منفصل

منفصل حقیقی : هر دو همزمان نمی توانند هادق یا کاذب باشند. (انفصال تام و حقیقی

منفصل مانعه الجمع : در هادق یا بل جمع نیستند اما در کذب یا بل جمع هستند (غیر یا بل جمع در هادق

منفصل مانعه الرفع : کذب یا بل جمع نیستند اما در هادق یا بل جمع هستند (غیر یا بل جمع در کذب

روش تشخیص ایسام شرطی منفصل در مثال

الف یا ب (نه هر دو و نه هیچ کدام	منفصل حقیقی	حتمایلی از آنهاست
الف یا ب (نه هر دو و شاید هیچ کدام	منفصل مانعه الجمع	احتمال دیگر د هست
الف یا ب (نه هیچ کدام و شاید هر دو	منفصل مانعه الرفع	هر دو با هم مملن است

براد تشخیص ایسام یضایاد شرطی منفصل از یلدیگر، دو سؤال زیر را در نظر می گیریم:

۱ آیا املا ن دارد دو جزء یضیه منفصل با هم هادق باشند؟

۲ آیا املا ن دارد دو جزء یضیه منفصل با هم کاذب باشند؟

اگر جواب به هر دو سؤال منفی باشد، یضیه حقیقی است. اگر فقط جواب سؤال اول منفی باشد، یضیه غیر یابل جمع در هادق است و اگر فقط جواب سؤال دوم منفی باشد، یضیه غیر یابل جمع در کذب است.

تمرین

ایسام یضایاد منفصل زیر را مشخص کنید:

الف) یا گروه لا و ن ا ممل اس **AB** باشد یا مثبت **O**.

مانعه الجمع. (احتمال دیگر هست

ب) یا این طرح سرانجام در مجلس تصویب می شود یا رد لا و اه شد **حقیقة** حتم یل ا آنها اس

ج) در این اتاق فقط ناهر و پرویز حضور داشتند؛ پس این گلدان را « یا ناهر شلسته است یا پرویز

چند فرض محتمل است براد پاسخ دادن به این سوال

فرض اول: حقیقی: اگر بگوییم حتما یلی از آنها آن گلدان را شلسته باشد.

فرض اول: مانعه الرفع؛ مملن است هر دو در شلستن گلدان شریک باشند. (هر دو با هم مملن است

د) یا براد استخدام، کارت پایان لادم لا د ا راه کند ا کات معافت داء **حقیق**

هک) یا فردا سه شنبه است یا چهارشنبه

مانعه الجمع: . (احتمال دیگر هست)

تعریف قیاس استثنایی :

ییاسی است که عین نتیجه یا نقیض آن در یلی از مقدمات استدلا ذک شد باشد مانند
اگر فردا هوا لا اک باشد مدار سوسنگر تعطل م شود

فردا هوا لا اک است

مدارس سوسنگرد تعطیل می شود.

در مثال بالا مشاهده مکنیک ای ییا ا د مقدم تشل م شو ک یل شرط دیگر حمل
است.

از آنجا که مقدمه شرطی آن می تواند یلی از چهار یضیه شرطی باشد، چهار (۴) حالت بر اد این ییاس
یابل تصور است:

- قیاس استثنایی اتصالی
- قیاس استثنایی انفصالی حقیقی
- قیاس استثنایی انفصالی مانع الجمع
- قیاس استثنایی انفصالی مانع الرفع

توضیح قیاس استثنایی اتصالی

- این ییاس چهار حالت دارد که دو حالت آن معتبر است و دو حالت نامعتبر.
- حالا معتبر وضع مقد رف تال
- حالا نامعتبر وضع تال رف مقد (معروضه مغالطه وضع تال مغالطه رف مقد

- ✓ اگر بخش اول جمله اول را عینا (لاود گذاشتیم م شو معتبر روضه مقد
- ✓ اگر فعل مخالف بخش اول جمله اول را بنویسیم نامعتبر است. = رفع مقدم
- ✓ اگر بخش دوم جمله اول را منفی کنیم می شود معتبر = رفع تالی
- ✓ اگر بخش دوم جمله اول را لاود بگذاریم م شو نامعتبر وضع تال

توضیح قاعده اول که معتبر است (وضع مقدم) : قسمت اول جمله اول (جمله شرطی) را عینا (خودش) می گذاریم.

اگر فردا هوا لا اک باشد مدار سوسنگر تعطل م شود

فردا هوا لا اکت

نتیجه: مدارس سوسنگرد تعطیل می شود.

توضیح قاعده دوم که معتبر است (رفع تالی) : متضاد فعل قسمت دوم جمله اول می نویسیم.

(یعنی اگر فعل مثبت بود، منفی و اگر منفی بود، مثبت می کنیم.)

اگر فردا هوا لا اک باشد مدار سوسنگر تعطل م شود

مدارس سوسنگرد تعطیل نمی شود.

نتیجه: فردا هوا لا اکت نیست

زمانی مغالطه (رفع مقدم) صورت می گیرد که متضاد فعل قسمت اول جمله اول را بنویسیم.

اگر فردا هوا لا اک باشد مدار سوسنگر تعطل م شود

فردا هوا لا اکت نیست

نتیجه: مدارس سوسنگرد تعطیل نمی شود.

زمانی مغالطه (وضع تالی) صورت می گیرد که قسمت دوم جمله اول را خودش بگذاریم.

اگر فردا هوا لا اک باشد مدار سوسنگر تعطل م شود

مدارس سوسنگرد تعطیل می شود.

نتیجه: فردا هوا لا اکت است

۲ حالت معتبر

نفی مقدم (مغالطه رفع مقدم)

اثبات تالی (مغالطه وضع تالی)

بطور کلی: ۲ حالت معتبر

یاعده وضع مقدم : اثبات مقدم ← اثبات تالی

یاعده رفع تالی : نفی تالی ← نفی مقدم

توضیح اقسام قیاس استثنایی انفصالی

▪ **قضیه منفصل حقیقی:** چهار ییاس استثنایی دارد که همه آنها معتبر است.

در این ییاس از اثبات هر بخش، نفی بخش دیگر و از نفی هر بخش، اثبات بخش دیگر به دست می آید.

✓ **اثبات یکی از طرفین** ← **نفی طرف دیگر**

فعل مقدمه دوم، مثبت (است) و فعل نتیجه منفی (نیست) باشد.

حالت ۱: این عدد یا زوج است یا فرد

حالت ۲: این عدد یا زوج است یا فرد

این عدد زوج است

این عدد فرد است

پس فرد نیست

پس زوج نیست

✓ **نفی یکی از طرفین** ← **اثبات طرف دیگر**

فعل مقدمه دوم، منفی (نیست) و فعل نتیجه مثبت (است) باشد.

حالت ۳: این عدد یا زوج است یا فرد

حالت ۴: این عدد یا زوج است یا فرد

این عدد زوج نیست

این عدد فرد نیست

پس زوج است

پس فرد است

روش ساده: اول باید تشخیص دهید که یضیه منفصل، حقیقی است (یعنی حتما یلی از آنها است) سپس از جمله اول، دو جمله با فعل مثبت می سازید و بار دیگر از جمله اول دو جمله با فعل منفی و هر ۴ حالت معتبر است.

قضیه حملی یا موجه است یا سالبه

قضیه حملی یا موجه است یا سالبه

قضیه حملی سالبه است

قضیه حملی موجه است

پس موجه نیست

پس سالبه نیست

قضیه حملی یا موجه است یا سالبه

قضیه حملی یا موجه است یا سالبه

قضیه حملی سالبه نیست

قضیه حملی موجه نیست

پس موجه است

پس سالبه است

جهت مطالعه آزاد و خارج از بحث درسی و امتحانی

▪ قضیه منفصل مانعه الجمع: چهار قیاس: ۲ تا معتبر ۲ تا نامعتبر

روش ساده: اول باید تشخیص دهید که یضیه منفصل، مانعه الجمع است (یعنی احتمال دیگر وجود دارد) سپس از جمله اول، دوجمله با فعل مثبت می‌سازید که هر ۲ حالت معتبر است.

✓ قیاس های معتبر: حالت اول: اثبات یکی از طرفین ← نفی طرف دیگر

یا فامیل من جلال اس ی نیس

ی فامل م جلا ی ات انی

فامیل من جلال اس

فامل م نیس اس

پس نیسی نیست

پس جلال نیس

در این مثال، فامیل دیگر وجود دارد پس مانعه الجمع است پس با فعل مثبت از جمله اول، دو جمله می‌نویسید تا معتبر شود اما اگر با فعل منفی نوشتید نتیجه نامشخص است

حالت دوم: نفی یکی از طرفین ← نامشخص

یا فامیل من جلال اس ی نیس

ی فامل م جلا ی ات انی

فامیل من جلال نیس

فامل م نیس نیس

نامشخص

نامشخص

▪ قضیه منفصل مانعه الرفع: چهار قیاس: ۲ تا معتبر ۲ تا نامعتبر

روش ساده: اول باید تشخیص دهید که یضیه منفصل، مانعه الرفع است (یعنی هر دو با هم ممکن است) سپس بر لای مانعه الجمع عمل می‌کنیم. از جمله اول، دوجمله با فعل منفی می‌سازید که هر ۲ حالت معتبر است اما اگر براد مانعه الرفع دو جمله با فعل مثبت نوشتید نتیجه نامشخص است.

✓ قیاس های معتبر: حالت اول: نفی یکی از طرفین ← اثبات طرف دیگر

یا از طریق شماره پرونده یا شماره ملی کارنامه یابل مشاهده است.

از طریق شماره پرونده کارنامه را ندیده است.

از طریق شماره ملی کارنامه را دیده است.

یا از طریق شماره پرونده یا شماره ملی کارنامه یابل مشاهده است.

از طریق شماره ملی کارنامه را ندیده است.

از طریق شماره پرونده کارنامه را دیده است

لالا ه حقیقی: م اثب و م نی معترا س

مانه الجمع: اثب معت

مانه الرفع: نی معت

فعالیت تکمیلی :

الف اگر زباغ رعیت ملک لاور سبب برآوردن غلامان و درات از تلویزیون یا با کلید اهلی یا با کلید کنترل از راه دور روشن می شود. **جواب: حقیقی**

ج من احتمالا ی نمر ۱ م گیر ی نمر ۱ حروف انگلیسی یا هدا دارند یا بی هدا. **جواب: حقیقی**

ه این پول کافی نیست م با آن فقط می توانی یا لودکا بخر ی مداد و در کارگاه ما براد شیرین کردن شیرینی ها یا از شیر لارم استفاد م شو ی شیر انگور **جواب مانع الرذ**

گر به هورت آدمی انسان بُد احمد و بوجهل لاور یلسا بُد **جواب شرط مثل ۲- مشخص** کنید هریک از استدلا ها زی کدا یسا یا استثنای هستند. سپ اعتبا ی عد اعتبا آنها ر مشخ کنید

الف اگر سیگار بلشم، عمرم کوتاه لاوره شه. حاک سیگا نم کشم پس عمر طولای لاور هم دا **یاس استثنایی اتصالی؛ رفع مقدم؛ نامعتبر**

ب اگر کسی پلیس مخفی باشد، آنگاه اسلحه دارد. او اسلحه دارد. پس: او پلیس مخفی است.

یاس استثنایی اتصالی؛ وضع تالی؛ نامعتبر

ج اگر جاده بسته باشد، مسافران نمی آیند. مسافران می آیند. پس: جاده بسته نیست.

یاس استثنایی اتصالی؛ رفع تالی؛ معتبر

د اگر جاده بسته باشد، مسافران نمی آیند. جاده بسته نیست. پس: مسافران می آیند.

یاس استثنایی اتصالی؛ رفع مقدم؛ نامعتبر

ه اگر جاده بسته باشد، مسافران نمی آیند. مسافران نمی آیند. پس: جاده بسته است.

یاس استثنایی اتصالی؛ وضع تالی؛ نامعتبر

۳- نوع استدلا ها زیر تعیید کنید د هور معتب بود آنها نتیج ر ذک کنیید.

الف یا این یضیه موجه است یا سالبه. این یضیه موجه است. **پس: معتبر.**

یاس استثنایی انفصالی حقیقی؛ معتبر؛ نتیجه: سالبه نیست.

ب) اگر امروز مدارس به علت آلودگی هوا تعطیل باشند، الا با ای مظار اعلام ی کنه. **الار چ**

.....مطلبی...روا...اعلا...نلرد...اسه...پ : **یاس استثنای اتصالی رف تالی معتب**

*ج) یا باید براد گرفتن نمره مستمر در کلا فعا باشی ی تحقیق تحول دهی. زهر د کلاس فعل نبه دوی نمره مستمر ش. ا. کل...گرفه...ا...

مانعه الرفع - معتبر - تحقیق تحول داده است

سوالا تشریح

۱- اهطلا حا زیه ر تعریه کنید

الف) یضیه شرطی (ب) یضیه شرطی متصل (ج) یضیه شرطی منفصل

الف) به یضایایی که در آن به اتصال یا انفصال میان دو نسبت حلم شود

ب) در این گونه یضایا به پیوستگی و اتصال و ملازمه د نسبت حل شد است

ج) در این گونه یضایا به گسستگی و انفصال و عناد دویا چند نسبت حلم شده است.

۲- ایسام یضیه شرطی را نام ببرید. شرطی متصل - شرطی منفصل

۳- اجزاد یضیه شرطی متصل از چند جزء تشلیل می شود؟ نام ببرید. از دو، جزء شرط و جواب شرط

۴- در جملا شرط متل به بخ شر جوا شر یضیه چه م گویند بخ شرط مقد جوا تال

۵- از چهار حالتیابل فرض در بیاس استثنایی اتصالی، چند حالت دارد نتیجه یطعی و معتبر است و نوع

آنها چیست؟ تنها دو حالت دارد نتیجه یطعی و معتبرند که عبارتند از وضع مقدم و رفع تالی

۶- مقصود از مغالطه « وضع مقدم» و « رفع تالی» چیست؟ مقصود نفی مقدم و اثبات تالی است.

۷- ایسام یضیه منفصل را نام برده و هریک را تعریف کنید.

منفصل حقیقی: هر دو همزمان نمی توانند هادق یا کاذب باشند. (انفصال تام و حقیقی

منفصل مانعه الجمع: در هدق یابل جمع نیستند اما در کذب یابل جمع هستند.

منفصل مانعه الرفع: در کذب یابل جمع نیستند اما در هدق یابل جمع هستند.

۸- از چهار حالتیابل فرض در بیاس استثنایی منفصل حقیقی، چند حالت دارد نتیجه یطعی و معتبر است

و نوع آنها چیست؟ هر چهار حالت دارد نتیجه معتبر و یطعی اند. در این بیاس از اثبات هر بخش از یضیه،

نفی بخش دیگر و از نفی هر بخش، اثبات بخش دیگر به دست می آید.

۹- تعیین کنید در هریک از یضایاد زیر کدام یسم از ایسام یضایاد شرطی منفصل بلا ر برده شده است؟

الف) ملاقات عمل یا در دنیا است یا در آلا ر مانعه الرفع

ب) در مسابقه فردا یا تیم استقلال برنده می شود یا تیم فولاد دلا وزس مانعه الرفع

ج) احمد یا نمره ۱۸ می گیرد یا بیول می شود. مانعه الرفع

د) در کنلور درس فلسفه و منطق یا ۵۰٪ میزنم یا ۶۰٪ مانعه الجمع

و) هر تصدیقی یا موجهه است یا سالبه حقیقی

هک) عشو یا دوطرفه است یا یلطرفه حقیقی

۱۰- تعیین کنید در هر یک از یضایاد زیر هر یک از استدلا ها زیر کدا یس ا ییا استثنا ی هستند سپس اعتبار یا عدم اعتبار آنها را مشخص کنید؟

الف) اگر زهرا در لانه بود در با مکرد. زهر در با نلرد

رف تال معتب

ب) این شی یا پاک است یا نجس . این شی پاک است.

انفصالی حقیقی - معتبر

ج) اگر احمد فرد دیندار است به وعده لاو وف مکرد. احمد بوعد لا دو ا کره است. **وع تالی نامعت**

د) اگر دو لاد وجو داشه جها تبا م شو جها تبا نشد است

رف تال معتب

و) اگر تمام داروهایت را به طور مرتب مصرف کنی به زودد بهبود می یابی اما داروهایت را به طور مرتب

مصرف نمی کنی پس به زودد بهبود نمی یابی

رفع مقدم - نامعتبر

هک) اگر در درس فلسفه و منطق نمره لاو بیاور د کنلو سراسر پذیرفته م شو د در فلسفه

منطق نمره لاو م آورد. پد کنلو سراسر پذیرفته م شو

وضه مقد معتب

۱۱- برادر هر کدام از موارد زیر یک مثال کاربرد بنویسید.

الف) وضع مقدم :

اگر بیمت دلا افزای یاب هم چه گرام شود بیم دلا را افزایش یات س بیمت هه چیز گرن ی شو

ب) رفع تالی :

اگر تو عاشو من شود ، تو را لاوشبخلا وام کد . و الاوشختنخو م کد. پس تو عاشو من نیسد

ج) مغالطه وضع تالی :

اگر در کنلور رتبه لاو بیاورم دانشگاه فرهنگیا ر انتخالا وام کر . دانشگاه فرهنگین انتخ

لاواه کر پد کنلو رتبه لاوی ی آور

د) مغالطه رفع مقدم :

اگر هاحب پسرد شوم نام او را علی می گذارم . هاحب پسرد نشدم . پس نام او را علی نمی گذارم

جاهای خالی را با استفاده از کلمات مناسب کامل کنید.

- ۱- در جملا شرط مثل ب بخ شرچوا...شر...یضیه م گویند مقدم تال
- ۲- از چهار حالت یا بل فرض در ییاس استثنایی اتصالی.. حالت داراد نتیجه یطعی و معتبر است که عبارتند ازمقدم..و.. تالی . چهار -وضع -رفع
- ۳- در یضیه منفصل.. هر دو یضیه، همزمان نمی توانند هادق یا کاذب باشند. حقیقی
- ۴- به یضیه منفصل حقیقی ، انفصال. و حقیقی نیز گفته می شود. تام
- ۵- یضیه « سور یا کلی است یا جزئی » یضیه شرطی منفصل است. حقیقی

تعیین کنید کدام عبارت صحیح و کدام غلط می باشد؟

- ۱- در ییاس استثنایی منفصل حقیقی چهار حالت داراد نتیجه یطعی و معتبر است. درست
- ۲- یضیه منفصل منفصل غیر یا بل جمع در کذب هر دو یضیه، همزمان نمی توانند هادق یا کاذب باشند. نادرست
- ۳- یضیه منفصل منفصل غیر یا بل جمع در هادق، از اثبات هر بخش از یضیه، نفی بخش دیگر و از نفی هر بخش، اثبات بخش دیگر به دست می آید. نادرست
- ۴- مقصود از نفی مقدم و اثبات تالی ، همان رفع تالی و وضع مقدم است. نادرست
- ۵- «این رود یا کارون است یا کرلا » یضیه شرط منفصل حقیقی اس. درست

درس دهم: سنجشگری در تفکر

خطاهای صوری: لاطها ناش ا ب کا برد استدلال ه د نامعت

لاطاها ناش ا ب کا برد مقدا غا

خطاهای غیر صوری

لاطاها ناش ا عوال روان

اقسام خطاهای ذهنی

- تفلر نقادانه یا سنجشگرانه، فراگیرد مهارت تفلر و تفلر کردن درباره نحوه هجیح تفلر است.
- پرورش مهارت هاد تفلر هجیح و ارزیابی استدلاله مانده اکتفا فعالیتها انسانه نیازمنده تمرید تلمرا است

▪ تفاوت مهم میان متفکر نقاد و غیرنقاد:

- ✓ جدد گرفتن فرایند تفلر و توجه آگاهانه به آن
- ✓ پرسیدن سؤالا درس هجیح
- ✓ بررسی وجوه مختلف یک مطلب هنگام شنیدن یا تصمیم گیری درباره آن،

▪ کاربردهای استدلا

۱- درک حقیقت؛

◀ در علوم تجربی و علوم انسانی در پی فهم حقایق علمی هستیم. به استدلا های ک د ای علو ب کا م رون برهان می گویند.

۲- اقناع دیگران؛

- ◀ گاهی در زندگی در پی قانع کردن دیگران هستیم. به عنوان مثال در یک سخنرانی، مانند سخنرانی مذهبی یا در میان تجمعی اعتراضی، سخنران به دنبال ایناع افراد براد انجام دادن عملی یا پذیرش مطلبی است.
- ◀ در گذشته چنین استدلا های ر د ف خطاب بررس م کردند ام امروز رسید ب چنین هدفی علاو ب لاطها، شل تمامی ر ش ه ی اقنا ی ی شد ده برای از آها درتبلیات یز به مرمی رو
- ◀ در فن بیان به سخنرانان آموزش داده می شود که چگونه با بریرارد تماس چشمی با شنوندگان، روان و شیوا سخن گفتن و استفاده مناسب از زبان بدن، تأثیر کلام یو تو زبان اثرگذارته داشته باشند

۳- غلبه بر دیگران؛

گاهی در بحث با دیگران تنها در پی غلبه بر آنها هستیم. به عنوان مثال در جریان یک مناظره تلویزیونی، طرفین هر دو پی این‌ها یل‌دیگر نیستند؛ بلکه هدف آنها شکست دادن طرف مقابل است.

هدف آنها بیان استدلال‌های اسکدمقال آنها طرمقال حرفه‌براه گفته نداشته باشد و مجبوبر پذیرش نتایج آنها و یا اعتراف به شلست شود. کسانی که شاهد این مناظره اند، به فرد پیروزگرایش پیدا می‌کنند.

در گذشته این‌گونه استدلال‌ها در د فجد برس م کردند

بهرتر است در جدل به‌گونه‌ای اقدامات لاکور مطرکنکی که طکر مقابل نتوانک نتیجک مکور نظک مک زودتر حدس بزند؛ و ناگهان با طرح نتیجه مورد نظرمان و در غافلگیر کنیم.

بهرتر است مرحله به مرحله از و نسبت به پذیرش سخنانمان اعتراف بگیریم تا نتواند سخنان لاو ر تغییرده

بار ارزشی کلمات در جملا

▪ **بار ارزشی مثبت** : کلمات یا جمله‌ای که **خو محترم‌اند مور پسند مودبانه مثبت است**

▪ **بار ارزشی منفی** : کلمات یا جمله‌ای که **بزهش نکوهش‌دهنده ادبانه و منفی است**

▪ **بار ارزشی خنثی** : کلمات یا جمله‌ای که **فاقد ویژگی مثبت منفی است**

بار ارزشی مثبت : محسن حججی در راه دفاع از حرم اهل بیت (ع) شهید شد.

بار ارزشی منفی : در حمله سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، تعداد زیادی از تروریست‌ها در حادثه هلاکت رسیدند.

بار ارزشی خنثی : تصادف دیروز هم آفریدند.

▪ **مغالطه بار ارزشی کلمات**: بلا بردن **اشتباهی یا عمدی کلماتی که دارای بار ارزشی متفاوتی**

هستند و می‌توانند منشأ لاطا اندیش باشند

✓ من در اعتقادات لاو ثابت است هستم با ارزش مثبت

✓ شما نسبت به پیشفرض‌ها لاو لجاجت می‌ورزید با ارزش منفی

✓ او در موضع‌گیری‌ها لاو بی‌دندک است با ارزش منفی

(توضیح بیشتر و خارج از کتاب مغالطه بار ارزشی کلمات از کتاب مغالطات، ص ۱۴۸ و کتاب منطق کاربردی

بخش مغالطات ص ۲۳۷ تألیف علی اصغر خندان

مغالطه در اثر عوامل روانی:

- متأسفانه بسیاری از انسان‌ها بیشتر تحت تأثیر عوامل روانی همچون تملو، ترس، تطمیع و مانند آن‌ها قرار می‌گیرند تا تحت تأثیر استدلال.
- لازم است به تأثیر عوامل روانی بر ذهن انسان را طاهای به‌ممنات تحت تأثیر آن‌ها را در نظر بگیرد. پدید بیابان توجه کنیم.
- کلمات، دارای بار روانی اند و قدرت تأثیرگذار متفاوتی دارند.
- نسبت‌گوینده با ما نیز در پذیرش یک نظر مؤثر است. به‌عنوان مثال سخنان لاویشاوندان دوستا همیمی از نظر روانی تأثیر بیشتری بر ما دارند.
- در طول زندگی جملاً مختلفه زربریها احساس روان پیچید سپه‌م‌عرضه‌م‌شوند. انساندیشمند باید بتواند مطلب اهلی را از لاب‌لامورفری‌بیر‌ن‌بده‌در‌زاحساسا، دریا‌ه‌ن‌یضا کند.
- تأثیر امور روانی به حد است که در موارد براد مطالب غلط‌دل‌تراشی می‌کنیم. اکنون به چند مورد از شیوه‌هایی که از نظر روانی یصد تأثیرگذار غلط بر انسان را دارند توجه کنید:

(۱) مغالطه مسموم کردن چاه

- در این روش فرد مغالطه‌گر بدون ذکر دل‌ل، تنها ویژگی‌ها را ناشایست و نامناسبی را به یک نظریه یا پیروان آن نسبت می‌دهد تا کسی جرئت نلند به آن نظر توجه کند یا آن را بپذیرد.
- مثال ۱: شخصی بدون آنله استدلال معتبر ارائه کند، م‌گوید تنه‌ی‌ترسه‌م‌توان‌ب‌ای‌نظ‌معتقه‌باش!
- مثال ۲: شخصی تحت تأثیر چشم و هم‌چشمی هاد غلط در جامعه می‌گوید: باید هر جور شده هدیه گران‌بیمتی تهیه کنیم؛ وگرنه آبرویمان می‌رود!

(۲) مغالطه تله‌گذاری

- در این روش بر لالاف مغالطه‌مسموم‌کرن‌چاه، ویژگی‌ها دل‌وشایسته‌اد را به نظریه‌ادلط معتقدان به آن نسبت می‌دهند و براد افراد تله می‌گذارند تا به سمت پذیرش آن گرایش پیدا کنند. در اهطلا عامیانه‌ب‌ای‌رو هندوان زی‌بل‌کسه‌گذاشته‌م‌گویند
- مثال: شخصی بدون ذکر دل‌لال کارآم بود طر‌لا‌دی‌گو: هر‌س‌دک‌عمیی‌داشه‌باش، تأی‌دی‌ک‌د طرح من بسیار کارآمد است.

۳) مغالطه توسل به احساسات

عواطف و احساسات نقش مهمی در زندگی ما دارند. بدین جهت احساسات ما می توانند در تصمیم گیری بهاد غلط و لا طها ذه م نیه تأثیر داشته باشند به عنوان مثال هنگامیکه به لام می آیم ای ترسیه ولب فلرمی ک باید مرایب باشیم که هنگام بررسی یک نظر، احساسی عمل نکنیم و تا آنجا که می توانیم عقلا ن منطقه بیندیشیه

■ در هورتی که بدون ذکر دلایل معتبر احساسات را سو استفاده شود، آنرا **مغالطه توسل به احساسات** می نامند.

مثال: کلاهبرداران گاه را ایجا طمه د افرا آنهر فریه م دهنه

طرح اسلا هراسه د غرب ا را ایجا ح تر د مردم آنهر به پذیر نظریا سیاسه احزاه مور نظ سوق می دهد.

با استفاده از حس ترحم در مردم، عده اد سودجو، از کودکان لایابان برا پرکرد جیها لا داستفاهه ی کنه حس لاودلاوای باثی شده گاه اشتباهت او و بستن او را بنییه به ما از نه حایت . لاودلاوای واددوتی باعث دهست درول تاریخ، افادنا ای از ریوسه و وچاپوسه به ماهبمخ نزد شاهان ظالم دست یابند.

۴) مغالطه بزرگ نمایی و کوچک نمایی:

■ **با بزرگ نمایی و بدون ذکر دلایل، سعی در تأیید نظر داشته باشیم یا با کوچک نمایی و بدون ذکر دلایل، سعی در مخفی کردن حقیقتی داشته باشیم.**

مثال: چندبار اتایم را تمیز کنم؟! نمی توانم که تمام عمر اتایم را تمیز کنم! از این روش در کاریلا تور نیز استفاده می شود.

تمرین

در موارد زیر ادعایی بدون ذکر دلایل معتبر مطرح شده است. مشخص کنید هر یک از این مطالب تحت تأثیر چه عوامل روانی مطرح شده اند:

اگر از درس نمره بگیرم، من لاو در لاوازه م وار ر دس مرد دشو، مل م ل ن مل داشه ا!

جواب: مغالطه توسل به احساسات (حس لاودلاوا)

اگر برادر من با پسر همسایه دعوا کرده است، حتماً حوا با برادر من است

جواب: مغالطه توسل به احساسات (حس لاودلاوا)

جلود جمع از من تعریف کرد؛ پس آدم لاوبه اسه! **مغالطه توسل به احساسات (حالا ودلاوا)**

فعالیت تکمیلی:

۱- در موارد زیر، فرد بدون ذکر دلیل و هرفاً تحت تأثیر عوامل روانی سعی در جلب نظر دباطل داشته است. نوع مغالطه مطرح شده را مشخص کنید:

الف حواست را جمع کن! اگر می لاواه پیشرف کند ا مزایا جانب استفاد کنی بایه دستورا

غیر یانونی مقامات بال نیه گرد بنهه. **جواب تول به احساسا**

ب هر انسانی به جز افراد لاشه به ذو تشخیه م دهه که برا رشه فلر ذهنی لاوانن مدام م نیازد ضرورداست. **جواب: مسموم کردن چاه**

ج) من نمی گویم عقیده لاو ره تغییه دهید ام انتظا م رو به عل درایت که دشه سرا دارم ضرور این کار را تشخیص دهید. **جواب: تله گذارد**

د) همه مقالا علمه ا به انداز یه کتا ۳۰ هفحه ا ه نیسه! اده حال که دوسه م پنه کتا رما ۵۰۰ هفحه اده نوشته است. **جواب: بزرگ نمایی و کوچک نمایی**

ه) چرا این وسیله گران را لا رید اده پانخ یعهه م گوید ه ندار حته یه سهه برا لاو م لرح که! **جواب: بزرگ نمایی و کوچک نمایی**

۲- در حادثه اتوبوس ۵ نفر کشته و ۲۰ نفر زلامه شدن که ایه افرا به هور سرپایه درما شده اکنو به تیتره روزنامه هادهبج توجه کنیده و بگوید هر کدام دچار چه مغالطه اده شده اند؟

(تیتراول) ۲۵ نفر کشته وزلامه در حادثه دلخرا اتوبوس. چرامسئولن هفر نیسته! **جواب بزرگ نما**

(تیتردوم) تشلر مردم از مسئولان به ایمه تشلر راها د تصاد اتوبوتنهه نه به دلل سهه لانگاد استفاده از کمر بند ایمنی جان لاو ره اده داده. **جواب کوچ نما**

۳- به نظر شما آیا عبارت تبلیغی «از ۱۰۰ نفر اول کنلور ۸۰ نفر در آزمون هاد ما شرکت کرده اند

لزوماً نشان دهنده کیفیت این آزمون ها و رضایت منده شرکت کنندگان در آن است؟ در این زمینه بحث کنیده.

هدف از این سؤال نقد و بررسی مطلب توسط دانش آموزان و توجه به مغالطاتی است که در این گونه تبلیغات از آنها استفاده می شهه.

۴- چه عوامل روانی اد باعث انجام کار در رودر بایستی یا پیرو د از رسومات نادرست جامعه می شوند؟ با مثال توضیح دهید.

هدف از این سؤال نقد و بررسی مطلب توسط دانش آموزان است. می توان به عوامل زیر اشاره کرد: تاثیرپذیرد از اجتماع؛ نیاز به تحسین از طرف اطرافیان؛ مدگرایی؛ عدم اعتماد بنفس؛ عدم شنالاً ارزشها درس

۵- از میان کلمات و عبارات زیر سه مورد را مشخص کنید که بار ارزشی آنها به ترتیب مثبت، منفی و لانه باشند. براد این کار آنها را در جملات ب کا ببرید

لجوج، مصمّم، متعصب، یک دنده، تزلزل ناپذیر، حرف نشنو، میگه مرغ یک پا دارد، حرف حرف لا ودشه ک شو، ثابت یدم، مقیّد، استوار، پایبند.

بار ارزشی مثبت: سپا پاسداران انقلاب اسلامی ر نابو د داعشین لا یث مم ، ثبت د و استار هسته

بار ارزشی منفی: هیچ ویت لجوج ، یک دنده و کله شو نباشید.

بار ارزشی لانه: احمهنوه متعصب است

سوالا تشریح

۱- مقصود از تفلر نقادانه یا سنجشگرانه چیست؟

مقصود فراگیرد مهارت تفلرو تفلر کردن درباره نحوه هجیح تفلراست.

۲- چه تفاوتی مهم میان متفلر نقاد و غیرتقّاد وجود دارد؟

تفاوت مهم میان متفلر نقاد و غیرتقّاد، جدد گرفتن فرایند تفلر و توجه آگاهانه به آن و پرسیدن سؤالا درس ب جاست. چنین متفلرد هنگام شنیدن یک مطلب یا تصمیم گیرد درباره آن، آن را از وجوه مختلف بررسی می کند.

۳- کاربردها استدلال بنویسید در حقیقه اینا دیگران غلبه دیگران

۴- مغالطات زیر را تعریف کنید:

الف) مغالطه مسموم کردن چاه (ب) مغالطه تله گذارد (ج) مغالطه توسل به احساسات

د) مغالطه بزرگ نمایی و کوچک نمایی (و) مغالطه بار ارزشی کلمات

جواب:

الف) در این روش فرد مغالطه گر بدون ذکر دلیلی، تنها ویژگیها ناشایست و نامناسبی را به یک نظریه یا پیروان آن نسبت می دهد تا کسی جرئت نلند به آن نظر توجه کند یا آن را بپذیرد.

ب) در این روش بر لالاف مغال مسموم کرن چاه، ویژگیها و شاید تله او را به نظریه ادلط معتقدان به آن نسبت می دهند و براد افراد تله می گذارند تا به سمت پذیرش آن گرایش پیدا کنند. در اهطلا عامیانه به این روش «هندوانه زیر بغل کسی گذاشتن» می گویند.

ج) عواطف و احساسات نقش مهمی در زندگی ما دارند. بدین جهت احساسات ما می توانند در تصمیم گیریها غلط و لاطها ذمه نی تأثیر داشته باشند. هورت که بدو ذکر دلال معتر ز احساسات افر دسه استفا شود، آنرا «مغالطه توسل به احساسات می نامند.

د) با بزرگ نمایی و بدون ذکر دلیلی، سعی در تأیید نظرد داشته باشیم یا با کوچک نمایی و بدون ذکر دلیلی، سعی در مخفی کردن حقیقتی داشته باشیم.

و) بلا بردن اشتباهی یا عمدد کلماتی که داراد بار ارزشی متفاوتی هستند و می تواند منشأ لاطا اندیشه باش ۵- نوع مغالطه بلا رفته در هر یک از موارد زیر را تعیین کنید.

الف) انتشارات سمت در سال گذشته ناشر برگزیده نمایشگاه بین المللی کتاب تهران شنالاتش زیر د عنوانا

دویست عنوان کتاب هاد پرفروش سال را به لاو الاتصص دا هبو جوا: مغالطه بزرگ نما

ب) معصومه ابتلا ریاست سازمان حفاظت محیط زیست دولت یازدهم سعی می کند مشلا کمبو آلا

شدن تالا ها هورالعظی تالا ب بن المللی شادگن اکوک و ناچز جلا دهه جوا: مغالطه کوچک نما

ج) ما در دبیرستان نمونه دولتی راه دانش سوسنگرد، دانش آموزان مستعد، باهوش، و با اراده را ثبت نام می کنیم
 اما متأسفانه شما دانش آموزان علوم انسانی به اندازه کافی اراده و سعی و تلا نم کنید **مغالطه تول به احساسا**
 د) هر انسان دارای عقل سلیمی به این نلته اذعان دارد که عادات اجتماعی و آداب و رسوم ارزش لا الا د ا
 هر فرهنگی دارند و نباید با نگاه دینی یا الا لا ی به ا ر ش گ ز ا د و ن د آ ز ه پ ر د ا ل ا **مغالطه له گ ز**
 و) در این دنیا د زیبا، تنها کج اندیشان لاودرا مستب هستند که برا آزاد انسا چارچوب تعیین م کنند
جواب: مغالطه مسموم کردن چاه

۶- نوع مغالطه بلا ر رفته در هر یک از تصاویر زیر را تعیین کنید.

تصویر ب

تصویر الف

تصویر د

تصویر ج

تصویر هک

تصویر و

جواب: الف مغالطه بزرگ نمایی (ب) مغالطه تله گذارد (ج) مغالطه تله گذارد

د) مغالطه توسل به احساسات (و) مغالطه مسموم کردن چاه (هک) کوچ نمایی

جاهای خالی را با استفاده از کلمات مناسب کامل کنید

۱- یلی از... کاربرد دهد. استدلال..

است **در حقیقه**

۲- به استدلال های که در علو تجربه و علو انسانا چه فه حقایق... علم... بلا... م... و روند. مم گویند **برها**

.....**جدل**. هدف ، شلست دادن طرف مقابل است.

۴- مقصود از تفلر... ییا. فراگیرد مهارت تفلر و تفلر کردن درباره نحوه هجیح تفلر است. **نقادانه - سنجشگرانه**

تعیین کنید کدام عبارت صحیح و کدام غلط می باشد.

۱- در علوم تجربی و علوم انسانی در پی فهم حقایق علمی هستیم. به استدلال های که د ای علو به کا م رون

جدل می گویند. **نادرست**

۲- ایناع دیگران؛ در گذشته در فن لاطاب بررس م شد ام امروز رسید به چنی هدفی علا به لاطاب به، شل م تمک

روش هاد ایناعی می شود که بر لا ا آنها د تبلیغا نی به کا م روند **درسد**

۳- دریک مناظره تلویزیونی، طرفین در پی ایناع یلدیگر نیستند؛ هدف آنها شلست دادن طرف مقابل است.

درست

۴- بهتر است در لاطاب به گونا مقدا لا د امطح کن م به ط ف مقل نتوا د نتی مود نر ما ازود ترحک بزند؛ و

ناگهان با طرح نتیجه مورد نظرمان ود را غافلگیر کنیم. **نادرست**

۵- مقصود از تفلر نقادانه یا سنجشگرانه فراگیرد مهارت تفلر و تفلر کردن درباره نحوه هجیح تفلر است. **درست**

۶- پرورش مهارت تفلر هجیح وارزیابی استدلاله مانده اکتف فعالیتها انسانا نیازمنه تمرید تفلر است. **درسد**

۷- بلا بردن اشتباهی یا عمدد کلماتی که دارد بار ارزشی متفاوتی هستند می تواند منشأ لاطا اندیش باشد که به آ

بارم بندی کتاب منطق

پایان نوبت دوم و شهریور	پایان نوبت نخست	عنوان درس	نمره	ارزشیابی مستمر نوبت نخست و دوم
۰.۵	۲	درس نخست: منطق ترازوی اندیشه	۲۰	فعالیت در طول تحصیل، شامل تمامی مواردی است که نشان از پویایی و مشارکت دانش‌آموز در این درس داشته باشد. به عنوان نمونه به مواردی اشاره می‌شود: انجام تمرین‌های کلاسی و تکمیلی؛ انجام تحقیقاتی که دبیر مشخص می‌کند؛ همکاری در جمع‌آوری نمونه‌های مغالطات؛ طرح سؤالات خوب و به جا و مشارکت در بحث؛ ارائه مطلب در کلاس با نظر دبیر؛ آزمون‌های شفاهی و عملکردی و کتبی. (ارزش‌یابی مستمر نوبت دوم همانند نوبت اول انجام می‌شود).
۱	۳	درس دوم: لفظ و معنا		
۱	۴	درس سوم: مفهوم و مصداق		
۲	۴	درس چهارم: انواع و شرایط تعریف		
۱.۵	۴	درس پنجم: اقسام استدلال و کاربردهای آن		
۱	۳	درس ششم: قضیه حتمی		
۷	۲۰	جمع	۲۰	
	۳	درس هفتم: احکام قضایا	۲۰	
	۳.۵	درس هشتم: قیاس اقترانی		
	۳.۵	درس نهم: قضیه شرطی و قیاس استثنایی		
	۳	درس دهم: سنجشگری در تفکر		
	۱۳	جمع		
۲۰		جمع کل	۲۰	جمع